135. TORSTAINA 9. MARRASKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta 4413

Hallituksen esitys HE 140/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/2000 vp
Lakialoite LA 172/1999 vp
Toimenpidealoite TPA 11/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 4424

Hallituksen esitys HE 164/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/2000 vp

Lähetekeskustelu

3) Hallituksen esitys laiksi rajat ylittävästä kieltomenettelystä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4426

Hallituksen esitys HE 178/2000 vp

4) Hallituksen esitys laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta 4426

Hallituksen esitys HE 179/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta 4427

Hallituksen esitys HE 180/2000 vp

6) Hallituksen esitys vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotukea koskevaksi lainsäädännöksi 4427

Hallituksen esitys HE 181/2000 vp

7) Laki tuloverolain 57 §:n muuttamisesta 4430
Lakialoite LA 129/2000 vp (Christina Gestrin /r ym.)

8) Laki vahingonkorvauslain 2 luvun muuttamisesta 4432
Lakialoite LA 135/2000 vp (Kari Myllyniemi /kesk ym.)

9) Laki arvonlisäverolain 85 a §:n muuttamisesta 4436
Lakialoite LA 136/2000 vp (Lauri Oinonen /kesk)

10) Laki vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta 4436
Lakialoite LA 147/2000 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

11) Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin kumoamisesta 4457
Lakialoite LA 158/2000 vp (Anu Vehviläinen /kesk)

12) Työsopimuslaki ja eräät siihen liittyvät lait 4459
Lakialoite LA 161/2000 vp (Hannes Manninen /kesk)

Mietintöjen pöydällepano

13) Hallituksen esitys laiksi varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4460
Hallituksen esitys HE 91/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/2000 vp

14) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta 4460
Hallituksen esitys HE 133/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 27/2000 vp

15) Hallituksen esitys laiksi yritystoiminnan tukemisesta 4460
Hallituksen esitys HE 150/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 25/2000 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:
Esko Aho /kesk
Janina Andersson /vihr

Eva Biaudet /r
Jyri Häkämies /kok
Ville Itälä /kok
Gunnar Jansson /r
Kari Kantalainen /kok
Tarja Kautto /sd
Ossi Korteniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Jaakko Laakso /vas
Henrik Lax /r
Suvi Lindén /kok
Hannes Manninen /kesk
Markku Markkula /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Raimo Mähönen /sd
Sinikka Mönkäre /sd
Tuija Nurmi /kok
Kalevi Olin /sd
Kirsi Piha /kok
Susanna Rahkonen /sd
Maija-Liisa Rask /sd
Sari Sarkomaa /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Martti Tiuri /kok
Erkki Tuomioja /sd
Jari Vilén /kok

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:
Kari Kantalainen /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
9.11. edustajat
Klaus Bremer /r
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Ville Itälä /kok
Reijo Kallio /sd
Seppo Lahtela /kesk
Tero Mölsä /kesk
Olli Nepponen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Markku Rossi /kesk
Osmo Soininvaara /vihr
9. ja 10.11. edustajat
Gunnar Jansson /r
Markku Markkula /kok
Martti Tiuri /kok
9.—29.11. edustaja
Mika Lintilä /kesk

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:
9. ja 10.11. edustaja
Ossi Korteniemi /kesk

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
9.11. edustajat
Janina Andersson /vihr
Jyri Häkämies /kok
Lauri Kähkönen /sd
Henrik Lax /r
Hannes Manninen /kesk
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Tuija Nurmi /kok
Kirsi Ojansuu /vihr
9. ja 10.11. edustaja
Kalevi Olin /sd

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 140/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/2000 vp
Lakialoite LA 172/1999 vp
Toimenpidealoite TPA 11/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26.

Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Kotitaloustyön tukeminen on ollut viime vuosien varrella vilkkaan keskustelun aiheena. Viime kesänä näytti yhdessä vaiheessa jopa siltä, että kotitaloustyön tukeminen loppuisi kokonaan. Onneksi näin ei käynyt, vaan hallitus esitti, että kotitaloustyön tukea jatketaan niin sanotun verovähennysmallin pohjalta. Eli vuodesta 97 toisena vaihtoehtona käytössä ollut niin sanottu suora yritystuki poistuisi näin ollen tästä repertoaarista. Perusteluna tälle valinnalle on ollut se, että työllistämisen kulut verovähennysmallissa ovat olleet selvästi pienemmät ... (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Aula, ihan pieni keskeytys. Arvoisat edustajat, muistutan siitä, että käydään välttämättömät keskustelut tämän salin ulkopuolella. Koska näyttää siltä, että salissa kokoustetaan, toivon, että ne kokoukset pidetään salin ulkopuolella ja keskitytään tässä salissa esityslistan käsittelyyn.

Puhuja: Kiitos, arvoisa puhemies! Se, että verovähennysmalli on valittu suoran yritystuen sijasta, perustuu muun muassa kustannuksiin, hallinnon ja markkinoinnin kustannuksiin ja myös siihen, että ihan laskennallisesti syntynyttä työpaikkaa kohden verovähennysmallin kustannukset olivat huomattavasti alemmat kuin verovähennystuen. Valiokuntahan kokonaisuudessaan ihan yksimielisestikin puoltaa tätä esitystä pääosiltaan.

Tässähän esitetään, että tämä vähennys tulisi pysyväksi koko maassa. Se olisi 5 000 markan suuruinen niin, että vähennyksen voi tehdä myös kunnallisverosta. Se on hyvä ja myös keskustan monessa kohtaa esittämä asia, että vähennyksen voi tehdä myös kunnallisverosta, koska se helpottaa sitä, että myös pienituloiset voivat käyttää tätä vähennystä paremmin hyväkseen. Tähänhän sisältyy myös sellainen pieni parannus, että aviopuolisot voivat jatkossa vähentää molemmat 5 000 markkaa verotuksessa näitä kotitaloustyön kustannuksia. Aikaisemmin kokeilun aikana tämä vähennys oli perhekohtainen. Aviopuolisot silloin saattoivat vähentää vain 5 000 markkaa yhteensä. Uskonkin, että tällä on myönteisiä vaikutuksia työllisyyden ja myös harmaan talouden torjumisen kannalta ja varmasti se myös osaltaan helpottaa perheiden arkea, kun perheet oppivat tätä vähennystä hyväksi käyttämään ja hankkimaan apua kotitaloustöihin myös ulkopuolelta, työmarkkinoilta.

Yksi ongelma tähän esitykseen kuitenkin liittyy. Hallitus esittää, että verovähennykseen tulisi uutena 500 markan omavastuu. Valiokunta kokonaisuutenakin toteaa, että tämä omavastuuosuus vähentää kaikkein pienituloisimpien mahdollisuutta hyötyä kotitalousvähennyksestä. Tämä omavastuuosuus ei myöskään ole aivan perusteltu ajatellen niitä odotuksia, joita liittyy kotitalouksien teettämän harmaan työn torjuntaan. Koska voihan olettaa, että juuri tämmöiset pienimuotoiset, muutaman sadan markan, kotitaloustyöt ovat niitä, jotka helpoimmin siirtyvät harmaan talouden piiriin, ja näin ollen tämä 500 markan omavastuuosuus voi olla omiaan haittaamaan tätä tilannetta.

On hyvä, että valiokunta pitää tärkeänä, että tämän vähennyksen vaikutuksia seurataan erityisesti tämän omavastuuosuuden osalta sekä myös seurataan verotuen kohdentumista eri väestöryhmiin ja ryhdytään tarvittaessa seurannan tuloksen edellyttämiin jatkotoimenpiteisiin.

Pelkkä seuranta ei kuitenkaan mielestäni ole riittävää. Tähän mietintöön liittyykin keskustan ja kristillisen liiton vastalause, jossa esitetään, että tämä 500 markan omavastuuosuus kokonaan poistettaisiin. Tämän valtiontaloudellinen vaikutus on erittäin pieni eli vain noin 10—15 miljoonaa. Tätähän ei olekaan perusteltu hallituksen esityksessäkään valtiontaloudelliselta vaan lähinnä hallinnolliselta kannalta siksi, että verohallinto ei haluaisi näitä näin pieniä, muutaman satasen, kuitteja käsitellä.

Esitänkin, arvoisa puhemies, että tuon vastalauseen mukaisesti 127 a §:n 1 momentti hyväksyttäisiin sellaisena, että kotitalouksien verovähennyksissä ei olisi omavastuuosuutta.

Arvoisa puhemies! Tässä mietinnössä on lisäksi otettu kantaa kotitaloustyön verokohteluun silloin, kun sitä annetaan työsuhde-etuna. Jonkin verranhan on viime aikoina alkanut yleistyä se, että tavanomaisten autojen tai työsuhdekännyköiden ohella on otettu käyttöön kotitaloustyötä elikkä työnantaja on ostanut esimerkiksi siivoustyötä työntekijöilleen työsuhde-etuna. Tälle ei ole vielä määritelty niin sanottua kaavamaista

verotusarvoa. Niinpä verotustilanne on ollut jossain määrin sekava. Tämän tyyppistä toimintaa ja kotitaloustyön tarjoamista työsuhde-etuna varmasti lisäisi se, että myös kotitaloustyölle määriteltäisiin niin sanottu kaavamainen verotusarvo. Verohallitus määrittelee nämä verotusarvot aina vuosittain juuri tähän syysaikaan.

Valiokunnan mietinnössä olevan kannanoton tarkoituksena onkin vaikuttaa verohallituksen tänä syksynä tekemiin päätöksiin niin, että kotitaloustyölle työsuhde-etuna määriteltäisiin niin sanottu kaavamainen verotusarvo. Valiokunta ei ole ottanut siihen kantaa, tulisiko verotusarvon olla alempi kuin niin sanottu käypä arvo. Meillähän on esimerkiksi lounasseteleissä niin, että verotusarvo on vain 70 prosenttia käyvästä arvosta, mutta muissa, autoedussa, kännykkäedussa tai vastaavissa, se määritellään niin sanotun varovaisuusperiaatteen mukaan, jolloin käytännössä verotusarvo on noin 90 prosenttia käyvästä arvosta. Tällainen korjaus varmasti myös edistäisi työllisyyttä, helpottaisi myös perheiden elämää ja antaisi erityisesti naisille työpaikkoja myöskin palveluyrittämisen puolella.

[2] **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Aulan tekemää muutosesitystä.

Kotitaloustyön tukea verotuksen keinoin tai muuten on perusteltu, kuten ed. Aula tavallaan totesi, kolmestakin syystä: Sillä on nähty olevan positiivisia työllisyysvaikutuksia, sen on nähty hillitsevän harmaata taloutta ja ennen kaikkea helpottavan perheiden ja esimerkiksi ikäihmisten elämää. Nämä kaikki perustelut ovat olleet aivan relevantteja. On myöskin todettu, että tämä tukikokeilu ei juurikaan yhteiskunnalle maksaisi. Veronmaksajain Keskusliiton laskelmissa ja osin valtiovarainministeriön vero-osastonkin laskelmissa on jopa päädytty siihen, että kustannukset, jotka tästä aiheutuvat veromenetyksinä, tulevat toisaalta takaisin työntekijöiden maksamina veroina ja ennen kaikkea työttömyyden ja miksei myöskin harmaan talouden vähenemisenä.

Kokeilua jatkettiin aivan liian kauan. Mielestäni ei ole lainkaan perusteltua se, että tuloverotus oli porrastettu tällä tavalla eri puolilla maata. Esimerkiksi Kauniaisten kaupungissa ihmiset saivat vähentää 5 000 markkaa veroista, kun taas Länsi-Suomessa se ei ollut mahdollista, vaikka siellä monessa kunnassa veroprosentti oli paljon korkeampi. Tällä perusteella ei mielestäni voida ihmisten verotusta erilaistaa alueellisesti. Muita perusteita kylläkin on.

Vielä totean, että kotitaloustyön yritystukikokeilullakin on omat hyvät puolensa. Olisi jopa voitu ajatella, että sekin olisi laajennettu koko maahan. Se nimittäin oli ehkä pienituloisten kannalta joissain tapauksissa selvästi parempi vaihtoehto, mutta se nyt jää tässä suhteessa käytöstä.

Keskustahan esitti jo alun perinkin, että tämä veromalli pitäisi ulottaa myöskin kunnallisverotukseen, jolloin se kohdistuisi vielä pienituloisempiin; pienituloiset ihmiset voisivat sitä käyttää. Toki veromenetys pitäisi kunnille sitten kompensoida. Esitimme myöskin alun perin, että tason pitäisi olla 10 000 markan suuruusluokassa, ja nyt se todellakin perhekohtaisesti siihen nousee.

Tässä jää ongelmaksi omavastuu, ehkä tasokin aikaa myöten. Hallituspuolueet eivät halunneet sitä poistaa, vaikka keskusta sitä valiokunnassa esitti. Mielestäni omavastuu estää kotityön siirtämistä pois harmaan talouden piiristä ja ennen kaikkea se myös kohtelee kaltoin pienituloisia kotityötä teettäviä ihmisiä, vähentää heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää vähennystä, mihin valiokunnan mietinnössäkin on viitattu. Toisaalta juuri pienituloisilla ihmisillä olisi suuri tarve saada apua elämäänsä myöskin tätä kautta.

Arvoisa puhemies! Toivon, että keskustan muutosesitys täällä hyväksyttäisiin.

Ensimmäinen varapuhemies: Totean tässä yhteydessä, että yksityiskohtaisessa käsittelyssä tehdään aikanaan muutosehdotukset ja niiden kannatukset.

[3] **Pirkko Peltomo /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kotitaloustyön tukikokeilu käynnistyi lokakuussa 1997. Itä- ja Länsi-Suomessa se toteutettiin yritystukena. Verovähennysmallia on kokeiltu Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin lääneissä. Hallitus päätyi esittämään ensi vuodesta lähtien yhden tukijärjestelmän, verotukimallin, soveltamista ja vakinaistamista koko maassa.

Rouva puhemies! Työministeriön tutkimuksessa "Kotitaloustyön tukikokeilun arviointi" todettiin, että verovähennystä käyttäneistä merkittävin prosentuaalinen osuus oli suurimmassa tuloluokassa, vuodessa yli 400 000 markkaa ansaitsevien keskuudessa. Yritystuettuja palveluja käyttäneitä oli vastaavasti suhteellisesti enemmän kahdessa alemmassa tuloluokassa, alle

5 000 markkaa ja 5 001—8 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevissa. Yritystukimallia käyttäneissä olikin selvästi enemmän ikäihmisiä. Asiakashintoja laskeva tukimuoto osoittautui pienituloisten kannalta paremmaksi vaihtoehdoksi kuin jälkikäteen tehtävä verovähennys. Tuki tulee verovähennysmallissa jälkikäteen, jolloin palvelusta on aluksi maksettava normaali hinta. Työministeriön tukikokeilun arviointi sai mielestäni aivan liian vähän huomiota.

Kokeilun tilalle on nyt tulossa pysyvä malli ja pysyvä malli korjaa joitakin puutteita, kuten mietinnöstä selviää. Hyvänä asiana tulevassa verotukimallissa on, että tuki laajenee kunnallisverotukseen ja koskee kumpaakin puolisoa. Se on siis henkilökohtainen. Omavastuuosuus on 500 markkaa. Kuten valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja totesi, siihen liittyy ongelmia. Henkilökohtaisena tehtävän verovähennyksen enimmäismäärä on ensi vuonna 5 000 markkaa.

Saamani runsaan palautteen johdosta epäilen jo tässä vaiheessa, että verovähennysmallin omaksuminen on erityisen hankalaa vanhusväestölle, jolle nykyinen yritystukimalli on ollut helppo tapa ostaa palveluja. He ovat maksaneet tuntihinnan, johon on valmiiksi laskettu alennus eli valtiolta tuleva tuki. Siinä kaikki asiakkaan osalta. Ikäihmisten on lisäksi vaikea ymmärtää, että siivouksesta, joka aikaisemmin maksoi 60 markkaa tunnilta, joutuukin yhtäkkiä maksamaan 90 markkaa. Ei auta vakuuttelu, että tuki on itse asiassa sama, mutta se tulee vain toista vuotta myöhemmin verovähennyksen kautta.

Rouva puhemies! Hallituksen verovähennysmalli tietää vanhusväestölle ylimääräistä harmia, vuodentakaisten kuittien keräilyä veroilmoitusta varten ja veroehdotuksen piiristä takaisin veroilmoituksen tekijäksi. Näin esimerkiksi eläkkeensaajien kohdalla, jotka ovat nykyisin veroehdotuksen piirissä. Lisäksi rahojen sitominen yli vuodeksi aiheuttaa sen, etteivät kaikki pysty enää jatkossa ostamaan tuettua kotitaloustyötä. Voidaan myös kysyä, lisääntyykö harmaan työvoiman käyttö.

Jo nyt moni vanhus on ilmoittanut alan yrittäjälle, ettei voi ostaa jatkossa palveluita, mikä tarkoittaa työvoiman vähentämistä kyseisissä yrityksissä. Tukikokeilun rohkaisemina yritystoiminnan aloittaneet yrittäjät pelkäävät nyt, että heidän yrityksensä, joista monet ovat yhden naisen kotitaloustyö- ja siivousfirmoja, joutuvat vaikeuksiin. Monet yritykset joutuvat lopettamaan ja uutta henkilöstöä palkanneet yritykset supistamaan toimintaansa ja irtisanomaan henkilökuntaansa. Satakunnassa tämä tuntuu erityisen ikävältä, koska alueen työttömyys on muutenkin korkea. Yritystukimallin mukana Satakuntaan on syntynyt arviolta 50 uutta pienyritystä, ja nämä ovat käyneet noin 7 500 kotitaloudessa.

Rouva puhemies! Mietinnössään valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tarkoin kotitalousvähennyksen vaikutuksia yleensä ja erityisesti omavastuuosuuden osalta sekä verotuen kohdentumista eri väestöryhmiin. Mielestäni näin onkin syytä tehdä. On syytä seurata myös, saadaanko harmaat työt päivänvaloon ja mitä vaikeuksia tulee erityisesti eläkeläisten kohdalla, jotka eivät tee veroilmoitusta, vaan ovat veroehdotuksen piirissä.

Rouva puhemies! Nyt kuitenkin edetään verovähennysmallin mukaisesti, mutta uskon, että valtiovarainvaliokunnan mietinnössä edellytetty seuranta otetaan nyt ministeriössäkin vakavasti.

[4] **Jari Koskinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Lipposen hallitusohjelmassa on kirjattu, että kotitalouksien teettämän työn tukikokeilua jatketaan ja kokeilun perusteella tehdään päätös toimivan mallin ulottamisesta koko maahan. Nyt kokeilua on kestänyt kolme vuotta, ja kokeilun aikana on voitu todeta, että verovähennysmalli on ollut kiistatta parempi. Se on ollut selvästi selkeämpi, toisaalta se on myös selvästi halvempi hallintokuluiltaan. Sitä ovat käyttäneet hyödykseen erittäin monet kotitaloudet. Esimerkiksi arvioidaan, että vuonna 99 yli 27 000 kotitaloutta on käyttänyt hyväkseen verovähennysmallia.

Yritystukimallin kautta ei ole päästy läheskään samanlaisiin lukuihin. Yritystukea markkinoitiin aikanaan paljon, koska haluttiin ehkä osoittaa, että se on hyvä malli. Valtavasta markkinoinnista huolimatta sen käyttö ei ole levinnyt niin paljon kuin verovähennysmallin käyttäminen. Ongelmallista yritystukimallissa on ollut myös se, että Stakesin teettämien tutkimusten mukaan yritystuki on siirtynyt hintoihin. Tuki ei olekaan kohdistunut pelkästään niihin kotitalouksiin, jotka ovat sitä käyttäneet, vaan hinnat ovat myös nousseet. Näin yleensä aina käy, kun markkinoita vääristellään erilaisilla tukimuodoilla.

Stakesin tutkimuksissa todetaan, että, voi sanoa, lähes kaikissa erilaisissa työlajeissa ja, voi sanoa, ihan missäpäin tahansa kotitalouksien

maksama nettohinta työstä on ollut korkeampi yritystukimallissa kuin verovähennysmallissa. Tämä siitäkin huolimatta, että koko Pääkaupunkiseutu on ollut mukana verovähennysmallissa, ja täällä, jos missä, palkkakustannukset ovat korkeammat kuin muualla Suomessa.

Kotitalousvähennys on myös tärkeä osa taistelussa harmaata taloutta vastaan. Kun ihmiset pystyvät vähentämään kuluja verotuksen kautta, työt varmasti tehdään kuitteja vastaan eikä pimeätä työvoimaa käyttämällä. Voi sanoa, että tämäkin hallituksen esitys on kohtuullisen hyvä ja kannatettava. Toki on myönnettävä, että nyt tässä tulee uutena omavastuuosuus, joka ehkä rajaa käyttäjien määrää, mutta niin kuin valtiovarainvaliokunta mietinnössään toteaa, tätäkin asiaa on syytä seurata ja vaikka vuoden päästä palata asiaan ja muuttaa tältä osin esityksiä.

[5] **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! On aivan oikein, että kokeilujen jälkeen siirrytään varsinaiseen olotilaan. Sekään ei olisi ollut hyvä ratkaisu, että kokeiluja yhä vain jatkettaisiin eikä uskallettaisi päättää, kumpi malli lopultakin on parempi.

Aikaisemmin, kun molemmat mallit olivat, kokeilujen aikaan, käsiteltävänä työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnassa, perehdyin näihin tarkemmin. Jo viimeksi, kun jatkoimme kokeilua, oli selkeästi osoitettavissa, että molemmissa malleissa oli omat ongelmansa. Sen vuoksi ei voi selkeästi sanoa, että jompikumpi malli olisi ollut parempi, vaan oli päädyttävä ratkaisuun, jossa valitaan toinen näistä. Nyt hallitus on tehnyt ratkaisunsa ja valinnut veromallin.

Ed. Peltomo esitti epäilyjä ja uhkakuvia siitä, miten mahtaa käydä, kun tällainen uusi malli tulee käyttöön esimerkiksi Satakunnassa. On aivan totta, että tällaisia pelkoja voi tietenkin olla, kun ei tunneta uutta järjestelmää, mutta taas veromallin alueella asuneena tiedän, että kun ihmiset tottuvat käyttämään sitä, se voi olla ihan hyväkin järjestelmä. Ehkä pitäisi saada myös ennakkoon veroprosentissa huomioiduksi, mikäli näitä ostoja tulee. Senhän pitäisi olla mahdollista.

Eli en usko, että kotitalouksien työllistäminen nyt menee aivan hankalaksi tämän veromallinkaan myötä. Päinvastoin, nyt kun meillä on yksi malli käytettävissä, toivoisin, että tiedotus, joka aikaisempina vuosina on vienyt aika paljon rahaa, mutta ehkä ei ole tuottanut niinkään paljon tuloksia, olisi yksilöidympää eivätkä kansalaiset olisi niin epätietoisia, mikä malli heitä koskettaa. Myös palveluyritysten kautta voisi tiedotusta lisätä. Siksi toivonkin, että tiedotus hoidetaan nyt erityisen hyvin.

Omavastuun sisällyttäminen verottajan toivomuksesta tähän on hieman ongelmallinen sen vuoksi, että erityisesti satunnaisia remonttitöitä teettävät eivät välttämättä tiedä, minkä verran heille vuoden aikana töitä tulee, ja sen vuoksi saattaa olla suuri kiusaus teettää nämä pimeänä työnä. Kun verohallinto muuten on päässyt kuiteista eroon — ei kokonaan eroon, mutta kuitenkin niitä on vähemmän tänä päivänä kuin ennen — olisiko tässä ollut hirveän suuri ongelma, jos omavastuuta ei olisi tähän laitettu.

Lopuksi haluaisin vielä puhua kaavamaisesta verotusarvosta. Kannatan, että sellainen asetettaisiin myös Suomessa, sillä tämä nimenomaan helpottaisi naisten työssäkäyntiä ja olisi hyvä asia perhe-elämän ja työelämän yhteensovittamisen kannalta. Siksi toivon, että hallitus pohtii tätä ja tekee poliittisen ratkaisun, koska verohallinnolla tässä asiassa ei ole käsittääkseni ongelmia, kun poliittinen ratkaisu asiasta saadaan.

[6] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässähän on ollut kaksi mallia kotitaloustyön osalta käytössä. Onko nyt jaettu valtakunta kahtia, en tiedä; oppositio aina puhuu kahtiajaosta. Joka tapauksessa voi todeta, jotta pääministeri Lipponen aika kova jätkä on, kun Amerikkakin on näköjään jaettu kahtia, kun eivät saa selvää siellä, monta viikkoa menee ääniä laskiessa. No, se ei kuulu tähän, sivuseikka.

Sitten itse malleihin. Tässä tulee ongelma, kun siirrytään yhteen elikkä verovähennysmalliin. Kokeilun aikana laitettiin maakunnissa, ainakin meidän seutukunnalla, monta yritystä pystyyn. Siellä on sekä työttömien osuuskuntia että pieniä yhden kahden henkilön yrityksiä, ja ne voivat tuntiveloitustaan pudottaa 35 markalla, tai mikä se hinta olikin, mutta suurin piirtein veloitushinta oli seitsemänkymppiä. Tämän jälkeen se tarkoittaa sitä, jotta hinta tulee nousemaan reiluun 100 markkaan joka tapauksessa. Kun katsoo ukkoa ja mummoa, jotka mökissään asuvat ja tarvitsevat siivousapua tai puunpilkonta-apua tai mihin tätä nyt annettiinkin, kyllä kynnys joka tapauksessa nousee palvelun ostamiseen yritykseltä, vaikka kuinka olisi verovähennysmalli.

Sen takia minusta, jos se olisi ollut mahdollista — hallitus on linjansa valinnut — molemmat

mallit, jotka olivat kokeilussa, olisi pitänyt rinnan ottaa käyttöön, koska nämä on eritason tuloluokan ihmisille tarkoitettu ja porukka vähän valkkaantui siinä. Kun kokeilut osoittivat määrättyjä epäkohtia, niitä olisi vähän reivattu, mutta siitä huolimatta olisi ollut sekä yritystukimalli että verovähennysmalli käytössä. Isotuloiset olisivat todennäköisesti, koska he niin kuin nytkin hyötyisivät siitä enemmän, ostaneet semmoista palvelua, mikä on verovähennysmallin sisällä. Päällekkäistä tukeahan siinä ei olisi voinut olla sillä tavalla, kun ei olisi voinut ostaa semmoista palvelua, jota on jo suoraan tuettu yrityksessä.

Kun se ei ole mahdollista, nyt meidän pitää elää tämän kanssa ja pyrkiä markkinoimaan tätä sillä tavalla, jotta ihmiset tietäisivät mahdollisimman hyvin, mikä tässä jutun juoni on. Tämä edellyttää kyllä minusta sitä, että kunnissa pitää olla myös köyhemmille ihmisille tarjolla kotipalveluapua, kaikennäköistä, mikä tähän liittyy, jotta siinä ei käy sillä tavalla, että rahan puute, pieni eläke, voisi olla esteenä, jotta työt jäävät tekemättä. Kun täällä on paljon kunnallispäättäjiä mukana, niin toivoisi, jotta kunnissa katsotaan, että ei jää väliporukkaa.

Omassa kunnassani muun muassa, kun jokin vuosi sitten poistettiin kunnallinen siivouspalveluhomma ja se siirtyi yritystukipuolelle elikkä palvelut ostettiin osuuskunnalta, heti tuli korkeammat maksut, jolloin monet ihmiset soittivat ja totesivat, että heillä jäävät joulusiivoukset toteuttamatta. Vaikka tuntihinta ei ollut kova, näille ihmisille se tuntui olevan aika kova.

Sen takia tässä tulee uusia ongelmia, mutta eduskuntahan on sitä varten tänne valittu, että kun ongelmia tulee ja huomataan korjaamisen tarvetta, seurataan tilannetta ja ei kun korjataan lakia, jos osoittautuu, ettei nykyinen laki tule toimimaan, mitä tässä esitetään.

[7] **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Joitakin hajahuomioita mietinnön ja hallituksen esityksen pohjalta sekä myöskin siltä pohjalta, mitä meidän ryhmämme on parissa lakialoitteessa esittänyt.

Hyviä piirteitä hallituksen esityksessä on ensinnäkin se, että tämä summa sitten nousee 10 000 markkaan itse asiassa perhekohtaisesti, koska toinen puoliso voi sitten vähennyksen tehdä, jos ei toisella vero, josta vähennys tehdään, tähän riitä. Tämä on tietysti huomattavasti parempi summa jo kuin tuo 5 000 markkaa, joka tähän asti on tässä lukuna ollut.

Toinen hyvä puoli esityksessä on se, että vähennys voidaan tehdä, jos ei valtionvero riitä, myöskin kunnallisverosta eli päästään — aikaisemmissa puheenvuoroissa on kannettu huolta kaikkein pienituloisimmista — kohti pienituloisimpiakin kuntalaisia ja kansalaisia. Ongelmaksi sitten jää kyllä se, niin kuin ainakin edustajat Peltomo ja E. Lahtela ovat ihan oikein maininneet, että pienintä tuloa saavat väestöryhmät eivät hyödy järjestelmän antamasta tuesta. Jos ei ole edes kunnallisverotuksessa verotettavaa tuloa, ei ole tietysti mitään veroa, josta voisi vähentää. Voi tietysti ajatella, että silloin tulokin on niin pieni, että pystyykö sillä ylipäänsä mitään tämän kaltaisia palveluita ostamaankaan. Voi olla käytännössä kysymys näinpäin. Silloinhan paine jää ihan kokonaan kunnalliselle sektorille, mikä varmaan oikein onkin.

Yhdyn niihin ajatuksiin, joita mietinnön tekstissä on. On syytä todellakin seurata tämän lain vaikutuksia ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin ongelmien korjaamiseksi ja samalla katsoa kohdentumista. Jos käy niin, että ne, jotka ehkä kipeimmin näitä palveluja tarvitsisivat, eivät sitten tämän kautta mitään etua saa, ihan ongelmatonhan se asia ei ole.

Tässähän on taustalla nyt se, että yritystukimallissa, josta myöskin meidän ryhmämme jossain vaiheessa teki aloitteen, että se olisi säilytetty rinnalla, on omat ongelmansa toki olemassa, ja siitä on äsken käytetty muutama puoltavakin puheenvuoro. Itse asiassa tuommoisen yritystukimallin ja -ajattelun, näitten yritysten, ei ihan pieni ongelma on se, että nehän joutuvat maksamaan toiminnastaan tietyn markkamäärän jälkeen arvonlisäveroa. Tietysti tässä tukea veromallin kautta voi ostaa myöskin yritykseltä. Sitähän ei toki estetä.

Mutta kun ylipäänsä puhutaan hoivatyön palvelun tarjonnasta, jota juuri Itä-Suomessa ja Satakunnassa, niin kuin kuulimme, ja muuallakin on, jos näitä palveluita halutaan täydentää tällaisilla pienillä palveluyrityksillä, joita kovasti kannatan, ei ole mikään pieni asia, että siellä maksetaan arvonlisävero kaikkien muiden asianmukaisten työvoiman sivukustannusten lisäksi. Minusta pitäisikin, jos ja kun jatkossa tämän kaltaisten palvelujen varaan osan järjestelmästämme joudumme rakentamaan kuitenkin, tarkastella nimenomaan arvonlisävero-ongelmaa. Ei olisi mi-

kään pieni eikä vähäpätöinen parannus, jos sen kaltaisilla yrityksillä, jotka nimenomaan hoivatyötä tekevät, itse asiassa tekevät samaa työtä, jota kuntien pitäisi tehdä, jota kunnat tekevät ja kuntainliitot eri muodoissaan sairaanhoidossa ja vastaavissa toimenpiteissä, ei arvonlisävero olisi näin raskaana.

Jos yritystukimalli olisi säilytetty, olisi myöskin mahdollista ollut kehittää sitä. Heitän vain yhden ajatuksen: tilanteen, jossa ehkä sukulaiset haluaisivat teettää toisella paikkakunnalla omien vanhustensa hyväksi tämän kaltaista hoivatyötä. Voitaisiin ajatella, että jatkossa tätä mallia olisi voitu kehittää siihen suuntaan. Nythän meillä on se tilanne, että perheet ja suvut ovat hajautuneet sillä tavalla, että eri sukupolvet asuvat eri paikkakunnilla. Tämä olisi voinut olla yksi sellainen tulevaisuuden visio.

Toinen tulevaisuuden visio koko tämän lain kohdalla on se, että näkisin kyllä, että nimenomaan hoivatyö eri muodoissaan on se, joka yhteiskunnan tukea tarvitsee. En sitten ihan varma ole siitä, että meidän yksityistalouksiemme remontit, joita joku saattaa tällä tuella teettää, ovat se ensisijainen tarve, johon tätä veromallia tarvitaan. On hyvä, että se siellä on. Se vähentää harmaan työn riskiä.

Mutta varmasti laajassa kehityskulussa toki hoivatyö eri muodoissaan on se, mikä vaatii kehittämistä, eikä vähiten niin, että samalla yritystoiminnan ja myöskin veronmaksun kohdalla mietittäisiin yhden luukun tai yhden lomakkeen järjestelmää. Sittenkin lienee niin, että harmaan talouden "vahvuuksia" on se, että meidän virallinen järjestelmämme vaatii aika monta lomaketta tai ainakin yhden pätevän soiton yhteen suuntaan, josta sitten ohjeita ehkä voi saada. Kaikki eivät toki sitä jaksa ja siihen pääse. Siksi yhden lomakkeen mallia, jolla sitten kaikista lainmukaisista velvoitteista voisi selvitä todella pikaisesti, pitäisi hoitaa eteenpäin. Tässähän on tiedossa, että ministeri Perho on selvitysmiehen asettanut tämän asian edistämiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössä myöskin lausutaan jäähyväiset lakialoitteellemme, jonka olemme tehneet itse asiassa aika kauan aikaa sitten, vuoden 99 puolella. Se on lakialoite tuloverolain muuttamisesta, jossa nimenomaan hoivatyöhön olisi liitetty perhevähennys: Jos vain yksi perheestä käy työssä ja toinen on kotona ja huolehtii sitten lapsista, vanhuksista, vammaisista tai pitkäaikaissairaista, tämä toinen olisi voinut saada verovähennyksen, joka tietysti sitten työssäkäyvän verosta olisi vähennetty. Tämä lakialoitteemme, joka itse asiassa oli verolakien yhteyteen tarkoitettu ja jostakin syystä jäi sinne pöydälle, on nyt tässä yhteydessä otettu esille, kun se näihin lakeihin tietysti suoraan liittyy. Se on tässä esitetty sitten hylättäväksi.

Luulen, että jatkossa on tarpeen tämänkin asian selvittäminen, niiden kotitalouksien tilanteen selvittäminen, joissa yksi ansaitsija ansaitsee koko perheen tulon ja joita ei nyt voi sanoa mitenkään oikeudenmukaisesti kohdellun tilanteessa, jossa veroprogressio on sitten varsin korkea tämän yhden ansaitsijan kohdalla. Näidenkin perheiden tilanne joudutaan varmasti jatkossa selvittämään. Kun perheiden jaksamisen kysymyksiä ja hoivatyön kysymyksiä selvitetään, uskon, että siihenkin asiaan joudutaan palaamaan. Ei tämä paletti meillä ole mitenkään valmis, kun mietimme, miten perheiden jaksamiseen ja ikääntyvän väestön hoivatarpeeseen vastataan tulevina vuosina.

[8] **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa puhemies! Omalta osaltani minua harmittaa se, että kotitaloustyön tukemisessa luovuttiin yritystukimallista, sen tähden että pienyrityksiä, jotka kotitaloustyötä tekevät, kerkisi viime vuonna syntyä jo yli 250 kappaletta ja tämän vuoden ensimmäisenä neljänneksenä jo 50 uutta. Meillä on kaiken kaikkiaan pienyrityksiä vähän. On korkea kynnys lähteä perustamaan omaa yritystä, ja kuitenkin nämä pienyritykset ovat niitä, jotka tulevaisuudessa luovat meille lisää työpaikkoja. Tällä yritystukimallilla pariskunnat työllistivät itsensä, ja kun sana lähti kiertämään, että meillä käy hyvät siivoojat, rinki lähti sitä kautta kasvamaan ja yrittäjälle tuli työtä koko ajan lisää.

Olen aika varma, että tämän verovähennysmallin kautta käy niin, että tämän jälkeen on paljon helpompaa antaa naapurin tytölle rahaa taskuun, että pesee ikkunat, kuin esimerkiksi vanhuksen ruveta säästelemään lippuja ja lappuja seuraavan vuoden verotusta varten. Vanhusta se tuskin kiinnostaa. Hän saattaa miettiä, onko hän kenties enää olemassakaan saamassa sitä rahaa takaisin. Tulemme varmasti lisäämään pimeää työtä tämän mallin myötä. Yrittäjät menettävät työnsä. He ovat tehneet kalliit investoinnit, imurit ja muut siivouslaitteet, ja saavat ne nyt sitten pakata taskuunsa. Yksittäiselle henkilölle on suuri ero, maksaako siivous 700 markkaa vai

1 000 markkaa kuussa, koska kuukausimenot ja -tulot ja lääkemenot ovat vakio joka kuukausi eikä kuukausittain käytössä oleva rahamäärä suinkaan kasva.

Kun ed. Jari Koskinen mainitsi, että tämän yritystukimallin myötä siivouksen maksu on koko ajan noussut, niin en ainakaan omien kokemusteni perusteella Varsinais-Suomesta tiedä hintojen puolentoista vuoden aikana nousseen mihinkään. Se on ollut noin 70 markkaa tunti sille, joka siivoustyötä ostaa.

Uudella verovähennysmallilla käy niin, että kotityön teettäminen tapetaan, harmaa talous tulee kasvamaan ja kotitaloustyön teettämisestä tulee todellakin vain varakkaiden etuoikeus eikä niiden kotona pärjäävien mummeleiden, jotka silloin tällöin tarvitsisivat jotain mattojen ulosvientiapua.

Toinen ongelma on se, että väestömme ikääntyy koko ajan. Sanotaan, että pitäisi saada lapsia lisää. Tällä hetkellä ensisynnyttäjien keski-ikä on jo noin 30 vuotta. Monet naiset haluavat sekä perheen että uran, ja naisilla on siihen oikeus. On kurjaa, että me emme edesauta naisia tässä asiassa. Pitäisi enemmänkin luoda tällaisia asioita, että voidaan helpottaa kotityötä, jotta me synnytämme ja teemme lisää lapsia, ettei väestö vain ikäänny.

Mielestäni tässä kävi niin, että tämä kokeilu meni pieleen.

[9] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta on nyt synnyttänyt hyvän keskustelun. Tämä saattaa tuntua pieneltä yksityiskohdalta helposti, mutta koen, että tässä on hyvin tärkeä yksityiskohta liittyen ihmisten ja perheiden selviytymiseen ja jaksamiseen. Kysymys on siitä, kuinka voi saada hoito- ja hoivatyöhön tukea ja apua tai niihin muihin tehtäviin, joita kodeissa on, vaikkapa näitten yrittäjien kautta tehtyä pientä remonttia, lumenluontia, halonhakkuuta tai muuta, siivoustyötä tai jotain, mikä on välttämätöntä, että ikääntyvä ihminen tai vammainen voi asua niin pitkään kuin hän itse haluaa omassa kodissaan.

Toki olen sitä mieltä, että kunnallisen peruspalvelun on oltava kattava koko maassa ja meidän on kannettava vastuu siitä, että kunnilla on resurssit, taloudelliset voimavarat, palkata riittävästi henkilöitä kotityöhön, kotien hoiva- ja hoitotyöhön. Tällä hetkellä minun puoleeni muun muassa kotikunnassani Keuruulla kääntyvät kotipalvelun ihmiset sanoen, että heillä on kova kiire, he eivät ehdi hoitaa tehtäviä sillä tavalla kuin heidän omantuntonsa mukaan tulisi ne hoitaa ja kuten he tietävät myös ihmisten odottavan, joittenka tykönä he tätä työtä tekevät. Perusasia tässäkin yhteydessä on se, että meidän on muistettava se, että kunnilla on oltava taloudelliset voimavarat huolehtia ihmisten perustarpeista.

Mutta jos tilannetta voidaan auttaa, niin kuin voidaan, tämän lain muutoksella sillä lailla, että kotiin voidaan palkata henkilö hoitamaan joko vanhuksia tai huolehtimaan näitten päivittäisten tai joskus viikoittaisten tehtävien suorittamisesta, niin tämä on hyvä asia. Mielestäni tässä tulee tarjota erilaisia vaihtoehtoja. Pitäisi päästä siihen, että on valinnanvapautta löytää ne vaihtoehdot, jotka kulloinkin mielekkäimmin ja parhaimmin tulevat kyseeseen.

Useammassa puheenvuorossa on viitattu siihen, että byrokratia pelottaa. Kun ajattelen iäkkäitä ihmisiä, joista monet eivät enää oikein pysty lomakkeita näkökykynsä puolesta täyttämään tai niitten byrokraattista kielenkäyttöä ymmärtämään, niin siinä on jo sellainen este, että monet vanhukset eivät näitä monimutkaisia systeemeitä tai monimutkaisiksi kokemiaan systeemeitä tule edes käyttämään.

Nythän on onneksi verotusta voitu yksinkertaistaa siten, että yhä useammat kansalaiset ja nimenomaan vanhukset ovat vapautetut veroilmoituksen täytöstä. Tämä on monelle vanhukselle suuri helpotus, kun ei enää tarvitse apteekki- ja muita kuitteja säilyttää, joskin samalla menetettiin tiettyjä vähennysoikeuksiakin, mutta monet nimenomaan kaikkein pienintä eläkettä saavat ovat siinä tilanteessa, ettei heille verovähennyksistäkään olisi iloa, koska verotusta ei kaikkein pienintä eläkettä saavien kohdalla edes ole tai muiden kaikkein pienituloisimpien kohdalla.

Sen takia meillä pitäisi olla valinnanvapaus tässä, joko verotukimalli tai yritykselle annettavan tuen malli. Näitä molempia mielestäni olisi tarvittu. Kun nyt asiaa käsitellään, tämä ei varmasti estä sitä, ettei jatkossa voida tehdä parempia tukimalleja, ei tietenkään niin, että nämä kävisivät päällekkäin, vaan niin, että tässä olisi mahdollisuus löytää ne järjestelmät, jotka tuntuvat parhaiten soveltuvan. Selvää on, että tarvetta näille kotona tehtäville töille, hoito- ja hoivapalveluille, on yhä enemmän. Väestö ikääntyy, ja

tässä tämän tarpeen vahva peruste. Korostan, että perusmallin tulee olla se, että kunnallinen palvelu takaa hoidon, mutta nämä vaihtoehdot täydentävät ja luovat valinnanvapautta.

Edellinen puhuja viittasi ansiokkaasti myös kotona tehtävän lastenhoitotyön tilanteeseen. Siinäkin pitäisi olla mahdollisuus valinnanvapauteen. Silloin, jos kotiin palkattu lastenhoitaja kuuluisi verotuksessa saatavan vähennyksen pariin tai olkoon yritystukimalli, kumpi tahansa, tämä edesauttaisi perheitä, nimenomaan lapsiperheitä. Ei se tietenkään kaikkien kohdalla ole toimiva malli mutta monen kohdalla olisi ja varmasti auttaisi myöskin siihen, että meidän maassamme syntyvyys ja lapsilukukin saataisiin paremmaksi. Korostan, että tätä kysymystä tulisi nimenomaan tarkastella perheiden näkökulmasta, perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta ja myös ei vain vanhusten näkökulmasta, joka on tässä tarpeellinen lähtökohta, mutta myös aivan samalla tavoin lapsiperheiden näkökulmasta.

Ed. Jääskeläinen toi erinomaisesti esille myös sen ongelman, mikä aiheutuu arvonlisäveron kautta. Meillähän yhteiskunnassa on tietysti tarpeen, että veroja kerätään, mutta on perin onnetonta, jos jokin verosysteemi tekee palvelut tai tuotteet niin kalliiksi, että niillä ei ole kysyntää, niitä ei sen vuoksi haluta käyttää. Tätäkin asiaa sietää tarkistella, että ihmiset itse haluaisivat työllistää itsensä, perustaa yrityksiä.

Kun sanoin, että vanhukselle voi olla byrokraattista verovähennysten hakeminen, myös yrittäjälle voi olla kaikista yritysneuvonnoista huolimatta edelleenkin liian suuri kynnys yrityksen perustamisen byrokratia. Jotakin tulisi etsiä, että asiat saataisiin hyvin joustavasti sujumaan. Kunnat ovat näinä aikoina valitettavasti uudistaneet ja muuttaneet yrityksen perustamisneuvontojaan. Ne ovat usein maksullisia palveluita, koska kunnat ovat joutuneet karsimaan menojaan. Siinäkin saattaa olla syy, että henkilö, joka muuten voisi perustaa yrityksen näitten palvelujen tuottamiseen, kokee tiettyä rimakauhua yrityksen perustamiseen ja näin ollen jää työttömäksi sen sijaan, että voisi tarjota työtä niille, jotka työtä tarvitsevat.

Arvoisa rouva puhemies! Tekemättömät työt tulisi saada tehtyä ja tulisi löytää joustavia, sujuvia ratkaisuja, jotta myös käsiteltävänä olevan lain puitteissa työt tulisivat tehdyiksi ja ihmisten tarpeet hoidetuiksi.

10 **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Halusin vastata ed. Karttunen-Raiskiolle, kun hän näki kovin synkeänä elämän jatkossa niillä alueilla, joilla on ollut yritystukimalli käytössä. Enemmän tässä on ehkä kyse siitä, että joudutaan näkemään uusi vaiva markkinoida verovähennys niille, jotka ovat aikaisemmin käyttäneet yritystukea.

Eläkeläiset ovat yleensä omasta verotuksestaan hyvinkin kiinnostuneita. En tiedä, miksi he nyt eivät olisi kiinnostuneita tätä verovähennysmallia käyttämään. Esimerkissä, jonka ed. Karttunen-Raiskio sanoi, että eläkeläisellä on 1 000 markkaa kuukaudessa siivouskuluja, hänhän saa ihan täysimääräisenä 5 000 markan vähennyksen ja varmasti saa silloin myös tarkistuksen verokorttiin jo ennakkoon eli pystyy jo etukäteen käyttämään silloin tämän vähennyksen hyväksi.

Arvoisa puhemies! Ed. Oinonen puhui hyvin kuntien kotipalveluista. Esimerkiksi Rovaniemellä on sellainen hyvä malli kehitetty — siellä on nimenomaan verovähennysmalli ollut käytössä ja näitä yrityksiä on syntynyt myös siellä — että on lähdetty organisoimaan kunnallista kotipalvelua uudelleen niin, että voidaan ostaa myös näiltä yrityksiltä palveluita ja löytää malleja myös vanhusten ja pienituloisten eläkeläisten kotipalvelujen järjestämiseen esimerkiksi niin, että kunta erilaisten palvelusetelien muodossa tulee vastaan näiden henkilöitten tilanteessa.

Jos henkilö palkkaa suoraan siivoojan tai rakennusmiehen, ilman että kyseessä on yritys, sehän tässä loppujen lopuksi kaikkein pulmallisin tilanne on, koska joutuu kaiken työnantajabyrokratian hoitamaan ja loppujen lopuksi vielä tämän vähennys on huomattavasti pienempi kuin silloin, jos tämän palvelun ostaa suoraan yritykseltä.

11 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ei pitäisi tietysti puuttua toisen puheisiin, mutta ed. Aulan puheeseen on helppo kommentoida.

Minusta ed. Karttunen-Raiskio puhui ihan oikein siitä uhkasta, mikä on olemassa tässä. Kun yllytettiin perustamaan pieniä yrityksiä ja osuuskuntia, nyt siinä käy sillä tavalla, että kun tuki vedetään pois, siinä tulee iso kynnys kuitenkin, vaikka tätä markkinoitaisiin kuinka. Peruskansaneläkkeellä olevilla ihmisillä, jotka saavat pienen eläkkeen, kaikki menee suurin piirtein syömiseen ja lääkkeisiin, hyvä että riittääkään. Vaikka asuvat omassa mökissä, siinä ei jää enää hir-

veästi muuhun, mutta kuitenkin avuntarve on olemassa. Kuten puhujakorokkeeltakin puhuin, silloin vaadittaisiin kunnilta toisen tyyppistä asennoitumista, että niille ihmisille pystyttäisiin tarjoamaan se tarvittava palvelu sieltä kautta, kun nyt kunnat ovat väistäneet sitä vastuuta ja siirtäneet sitä ostopuolelle.

Sen takia voisi todeta sen, jotta ihmettelen keskustan edustajien kantaa taikka kokoomuksen edustajista vaikka ed. Jari Koskisen kantaa siinä mielessä, että ed. Jari Koskinen on maanviljelijä ja hän odottaa kuitenkin, jotta maanviljelykseen tulee tukea. Ihmettelen, miten tässä voidaan olla niin puhdasotsaisia, jotta tähän ei voisi olla tukea, koska maanviljelyskään ei kannata ilman tukea. Odottaisin keskustan edustajien olevan sitä mieltä, jotta tähänkin voisi lievä tuki olla paikallaan. Tämä ei vääristäisi yhtään kilpailua.

[12] **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! On aivan pakko sanoa vielä ed. Esa Lahtelalle, että tähänhän tulee tukea. Tässä juuri päätämme verotukimuodosta. Nyt on kysymys vain siitä, millä tavalla tämä asia markkinoidaan. Olen täysin samaa mieltä asian tästä kohdasta ed. Aulan puheessa: Vaatii näiltä yrityksiltä, jotka mielestäni eivät kaadu missään nimessä tämän muutoksen johdosta, että ne osaavat markkinoida sen, että yrityksestä saa nyt sellaisia palveluita, joista saa verotuen. Kysymys on vain siitä, että pitää opetella nyt se malli, jota pohjoisessa ja etelässä on muutama vuosi kokeiltu. Se ei ole täysin mahdoton eikä myöskään estä yrityksiä toimimasta. Päinvastoin, kun tätä palvelua ostetaan yrityksiltä, silloin verotukea on mahdollisuus saada. Toivon, että te kansanedustajina omilla alueillanne kerrotte ihan toisin sanoin kuin täällä tästä asiasta.

[13] **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olen siltikin sitä mieltä, että yritystukimalli oli yksinkertaisempi käyttää, koska eläkeläiset ovat sanoneet, että he eivät ala säästellä lippuja ja lappuja vuotta eteenpäin. Jos käyttää tällaista kotitaloustyötä vain satunnaisesti, alapa siinä muuttelemaan veroprosenttiasi sinne tai tänne.

[14] **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! On erittäin ilahduttavaa, että tämä verotukimalli laajenee koko maahan. Niillä alueilla, missä on vain yritystukimalli ollut käytössä, on monesti käynyt niin, että pikkuyrityksissä, yhden tai kahden henkilön yrityksissä, ei ehditä toimia byrokratian kanssa. Näin ollen on jäänyt saamatta tämä hyöty. Esimerkiksi Itä-Suomen läänissä on tapahtunut monta kertaa, että yritys ilmoittaa, että se ei tätä byrokratiaa ehdi tehdä, kädet ovat täynnä töitä muutenkin. Näin ollen on jäänyt tämä etu saamatta monin paikoin.

[15] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Jotenkin joutuu ymmälle kuunnellessaan näitä keskusteluja. Silloin kun tätä kokeilua aloitettiin, ymmärsin niin, että erityisesti kokoomuksen taholla kuten meillä keskustassakin pidettiin verotukimallia toimivampana ja parempana. Alussa jo katsottiin, että tämän käyttö olisi helpompaa ja vähemmän byrokraattista.

Nyt ed. Huotarin puheenvuorossa minusta tuli hyvin esille se, että nyt, kun tämä ratkaisu on valittu ja tämä on tulossa pysyväksi järjestelmäksi, pitäisi kaikilla tahoilla katsoa, että tämä lähtee käyntiin hyvin. Jos siihen sisältyy korjattavaa ja puutteita, otettakoon ne sitten lainmuutoksina esille. Mutta nyt linja on mielestäni valittu ja tämän eteen pitää tehdä työtä, että saataisiin sille käyttöä ja että myös ne yritykset, jotka ovat olleet eri puolilla maata tässä mukana aiemmin yritystukimallin kautta, kykenisivät markkinoimaan omat palvelunsa niin, että työtä ja tehtävää myös niillä olisi. Työtä varmasti on tarjolla ja tekemättä, kun vain saadaan kohtaamaan työ ja tekijät.

[16] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö totesi olevansa hiukan ymmällään. Kun nyt kuuntelee tätä keskustelua, huomaa, että kokoomuksen ryhmä on kahtia jakautunut. Sosialidemokraattinen kansanedustaja Pohjois-Karjalasta tukee samaa näkökulmaa kuin varsinaissuomalainen kokoomuslainen kansanedustaja. Sitten ed. Huotari Kainuusta on kuitenkin samaa mieltä kuin ne, jotka ovat verotuen takana. Minusta kuitenkin vaikuttaa aika tavalla siltä, että ne kokemukset, joita eri kansanedustajilla on käytetystä tukimallista, ovat yleensä olleet positiivisia omalla alueellaan.

Kai nämä molemmat mallit ovat olleet kohtuullisen toimivia ainakin paikalla olevien kansanedustajien näkökulmasta. Näin ollen tämä lienee nyt ainakin yksi selitys tähän tilanteeseen. Hyvä olisi viestittää ihmisille nyt se, ettei jälleen viedä kaikkia tuhkia pesästä niiltä, joiden koh-

dalla tukimuoto muuttuu, vaan kuitenkin tällä verotuella pystytään varsin hyvin menemään eteenpäin, niin kuin ed. Aula esimerkiksi Lapin suunnasta antoi ymmärtää.

[17] **Pirkko Peltomo /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Verovähennysmallilla mennään nyt eteenpäin. Se on hallituksen yksimielinen esitys. Yritin tuoda niitä ongelmia esille, joita on nähtävissä, kun siirrytään verovähennysmalliin verrattuna yritystukeen. Erityisesti eläkeläiset, vanhusväestö, ovat ottaneet minuun yhteyttä, että nyt, kun he ovat saaneet suoraan tuntihinnassa alennuksen, se on ollut heille hyvin helppo tapa ostaa palveluja, mutta jatkossa se tietää sitä, että he joutuvat keräämään kuitteja ja tekemään veroilmoituksen, kun tähän asti he ovat päässeet pelkällä veroehdotuksella. Myöskin he tuovat hyvin herkästi esille sen, kun he saavat verovähennyksen vasta ehkä vuoden puolentoista päästä, ovatko he edes elossa silloin. He eivät pysty sitomaan rahojaan näin pitkäksi aikaa, vaikka he joka kuukausi pystyisivät ostamaan muutaman tunnin siivoustyötä.

Nämä ovat niitä ongelmia, joita tulee, ja syystä voidaan nyt kysyä, käykö näin, että nämä vanhukset ostavatkin pimeänä kotitaloustyön, kun lain tarkoitus on ollut tuoda päivänvaloon harmaa työ. Tässä tulee varmasti tiettyjä ongelmia olemaan. Sen takia minusta on hyvä, että mietinnössä on kiinnitetty huomiota siihen, että nyt on seurattava, mitkä ovat tämän lain tulokset, hyödyt ja haitat.

[18] **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Ymmärrän ed. Peltomon huolen tässä asiassa. Nimittäin siirtymäaikana varmasti tällaisia ongelmia voi tulla, ja sitä varten erityisesti meillä kansanedustajilla mutta myös viranomaisilla on vastuu siitä, että tiedotetaan, mitä tällä tarkoitetaan ja että tämä ei lopeta tukea kokonaan, vaikka ed. E. Lahtelan puheenvuorosta aikaisemmin saattoi saada sen käsityksen. Minulla on sellainen käsitys, että mummot keräävät aika mielellään kuitteja, ainakin eräät mummot ovat niin tehneet. En tiedä, onko täysin mahdotonta myöskään ennakkoon hakea alennusta verotukseen. Uskoisin, että sekin järjestyy, kun asiaa oikein hoidetaan.

Kainuussa on ollut Kotityö leipätyöksi -projekti, josta on erittäin hyviä kokemuksia. Se on tuonut yhden luukun periaatetta, missä sekä palvelun ostajat että palvelun myyjät voivat kohdata, ja se on haluttu tehdä mahdollisimman yksinkertaiseksi. Myös palvelun myyjiä on koulutettu markkinoimaan omaa työtänsä ja tekemään myös byrokratia-asioita. Se on työllistänyt hyvin paljon ihmisiä. Totta kai alkuhankaluuksia oli sen jälkeen se on toiminut ihan hyvin.

[19] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti tästä. Ed. Huotari kantoi huolta siitä, että kun menemme ihmisten pariin, siinä ei kylvettäisi väärää tietoa. Näinhän se nimenomaan on, jotta täällä salissa käydään keskustelut, täällä painellaan nappeja, ja sen jälkeen sitten pulinat pois ja ollaan niiden esityksien takana ja viedään "hyvää sanomaa". Toivon mukaan oppositio kanssa jatkossa veisi "hyvää sanomaa", miten hallitus tekee täällä hyviä tekoja. Tämän salin ulkopuolelle ei pitäisi kantautua sellaiset kielteiset asiat, vaan pyritään työllisyyttä parantamaan mahdollisimman paljon.

Se suora tukihan tässä loppuu. Ed. Huotari, siinä mielessä turha meidän on kinata siitä. Suora tuki loppuu, tulee verovähennys ja tietyllä tavalla tuki. Tässä juuri on ne ongelmatiikat, mitä edustajat Peltomo ja Karttunen-Raiskio totesivat, ja varmasti on niin, kuin ed. Tiusanen veti yhteen oikein. Meillä on määrätty kokemus, kun meidän alueellamme tämä yritystuki on toiminut ja siinä on noussut yrityksiä pystyyn. Se välivaihe varmaan on semmoinen pelottava vaihe, jotta miten osataan hoitaa se tiedonvälitys, jotta ne yritykset eivät iskisi heti lappua luukulle vaan näkisivät mahdollisuuden myös markkinoida. Tämä on mahdollista verovähennyksellä.

Mutta se ongelma jää kaikkein pienituloisimpien osalta, koska he eivät välttämättä saa mitään hyötyä verovähennyksestä. Se on se ongelma. Koska heille ei jää oikein verotettavaa tuloakaan, niin mistä he saavat? Meidän alueellamme ainakin on paljon semmoisia. Perinteisesti kun ei mitään teollisuustyötä ole ollut, hyvin harva saa näistä eläkkeellä olevista työeläkettä. He saavat ihan peruseläkkeen, ja silloin kun ei jää verotettavaa tuloa, niin mistä vähennetään?

[20] **Virpa Puisto /sd:** Arvoisa puhemies! Sen verran tästä asiasta, että täällä tuntuvat vellovan erilaiset mielipiteet ja tuntuu olevan vähän tämän lain historia epäselvä osalle puhujista. Kun tätä valmisteltiin ministeri Alhon aikana, niin tämähän lähti siitä, että työllistetään, saadaan har-

maata taloutta vähennettyä ja lisättyä palveluja. Se lähti nimenomaan yritystukena. Sen jälkeen sen kehittelyn yhteydessä siihen kehittyi tämä verovähennysmalli.

Muistan ne joulunalusöiden kovat neuvottelut, jolloin asia ratkaistiin lopuksi niin, että maa jaettiin alueisiin tämän kokeilun osalta. Viimeiseen asti pyrittiin siihen ja yritimme omalta osaltamme, että molemmat mallit olisivat koko maassa käytössä ja käyttäjä olisi voinut valikoida. Mutta tämä ei käynyt porvaririntamalle, vaan tämä haluttiin jakaa näin. Erityisesti ed. Ben Zyskowicz oli kaikkein kovimpana tässä, ja hän halusi erityisesti verovähennysmallin Etelä-Suomen läänin ja Helsingin alueelle. Näin tämä on tapahtunut.

Valitettavaa on se, että yritysmallin myötä riittävästi työllistäviä työpaikkoja ei ole syntynyt. Näin ollen tämä kokeilu on tullut kohtuuttoman kalliiksi per työpaikka. Se on surullista, koska silläkin mallilla on ollut omat hyvät puolensa. Sen sijaan väitteet siitä, että vähennysmallissa kaikkein pienituloisimmat eivät hyötyisi mitään, eivät pidä paikkaansa, koska hyvänä puolena tässä hallituksen esityksessä on juuri se, että pienempituloiset voivat vähentää kulut kunnallisverosta, kun suurempituloisilla se vähennetään valtionverotuksesta, jopa kirkollisverosta. Ne, jotka ovat kaikkein huonoimmassa asemassa, pitkäaikaissairaita, heikkoja, vanhoja, köyhiä, eivät näitä palveluja käytäkään, vaan he saavat kunnallista kotipalvelua.

21 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa puhemies! Kuitenkin meille on käymässä niin, että meidän väestömme ikääntyy, vanhusväestön määrä koko ajan kasvaa, ja meidän tarkoituksenammehan on ollut se, että vanhukset voisivat pärjätä kotona niin kauan kuin mahdollista, koska se on inhimillistä ja se on edullisempaa kuin laitoshoito.

Tämä nimenomaan estää, koska vanhus ei voi ennakoida millään veroprosentin alennuksella, paljonko hän tätä siivoustyötä tulee käyttämään, jos hän käyttää sitä vain silloin tällöin, satunnaisesti. (Ed. Puisto: Porvarimalli, joka syntyi, ed. Zyskowiczin malli!) Kun ed. Puisto sanoi, että yrityksiä syntyy hitaasti, niin se on ihan totta. Meillä on erittäin korkea kynnys lähteä yrittäjäksi ja yritykset syntyvät hitaasti. Mutta niin kuin sanoin, viime vuonna jo yli 250 tällaista yritystä syntyi ja tämän vuoden ensimmäisellä neljännekseellä jo noin 50, että on ikävää, että vedetään matto alta pois.

22 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on varmasti tästä viimeinen puheenvuoro. Ed. Puistolle voisin todeta, kun hän totesi, jotta olen väärässä, että on pieneläkeläisiä, joilla ei ole verotettavaa tuloa, jotka eivät yllä verotuksen piiriin. Mistä vähentää se eläkeläinen mitään, kun se ei yllä verotuksen piiriin? Esimerkiksi Kesälahdelle eräs henkilö asettui asumaan. Tunnen hänet, ja siellä on lopetettu kunnallinen siivouspalvelu. Näiden vanhusten pitää ostaa palvelu jostakin sieltä, mahdollisesti joltakin osuuskunnalta, kun ei ole kunnallista siivousta olemassa. Joskus voi käydä kodinhoitaja kuulemma jelppaamassa, (Ed. Puisto: Se on heitteillejättö!) mutta ei hän jouda kuin huitaisemaan siellä. (Ed. Puisto: Kannattaa puhua kunnanjohtajalle!) Saattaa olla porvarikunta. Voidaan tarkistaa, paljonko Kesälahdella on porvareita. Siinä mielessä on turha puhua siitä, että tulee hirveää hyötyä. Joillekin ei tule yhtään veroetua tästä hommasta.

23 **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Ajattelin, että en olisi puhunut, mutta on pakko oikaista sen johdosta, että tämä laki on mielestäni hyvä juuri sen takia, että se ulottuu koko maahan.

Mitä tulee niihin henkilöihin, jotka ovat köyhiä eivätkä pysty toteuttamaan tätä lainsäädäntöjärjestelmää, heillä on mahdollisuus saada kunnalta palveluja. Näitä palveluja saa jokaisesta Suomen kunnasta, kotihoidon palveluja, myöskin ed. Esa Lahtelan kunnasta.

Yleiskeskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 164/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jäl-

keen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

[1] **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Kun laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävästä veronhuojennuksesta oli lähetekeskustelussa, kävimme siinä vaiheessa aika vilkasta keskustelua, ja nyt huomaan, että valtiovarainvaliokunnasta saimme mietinnön aika lyhytsanaisesti. Mutta kaiken kaikkiaan on hyvä, että veronhuojennukseen on päästy, nimenomaan sen johdosta että arvonlisäverolain mukaan nyt saadaan sitten vaikeavammaisten kohdalta verottomuus.

Laki on tullut voimaan vuonna 1994 kesäkuussa, kun arvonlisäverolaki tuli. Lainsäädäntö aloitettiin veronhuojennusten kohdalta sokeiden yrittäjien osalta. Onneksi tämä on laajentunut vähitellen ja nyt tämän esityksen vaikutukset kohtaa tuhat vaikeavammaista yrittäjää. Sinänsä tämä lainsäädäntö on hyvä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin ihan lyhyesti käsitellä — tähän lainsäädäntöön se ei sisälly tietenkään — vaikeavammaisten yrittäjien koulutusmahdollisuuksia. Tänään valtiovarain sivistys- ja tiedejaostossa oli kuultavana Jyväskylän yliopiston edustaja, joka esitteli vaikeavammaisten ja vammaisten asemaa. Kun katselin tätä lakiesitystä, totesin, että tässä olisi yksi mahdollisuus viedä koulutusta eteenpäin heidän kohdaltaan, koska nykyisin myöskin vaikeavammaiselta yrittäjältä vaaditaan yrittäjyyteen riittävä koulutus ja tieto. Näin ollen, jos valtiovarain sivistys- ja tiedejaosto ei yksinään pysty asiaa hoitamaan, jättäisin tässä yhteydessä evästyksenä asian valtiovarain sosiaali- ja terveysjaostolle, joka voisi osittain huolehtia siitä, että voitaisiin taata ja turvata vaikeavammaisille yrittäjille riittävä koulutusmahdollisuus, että tätä lakia voitaisiin myöskin soveltaa laajemmin.

[2] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! On hyvä asia, että vammaisten yrittäjien arvonlisäverohuojennusta jatketaan, koska pysyvää ratkaisua tähän ei ole saatu. Lakiahan jatketaan jälleen kerran, muistaakseni jo viidennen kerran, vuodella. Pulmahan on se, että tämä on tavallaan tuomittu väliaikaiseksi, koska EU:n arvonlisäverolainsäädäntö ei pysyvänä mallina salli tämän tyyppistä yleistä verovapautusta. Nyt siis jo viiden vuoden ajan on yritetty hakea pysyvää mallia vammaisten yrittäjien veronhuojennukselle ja sitä ei ole löytynyt.

Minun mielestäni hallitus on kyllä aika tavalla vitkastellut vammaisten yrittäjien aseman vakauttamisen ja vakiinnuttamisen kanssa. Jo vuonna 96 vammaistyöryhmä teki ehdotuksen, että kauppa- ja teollisuusministeriöön pitää perustaa työryhmä, jossa vakituinen malli haetaan. Vasta tänä vuonna, siis neljän vuoden kuluttua, kauppa- ja teollisuusministeriö nimitti selvitysmiehen tätä selvittämään. Nyt onneksi on odotettavissa ja toiveissa, että ensi vuoden maaliskuun loppuun mennessä hän löytäisi pysyvän ratkaisun.

Toivossa on hyvä elää, että näin tehdään, että enää ensi syksynä emme käsittelisi taas yksivuotista lakia, vaan olisi löydetty uudet ja laajemmat ratkaisut, joilla tuettaisiin vammaisten yrittäjyyttä, koska tämä mallihan on sinällään aika kapea. Kaikki vammaisten yrittämisen alat eivät pääse tuen piiriin, ja tarvittaisiin myös toimenpiteitä, jotka tukisivat muun muassa nykyaikaista uutta teknologiaa käyttävien vammaisten yritystoimintaa.

[3] **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Lipposen toinen hallitus ohjelmassaan otti voimavaroja vammaisten politiikan puolelta. Nyt näitä kohdennetaan vammaistyöryhmä 96:n ehdotusten mukaisesti ja nimenomaan kanavat ovat verotuksen kautta. Tämä on ihan hyvä.

Sen sijaan kyllä yhdyn siihen, mitä ed. Aula sanoi, että prosessi on kestänyt aika pitkään, ja toivotaan, että maaliskuussa löytyy ratkaisu.

Totean tässä yhteydessä, että kun ratkaisu tulee, siellä on ongelmia nimityksien erittelyissä eli siinä, mikä on vaikeavammainen, vammainen ja invalidi. Toivoisin, että siinä selkiytyisivät myöskin nämä käsitteet, koska osa näistä jää huojennuksien ulkopuolelle sen johdosta, että verottaja tulkitsee omalla tavallaan käytäntöjä.

[4] **Pentti Tiusanen /vas:** Puhemies! Kun on kysymys vaikeavammaisista henkilöistä, todellakin tulkinta, johon ed. Tykkyläinen viittasi, on aina mahdollista.

Aivan oikein, ed. Aula on sinänsä osunut asian kantaan, kun hän toteaa, että ei ole päästy lopulliseen, kokonaisvaltaiseen ratkaisuun. Nykytekniikka mahdollistaa tietysti yhä useammanlaisen vaikeavammaisen ihmisen yritystoiminnan,

jolloin lakia pitäisi tietysti siihen suuntaan kehittää, että se myöskin veronhuojennuksen tai taloudellisten edellytysten suhteen toteutuisi.

Arvoisa puhemies! Tietysti pitää todeta niin, että Lipposen toinen hallitus on tässä asiassa ollut hyvin liikkeellä ja tällä tavalla nyt on positiivinen asia käsittelyssä. Hallitusohjelman toteutuminen on tietysti vielä edessä tältä osin, mutta niin kuin valtiovarainvaliokunnan mietintökin, vaikka se on hyvin lyhyt, viittaa, järjestely- ja selvitystyö on meneillään.

5 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Vaikeavammaiset ovat yhteiskunnassa sellainen ryhmä ihmisiä, että heitä pitää kaikin tavoin tukea silloin, kun he haluavat yrittäjiksi. Monesti heillä ei ole muuta mahdollisuuttakaan kuin työllistää itsensä yrittäjinä. Valitettavaa on ollut se, niin kuin täällä on todettu, että vammaisia on tuettu aina vuosi kerrallaan. Varmaan heilläkin on yritystoiminnassa puutteita ja esteitä ja vähän usko mennyt, kun ei aina tiedä, tuleeko seuraavana vuonna tuet vai ei. Mutta kaiken kaikkiaan tämä on hyvä esitys hallitukselta. Toivon, että nyt tulee sellaista pitkäjännitteisyyttäkin tukiin eikä vain niin, että se on aina vuosi kerrallaan.

6 **Rakel Hiltunen /sd:** Arvoisa puhemies! Haluan lyhyessä puheenvuorossani yhtyä näkemyksiin, jotka täällä on aikaisemmassa keskustelussa esitetty. Pidän myös kestämättömänä sitä tilannetta, että vuosi kerrallaan vaikeavammaiset joutuvat elämään jännityksessä, kuinka jo myönnettyjen veronhuojennustukien kanssa käy.

Haluan puheenvuorossani nyt vielä muiden tavoin kiirehtiä sitä, että vaikka tämä lakiesitys nyt on paikallaan, emme ensi vuonna enää käsittele tätä asiaa seuraavan yhden vuoden kohdalta, vaan olemme käsittelemässä jo pitkäjänteistä, kokonaisvaltaista esitystä.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

3) Hallituksen esitys laiksi rajat ylittävästä kieltomenettelystä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 178/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys laiksi rakennerahastoohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 179/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

1 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt esitetty rakennerahastolain tarkistus on tekninen ja sisältää lisäyksen koskien EU:n yhteisöaloitteitten hallintoa.

Rakennerahastolakihan on ollut voimassa vajaan vuoden verran. Ongelmaksi on osoittautunut se, että eri ministeriöillä ei ole täyttä halua siirtää aluetasolle sitä päätösvaltaa, mikä sinne kuuluisi, eikä myöskään niitä resursseja, joita maakuntiin pitäisi osoittaa. Tästä esimerkkinä ovat Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston hankkeet. Hankkeita ei ole päästy käynnistämään, koska maa- ja metsätalousministeriö ei ole kyennyt antamaan te-keskuksille konkreettisia ohjeita, miten projektirahoitus käynnistettäisiin. Tämä on minun mielestäni huonoa hallintoa, koska kohta lähes vuosi on uutta ohjelmakautta jo toteutettu.

Samoin maakunnan yhteistyöasiakirjan sitovuus ei ole riittävä. Pohjois-Pohjanmaalta on esimerkki, että maakunnan yhteistyöryhmä on yksimielisesti tehnyt rahoituskehyksiin muutoksia, mutta ministeriössä asia ei ole mennyt läpi eikä näitä ole vahvistettu. Tämä on myös yksi puute, mikä liittyy rakennerahastolain hallinnointiin nimenomaan maakuntien kehittämisen kannalta.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

5) Hallituksen esitys laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 180/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

[1] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen esitys n:o 180, jolla pannaan täytäntöön EU:n neuvoston direktiivi kuljetettavista painelaitteista.

Tässä kohdin on pakko huomauttaa siitä, että Euroopan unioni ei kuitenkaan ole sellaisia direktiivejä laatinut tai tuonut käsittelyyn kansallisille parlamenteille, jotka suojelisivat esimerkiksi kemikaalikuljetuksia merillä. Tämä puute on peräisin ikään kuin siitä vanhasta suhtautumisesta merten vapauteen, joka pohjautuu klassiseen ajatteluun, jonka tuloksena Euroopan unioninkin merillä, näin voi todeta, esimerkiksi Englannin kanaalissa, tuhoutuu kemikaalialuksia. Meillä Suomenlahdella ja Itämerellä tämä uhka tulee realisoitumaan yhä voimakkaammin.

Näin ollen voisi yhtä hyvin puhua vaikka kemikaaliastioista, koska nämä alukset tunnetusti koostuvat kemikaaleja sisällään pitävistä säiliöistä, joita yhdistää ja ympäröi aluksen muotoinen kuori, jota kuljetetaan ikään kuin laivana eteenpäin. Tämä on Euroopan unionin tasoinen ongelma, mutta koskettaa tietysti erityisesti kaikkia Euroopan unionin kansalaisia.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

6) Hallituksen esitys vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 181/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys n:o 181 kuuluu siihen suurempaan ryppääseen hallituksen esityksiä ja pyrkimyksiä parantaa vuokra-asuntotilannetta.

Kaiken kaikkiaan Pääkaupunkiseudun asuntotilanne on ongelmallinen. Jos olisi kysymys yksinkertaisista asioista, tämä ongelma olisi varmasti jo ratkaistu. Omalta osaltaan tämä käsitykseni mukaan vie lainsäädäntöä oikeaan suuntaan. Kuitenkin ympäristövaliokunnan näkökulmasta on nyt jo todettava, että valiokunta tullee käsittelemään asiaa vasta marraskuun 20. päivän jälkeen, johon mennessä valmistuu — näin ympäristöministeriöstä on luvattu — valiokunnan käsiteltäväksi myös asiaa koskeva asetus.

Hyvänä asiana pidän muun muassa hallituksen esityksen sisältämää elinkaariajattelua ja myös tasapainottamista, joka sitten myöhemmässä vaiheessa koskee esimerkiksi rakennettujen asuntojen peruskorjauksen aikaansaamia kuluja.

Ed. Kantalainen merkitään läsnä olevaksi.

---

[2] **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tietysti on hyvä asia, niin kuin ed. Tiusanen totesi, että on puututtu korkotukeen ja sen mahdollistamaan, sanotaan, asumisongelman poistumiseen ennen kaikkea Pääkaupunkiseudulla. Pääasiallinen sisältöhän tässä laissa on se, että katsotaan, että valtion kannalta ja valtiontalouden kannalta asuntopolitiikka ja talous ovat varsin tehokkaita liittyen asuntotuotantoon ja sen tukemiseen.

Joiltakin osin mielestäni esitys on puutteellinen taikka pitäisi katsoa vähän pidemmälle ja laajemmin koko asiaa asumisen kannalta ja ennen kaikkea sitä, mikä on vuokralaisen asema, asujan asema. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ei välttämättä näy missään, millä tavalla korkotuki kanavoituu järjestelmän kautta vuokralaiselle. Se on mielestäni melkoinen puute, kun ei tiedetä, mihin se raha katoaa, hyödyttääkö se vuokralaista ollenkaan. Selvää on osaltaan se, että vuokran perimiseen liittyvät kustannukset, siis kiinteistön hoitoon ja kulumiseen liittyvät, peritään vuokrissa kuten pääomamenotkin siltä osin kuin ne kuuluvat vuokralaisen maksettaviksi.

Oikein ymmärrettävää sen sijaan ei mielestäni ole se, että omistajan sijoittamille omille varoille lasketaan korko, josta vuokralaiset maksavat suuruudeltaan valtioneuvoston säätämän määrän. Miten ylipäätään seuraa suhdannevaihteluita tämä valtioneuvoston vahvistama korkojen määrä? Mieluummin pitäisi selvittää mahdollisuuksia vuokralaisten kannalta päästä nauttimaan tulevaisuudessa niin sanotusti maksamastaan vuokrasta, sillä usein omistajataho perii sijoittamalleen pääomalle, joka yleensä on noin 10 prosenttia, esimerkiksi lain salliman koron 8 prosenttia, joka tuottaa pääomansijoittajalle ja jonka vuokralainen tulee maksamaan.

Aravavuokra-asuntojen vuokrallepääsyn edellytyksenä on yleensä alhainen tulotaso, mistä seuraa, että asukas saa asumistukea, jonka taas valtio maksaa. Tästä syntyy tietynlainen kierre. Lakiehdotus onkin tältä osin mielestäni keskeneräinen, ja sen olisikin pitänyt johtaa pidemmälle. Aravalainoitettujen talojen vapautuessa aravalainoista omistajayhteisö saa myydä talon, mutta vain valtiolle, ja hintaan, joka vastaa omistajan taloon alun perin sijoittamaa 10 prosentin osuutta eli kokonaishintaa. Valtio voisi sen jälkeen muodostaa käytetystä talosta asumisoikeustalon ja myydä sen 10 prosentin osuudella asukkaille, jotka haluavat tulla mukaan niin sanotuiksi osaomistajiksi. Tällöin syntyy tilanne, että omistajat pitävät varsin paljon parempaa huolta talostaan, ja muutoinkin tämä on oikeudenmukaisempaa vuokralaisia kohtaan.

Arvoisa rouva puhemies! Toivonkin, että valiokuntakäsittelyssä huomioidaan se, mikä on vuokralaisen asema korkotukiasiassa.

[3] **Matti Vanhanen /kesk:** Arvoisa puhemies! En ole ollenkaan varma, että tämä laki edistää tai lisää vuokra-asuntotuotantoa. Pikemminkin lain tavoitteena näyttää olevan saattaa se tuki, joka korkotuen kautta annetaan vuokra-asuntotuotantoon, vähän saman tyyppiseksi kuin on aravan kautta tuleva tuki vuokralaisille. Silloin kun korkotukivuokra-asuntotuotantoa otettiin laajemmin käyttöön lamavuosina, sillä oli erityisesti kaksi tavoitetta: luoda aravan rinnalle toinen tapa tuottaa yhteiskunnan asuntoja erityisesti sellaisille tonteille, joita ei muutoin saatu aravatuotantoon: kaupunkien keskustoihin yhtiöiden omistamille tonteille. Tämän edellytyksenä oli myös se, että vuokran määritys on vapaampi. Sillä haettiin myös sijoittajia, voisi sanoa, yleishyödyllisten yhteisöjen ulkopuolelta, ja tämä myös onnistui. Me saimme sen tyyppistä vuokra-asuntokantaa, jossa ei myöskään kysytty vuokralaisen tulotasoa niin kuin aravassa.

Nyt ollaan menossa selvästikin säännellympään suuntaan. Erityisesti toivoisin, että ympäristövaliokunta lakia käsitellessään selvittää, mitä hallitus aikoo asetuksellaan säätää ikään kuin hyväksyttävään omakustannusvuokraan, minkä mittaiseksi aiotaan hyväksyä lainan lyhennysaika. Se ei lain perusteluista tai esittelyistä käy millään tavalla ilmi. On hyvin ratkaisevaa kuitenkin rakennuttajien ja sijoittajien kannalta, kuinka pitkä lainan lyhennysaika hyväksytään, varsinkin kun tähän näemmä sisällytetään sellainen järjestelmä, että valtio lisäksi voi ohjata jopa sitä, saako joinakin vuosina lainaa lyhentää lainkaan vai onko kyse pelkästään koron maksamisesta. Minusta tässä on elementtejä, joissa on jopa riski siitä, että potentiaalisten rakennuttajien kiinnostus tämän instrumentin, korkotuen, käyttämiseen vuokra-asuntojen rakentamisessa jopa heikkenee. En usko, että se voi olla lainsäätäjän tavoitteena.

[4] **Esa Lahtela /sd:** Rouva puhemies! Edellisissä puheenvuoroissa on käyty läpi aika paljon filosofiaa, mihin tämä perustuu, ja kuitenkin tässä on erityisen kannatettava se ajatus, minkä ed. Turtiainen totesi, jotta etu pitäisi saada kohdentumaan asujan, vuokralaisen, hyväksi. Tässähän on tietysti lähtökohtana ihan hyvä ajattelu, että olisi omakustannusvuokra-ajattelu elikkä tietyn tyyppinen sääntely, jota valvottaisiin, jolloin ei oltaisi puhtaasti markkinatalouden varassa. Siihen voi sisältyä tietysti niitäkin elementtejä, joita ed.

Vanhanen totesi uhkakuvina siitä, mitä tämä vaikuttaa kaiken kaikkiaan rakentamiseen.

Kun kertaheitolla aikanaan vapautettiin vuokrasääntely ja mentiin vapaaseen hinnoitteluun, niin sehän nosti vuokria hirveästi ja se näkyy joka paikassa. Ihminen on ahne, ja omistajat ovat ahneita ja pyrkivät myös nostamaan hintaa, vaikka ei olisi tarvettakaan. Tietysti siihenhän perustuu se ajatus, että kun voidaan saada parempaa tuottoa, niin rakennetaan tietysti asuntoja. Se on nähty, että ei niitä hirveästi yli tarpeen ole rakennettu. Aina on pikkuisen niukkuutta olemassa. Toivon mukaan tämä kuitenkin johtaisi semmoiseen ajatteluun, että tätä voitaisiin vähän säännellä.

Mutta näkisin kyllä, että yhteiskunnan toimin pitäisi vaikuttaa myös siihen, jotta olisi edullisia tontteja saatavana, koska yksi merkittävä osa tässä monilla paikoilla on jo pelkästään tontin hinta, joka nostaa kustannuksia. Jossakin mielessä näkisi kyllä, että myös yhteiskunta voisi rakentaakin, tehdä jopa sillä tavalla, että olisi kunnallisia asuntoja enemmän. Valtion puolelta se ei kai niin onnistu, mutta kyllä oppilasasuntoja pitäisi saada ehdottomasti niille paikkakunnille, missä opiskelijoita on paljon, koska tällä hetkellä niistäkin asunnoista on jopa pula.

[5] **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minulla on hyvin samanlaiset näkemykset kuin ed. Vanhasella, että tällä lainsäädännöllä, jolla järjestellään korkotuki uudelleen vuokra-asuntolainoille ja asumisoikeustalolainoille, ei päästä siihen toivottuun tulokseen, mitä tällä on lähdetty hakemaan. Ennen kaikkea herää tietysti kysymys siitä, että Pääkaupunkiseudulla asuntotuotantoa hallituksen toimesta olisi tullut saada erinomaisen nopeasti kehitettyä ja määriä lisättyä, mutta näin ei ole tapahtunut.

Tätä lainsäädäntöä tarkasteltaessa herää tietysti epäilys: Tässä tulee kovin säädelty järjestelmä näille taloille, on säädetyt omakustannusvuokraperiaatteet, ja toisaalta korkotukikin järjestellään siten, että korot olisivat mahdollisimman alhaiset lainoille. Se on tietysti hyväksyttävää ja ymmärrettävää, mutta taloudelliset liikkumavarat näillä taloyhtiöillä saattavat jäädä niin ahtaiksi ja kapeiksi, että vuokralaisten ja asumisoikeusasukkaiden asumistaso tulee kärsimään. Herää epäilys, syntyykö näille taloille sitten taloudelliset toiminnan edellytykset.

Myönteistä on tietysti se, että valtion täytetakausaika on määritelty 45 vuoteen. Se antaa viitteitä siitä, että laina-ajat voivat olla pitkiä. Toivon, että ympäristövaliokunta paneutuu asiaan huolella ja tulee tekemään tarvittavia korjaus- ja muutosehdotuksia mietintöön, mikäli näin harkitsee oikeaksi.

[6] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Pääkaupunkiseudullahan me yhdessä voimme todeta, ettei taloudellinen liberalismi, markkinatalous tai kapitalismi, mikä se nyt sitten onkaan nimeltään, pysty vastaamaan ihmisten tarpeeseen saada kohtuuhintaisia asuntoja. Tarvitaan valtion tukea, yleishyödyllistä rakentamista, erilaisia lainoitusratkaisuja, joita yhteiskunta tukee, korkotukea jne. Olemme ihan samaa mieltä tässä varmasti, että emme ole pystyneet myöskään tällä alueella etenemään niin, että olisi hyviä tuloksia nyt vuoden 2000 loppupuolella jo osoitettavissa. Tästä huolimatta on tietysti selvää, että pitää yrittää edelleenkin.

Hallituksen esitys n:o 181 joidenkin puheenvuorojen mukaan merkitsee lisää säätelyä. Toisaalta täällä on todettu, että säätelyä on ollut myös liian vähän, eli yhteiskunnan toimia on joka tapauksessa joka suunnasta peräänkuulutettu.

Arvoisa puhemies! Ed. Vanhanen, joka on ollut pitkään myös ympäristövaliokunnan jäsenenä aikaisempina vaalikausina, kiinnitti sikäli tärkeään asiaan huomiota, että asetus pitää sisällään ratkaisevia yksityiskohtia. Niin kuin totesin, valiokunta ei tule käsittelemään asiaa, ennen kuin asetus on käsissämme. Näin ollen tulemme suhtautumaan vakavasti myös näihin näkökulmiin, joita täällä ovat eri puhujat esittäneet.

[7] **Matti Kangas /vas:** Rouva puhemies! Hallituksen esitys vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeuslainojen korkotuesta on ihan myönteinen. On hyvä asia, että ne on otettu esille ja viedään niitä eteenpäin.

Ed. Turtiainen otti aivan oikein esille vuokralaisten aseman ja heidän saamansa hyödyn korkotuesta. Tämä pitäisi huomioida valiokuntatyöskentelyssä, että siellä hyödyt tulevat myös vuokralaisille.

Ed. Nousiainen sanoi, että tästä ei ole välitöntä hyötyä Pääkaupunkiseudulla. Näin varmaan on. Täällä on pulaa rakennusmaasta. Sen ovat myöntäneet rakennusyhtiöt. Ne virheet on tehty

joskus 90-luvun alkupuolella Helsingin seudulla. Siitä, kun ruvetaan maata ostamaan, menee vähintään viisi kuusi vuotta siihen, kun sinne sitten asukkaat menevät, eli silloin tehdyistä päätöksistä kannetaan hedelmiä tällä hetkellä. Toivottavasti nykyinen hallitus tekee viisaampia päätöksiä, että viiden kuuden vuoden päästä tällainen ongelma olisi ratkaistu.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

7) Laki tuloverolain 57 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 129/2000 vp (Christina Gestrin /r ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! Miljöorganisationerna spelar en viktig roll i nationens avsikt att gynna en ekonomiskt, socialt och framförallt ekologiskt hållbar utveckling. Staten bär ansvaret för skydd av hotad flora och fauna och är i detta arbete ofta beroende av samarbete och expertutlåtanden från intresseorganisationer med specialkunskap. Miljö- och naturvårdsorganisationerna har med tiden blivit en allt viktigare samarbetspartner i frågor som berör miljövård och förvaltandet av naturresurserna. De utför miljöprojekt mycket kostnadseffektivt och en stor del av arbetet sker med frivilliga insatser.

Miljöorganisationerna är också aktiva och nödvändiga parter när det gäller att delta i statliga expertkommittéers och arbetsgruppers arbete i miljö- och naturskyddsfrågor. Det förutsätts också att miljöorganisationerna deltar i dessa sammanhang, och för detta utbetalas endast obetydliga mötesarvoden. En del miljöorganisationer får blygsamma statliga understöd, men de får inte del av tippnings- och spelautomatintäkterna. Donationer till miljöorganisationer är enligt nuvarande lagstiftning inte avdragsgilla.

Arvoisa puhemies! Tuloverolain 57 §:n mukaan yhteisö saa tuloverotuksessa vähentää tulostaan rahalahjoituksen suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämiseen sekä rahalahjoitukset taiteen ja tieteen edistämiseen. Vastaavaa vähennysoikeutta ei ole, jos lahjoitus tehdään luonnon- tai ympäristönsuojeluun. Lakialoitteessa ehdotetaankin siksi, että Suomessa toimiville ympäristöjärjestöille luonnon- ja ympäristönsuojelutoiminnan tukemisen edistämiseksi tehtävät rahalahjoitukset olisivat vähennyskelpoisia saman mallin mukaisesti, joka koskee lahjoituksia kulttuuriperinnön säilyttämiseen sekä kulttuurin ja tieteen edistämiseen.

I lagmotionen föreslås en avdragsrätt för donationer som uppgår till minst 5 000 mark och som riktar sig till en organisation, vars huvudsakliga uppgift är att skydda miljön och vårda naturen i Finland. Med tanke på det arbete som miljöorganisationerna gör, såväl i form av information till allmänheten som genom att genomföra olika natur- och miljövårdsprojekt, förutom att de deltar som sakkunniga i det arbete som görs från statligt håll, framstår denna avdragsrätt som en mycket angelägen åtgärd.

[2] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ympäristövaliokunta on saanut ed. Christina Gestrinistä erittäin hyvän ja ahkeran jäsenen, ja jälleen tämä lakialoite n:o 129 tuloverolain 57 §:n muuttamisesta todistaa tätä.

Aivan oikein ed. Gestrin on tuonut esille sen, että on selkeä ristiriita siinä, että toisaalta kulttuurin ja tieteen edistämiseen ja kulttuuriperinteen säilyttämiseen annetut lahjoitukset ovat verovähennyskelpoisia, mutta ympäristöjärjestöjen toimintaan kohdistetut lahjoitukset eivät ole. Myös peliautomaattituloista ja Veikkauksen osuudesta ulosjäänti on ympäristöjärjestöjen taloudellisen toiminnan kannalta huonosti perusteltu.

On selvää, että ympäristöjärjestöillä on hyvin keskeinen asema Suomessa myös lainsäädännössä, myöskin valiokuntatyössä. Vuosien ajan on ollut tilanne se, että ilman luonnonsuojelujärjestöjen, kuten Luonnonsuojeluliitto, Luontoliitto, WWF, Maan ystävät viime vuosina, mukanaoloa ei olisi päästy tasapainoiseen valiokuntatyöskentelyyn ja lainsäädäntöön. Tarvitsemme nimenomaan näitä järjestöjä. Niillä on erinomainen ammattitaito, tietotaito ja niiden suhtautuminen yhteisen isänmaamme ympäristön, luonnon ja lajien suojeluun on ollut hyvin vastuullista.

Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on erittäin tärkeä ja periaatteellisesti merkittävä lakialoite, ja toivon sille myös sikäli hyvää käsittelyä, että valtioneuvosto, hallitus, ottaa tämän onkeensa. Kiitän omalta puoleltani ed. Gestriniä hyvästä työstä ja olen hyvilläni siitä, että hän on nähnyt tarpeelliseksi kerätä muutaman nimen tämän tärkeän lakialoitteensa taakse.

[3] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Gestrinin aloite on ihan hyvä ajatuksena, mutta kyllä minä rajaisin tästä kuitenkin jonkin verran pois. Kun ed. Tiusanen puhui kaikista luonnonsuojelujärjestöistä, niin kyllä näen, että niille järjestöille, jotka kyselytunnillakin tulivat esille, jotka käyvät paaleja puukoilla vetämässä halki Pohjois-Karjalassa, Eläinten vapautusrintama ja mitä siellä mahtaa ollakin, sellaisille, jotka ovat yhteiskunnalle vahingollisia järjestöjä, annetuista lahjoituksista ei pitäisi mitään helpotuksia antaa eikä verovähennyksiä.

Toisekseen jossakin mielessä meillä on hurahdettu liian pitkälle. Sen näen, että luontoa pitää suojella, pitää pyrkiä monessa asiassa kestävään kehitykseen. Mutta sitten meillä on järjestöjä, jotka ovat siinä rajoilla, ovatko ne enää isänmaan ystäviä, vaikka järjestöllä sellainen nimi voisi ollakin. Sen takia näihin pitäisi suhtautua sillä tavalla, että katsottaisiin kuitenkin tiukasti, onko tämä lakialoite tässä laajuudessaan aiheellinen. Siinä pitäisi joillakin sanamuodoilla rajata järjestöjä, mitkä ovat todellisia luontoarvoja kunnioittavia mutta ottavat samalla myös koko yhteiskunnan tarpeet huomioon.

Esimerkiksi metsänsuojelun puolella ollaan hurahtamassa niin pitkälle, jotta metsiä pannaan pakettiin pysyvästi, ja sehän tarkoittaa sitä, että kohta meillä ei ole joillakin paikoin raaka-ainetta teollisuudelle. Lapissa podetaan ilmeisesti jo nyt puupulaa, ja jatkossa se tuntuu olevan hyvinkin iso uhka, koska siellä puun kasvu on sen verran hidasta, jotta ainakaan ei enää lisää pystytä kapasiteettia rakentamaan puunjalostukselle, vaikka siellä olisi kaikki mahdollisuudet olemassa.

Meillä on lähdetty siitä, että olemme enemmän kuin mallikelpoisia joillekin Euroopan vihreille arvoille. Siellä ei suojella läheskään samanlaisia pinta-aloja, mutta meillä on näköjään tarkoitus joidenkin vaateiden mukaan panna metsiä vain lisää pakettiin ja vielä Etelä-Suomestakin. Onneksi näyttää hyvältä: Ainakin sain muutama päivä sitten kirjalliseen kysymykseen vastauksen, jossa todettiin, jotta hallitus on asettamassa marraskuussa työryhmän tutkimaan siinä rinnalla myös muita kuin luontoarvoja. Siinä katsottaisiin sitten tämä Etelä-Suomen metsiensuojeluohjelma, jota on kaavailtu, uudelleen ja myös sosiaaliset ja työllisyysnäkökulmat sen lisäksi, että käydään läpi nämä ekologiset ja biologiset näkökohdat, jotka tässä ovat perustana.

Tässä pitää nostaa hattua myös ed. Matti Kankaalle. Hän on innokkaana ollut tekemässä meikäläisen kanssa aloitetta, joka nyt todennäköisesti johtaa johonkin lopputulokseenkin kaiken lisäksi.

[4] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Minä nostan ed. Esa Lahtelalle hattua siinä mielessä, että hän on allekirjoittanut Repoveden suojelun lakialoitteen, joka oli täällä, ja äänestikin kai sen puolesta, jos paikalla oli, koska ei kuulunut niiden neljän vastustajan joukkoon, jotka vastaan äänestivät.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee suojeluun, se on tietysti Etelä-Suomen asia. Mutta itse lakialoitteeseen: 57 §, mikä on ed. Gestrinin lakialoitteessa, selkeästi osoittaa, minkälaiset yhdistykset tämä lakialoite pitää sisällään. Ed. Esa Lahtela, joka varmasti tarkkaan lukee tekstit, näkee kyllä tämänkin kohdan lukiessaan, että hänen mainitsemansa taikka aika epämääräisesti hahmottelemansa yhdistykset — tai ehkeivät ne ole mitään rekisteröityjä yhdistyksiäkään, ed. Esa Lahtela, tuskin — eivät ne tämän lakialoitteen sisään millään mahdu. Verottajalla on vielä tässä tietty oikeus tarkkailla ja tutkia.

Yleiseen sivistykseen kyllä kuuluu luonnonsuojelu. Siinä mielessä tämä lakialoite on lähtenyt aivan oikeasta näkökannasta, kun se on tämän sivistystoiminnan ja luonnon-, kulttuurinsuojelun sekä ympäristönsuojelun nostanut samalle tasolle. Minä väitän, että Suomen kansa sen myös ymmärtää. Se ymmärtää sen monissa asioissa. Jos nyt Etelä-Suomesta puhutaan; puhutaan vaikka Pääkaupunkiseudusta, mehän tiedämme tämän suuren asian, että vihreä liitto on saanut täällä vaalivoiton. Täällä salissa ei ole yhtään vihreän liiton kansanedustajaa näistä asioista puhumassa, mutta ihmiset kannattavat näitä asioita joka tapauksessa.

[5] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. Gestrin on tehnyt kiitettävän la-

kialoitteen, johon pitäisi suhtautua avoimin mielin. Itse asiassa henkilökohtaisesti olisin jopa valmis laajentamaan aloitetta. Olen tehnyt aiheesta muistaakseni toimenpidealoitteen; saattoi olla kirjallinen kysymys. Kun en pääse sitä asiaa nyt tarkistamaan, en uskalla ihan vannoa. Ideana siinä kuitenkin on se, että verovähennysoikeuden laajentaminen ulotettaisiin varsin tiukoin kriteerein, mutta kuitenkin ulotettaisiin, myös yleishyödyllisiin yhdistyksiin. Varsinkin kun lakialoitteessa on kyseessä luonnon- ja ympäristönsuojelu, en millään pysty ymmärtämään, mitä huonoa tässä asiassa voisi olla. Päinvastoin: erinomainen aloite, ja toivottavasti se etenee.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

8) Laki vahingonkorvauslain 2 luvun muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 135/2000 vp (Kari Myllyniemi /kesk ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan, että vanhemmat joutuisivat vastuuseen alaikäisen lapsensa tahallisesti aiheuttamasta vahingosta, mikäli lapsi on teon tehdessään yöaikaan ollut ilman aikuisen ihmisen valvontaa ja tämä on tapahtunut toistuvasti. Aloitteen tarkoituksena on selventää vanhempien kasvatusvastuuta ja vähentää nuorisorikollisuutta.

Rikolliselle tielle ajautuvat helpoimmin sellaiset nuoret, joilla ei ole säännöllisiä kotiintuloaikoja eikä muitakaan vanhempien asettamia rajoja. Yöaikaan kaupungilla näkee entistä nuorempia lapsia, monesti alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisina. Tällaiset lapset hakevat usein turvaa rikoksia harjoittavista jengeistä. Nuorisorikollisuuden kohteeksi joutunut vahingonkärsijä jää usein ilman korvausta, koska tekoon syyllistynyt lapsi ei pysty maksamaan korvausta. Vanhemmat ovat korvausvastuussa vain, mikäli he ovat laiminlyöneet valvontavelvollisuutensa.

Koska joidenkin vanhempien oma vastuuntunto on hämärtynyt niin, ettei lasten ja nuorten tekemisiä edes yöaikaan valvota, on lakia syytä selventää. Joissakin kaupungeissa ulkomailla on nuorisoa kielletty liikkumasta kaupungilla kello 23:n ja 6:n välillä ilman aikuista seuraa. Tässä lakialoitteessa ei mennä näin pitkälle. Nuoriso saa edelleen liikkua öiseen aikaan ulkona. Salliessaan tämän vanhemmat ottavat sen riskin, että he saattavat joutua vahingonkorvausvastuuseen lapsensa teoista.

Varsinaisesta lakitekstistä on ilmeisesti jäänyt pois pari sanaa, jotka tässä nyt mainitsen. Lakiteksti kuuluisi: "Vanhempien katsotaan aiheuttaneen vahingon tuottamuksellaan, mikäli vahingon aiheuttanut alaikäinen lapsi tai nuori, jonka on sallittu toistuvasti olla ilman aikuisen valvontaa yöaikaan sellaisissa olosuhteissa, joita ei ole yleensä pidettävä hyväksyttävänä." — Sen tyyppinen lisäys tähän tekstiin ilmeisesti pitäisi tehdä, että "vahinko on aiheutettu yöaikaan".

[2] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvin mielelläni yhdyn ed. Myllyniemen puheenvuoroon ja hänen tekemäänsä lakialoitteeseen, lakialoite n:o 135 vuoden 2000 valtiopäivillä. Meillä tällä hetkellä perheiden ja kotien pahoinvointi näkyy ennen kaikkea nuorisossa. Se, että yhteiskunta asettaa tiettyjä rajoja, on hyvä asia. Se ei ole ollenkaan kahle eikä paha asia, vaan se on ikään kuin turvallisuutta ja tukea antava asia, että yhteiskunta haluaa pitää huolta. Tässä suhteessa tarvittaisiin juuri tämän kaltaista lainsäädännön kehittymistä, mitä ed. Myllyniemi kyseisellä lakialoitteella haluaa saada aikaan. Meidän on koetettava antaa lainsäädännöllä seiniä ja turvaa nuorisolle, jotta voitaisiin päästä myönteisesti eteenpäin.

[3] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Myllyniemi on varmasti tarkoittanut aloitteellaan pelkkää hyvää ja pyrkii hyviin päämääriin, mutta täytyy sanoa, että jos rikollisuus poistettaisiin maailmasta kriminaalipoliittisin keinoin, olisi Yhdysvallat sellainen onnela, ettei siellä tarvittaisi poliiseja enää ollenkaan. Eli suhtaudun kyllä itse aloitteeseen erittäin suurella varovaisuudella, joskin tässä korostuvat perheiden ja yhteiskunnan vastuu ovat ilman muuta sellaisia asioita, joita ei pidä vähätellä, mutta tietynlai-

nen kriminalisointi tuntuu aika hurjalta suoraan sanottuna.

Aloitteessahan ei oteta nuorison yöllistä liikkumista kiellon piiriin. Siitäkin haluan sanoa, että oman kokemukseni mukaan kun ulkomailla tällainen kielto on laitettu voimaan, se on tehty nimenomaan nuorison oman turvallisuuden vuoksi. Silloin kun kaupungissa on riehunut joku nuorten ja lasten tappaja tai vastaava, on nuorten liikkuminen, heidän, jotka eivät esimerkiksi Yhdysvalloissa pysty liikkumaan autolla, yksinkertaisesti kielletty yöllä, etteivät he kulkisi jalan ja pyörillä ja olisi sitä kautta uhreina.

4 **Virpa Puisto /sd:** Arvoisa puhemies! Toivon, että ed. Myllyniemi omaan aloitteeseensa tekisi rinnakkaisaloitteen, jossa tulisi velvoite kunnille tukea perheitä ja vanhempia vanhemmuudessa, jotta nämä kykenevät selviämään vanhemmuustehtävästä. Jo nyt se on vaikeaa, ilman että vanhempia kriminalisoidaan siitä, jos heidän lapsensa on epäsosiaalinen ja sopeutumaton, häiriintynyt muista kuin kotona olevista seikoista johtuen.

5 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Se että kaupungilla näemme heitteille jätettyjä lapsia, kertoo heidän kotiensa kriisistä. Tämän lakialoitteen rinnalle voisi hyvin nostaa esimerkiksi ajatuksen siitä, että yhteiskunnan toimenpitein huolehdittaisiin siitä, että Suomessa ei olisi sellaisia perheitä lainkaan, joissa molemmat vanhemmat ovat työttömiä. Lasten ongelmat ovat hyvin pitkälti heijastusta heidän vanhempiensa ongelmista. Siksi ei ainoastaan tarvita kriminalisointia vaan tarvitaan hyvin voimakkaita sosiaalipoliittisia ja työllisyyspoliittisia toimenpiteitä, jotta kotien ja perheenjäsenten hyvinvointi paranisi ja päästäisiin näistä ongelmista hiljalleen eroon.

6 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Aloitteessa vahingonkorvauslain muuttamisesta on hyvää ja huonoa. Siinä on tietenkin, aivan oikein, ed. Myllyniemi korostanut perheitten vastuuta kasvatuksessa. Mutta myös yhteiskunnan, niin kuin täällä on todettu, pitäisi kantaa vastuu. Ennätysmäinen työttömyys on ollut, ja siitä varmaan on moni kärsinyt aivan omaa syyttään, niin perheet kuin yksittäiset ihmiset. Samaten huumeongelmaa ei ole ratkaistu tässäkään salissa. Sitä pitkitetään ja vatuloidaan, mitä sen kanssa tehtäisiin. Alkoholiongelmat ja muut eivät ole kaikki yhteiskunnasta johtuvia. Moni ihminen ei pysty niitä yksin ratkaisemaan ja joutuu olosuhteitten uhriksi. Muistuttaisin vain, että monia yrityksiä on mennyt nurin ja ihmiset ovat saaneet lopputilin. Eivät he ole voineet valita, jatkavatko töissä, varsinkin jos ovat ikääntyneitä ihmisiä.

7 **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Niin ed. Karhu kuin ed. Puistokin ymmärsi vähän väärin. Tässähän ei rangaistuspykälää ole olemassa ollenkaan, vaan tässä on kysymys siitä, että vanhemmat joutuvat korvausvastuuseen lastensa tekemästä vahingosta. Tämän tyyppinen pykälähän on samassa laissa ollut kymmeniä vuosia, mutta se on niin epäselvästi kirjoitettu, ettei sitä yleensä sovelleta. Tosiasiallisesti, jos oikeuslaitos ottaisi sen pykälän käyttöön, näin voitaisiin menetellä jo nyt. Tämä vain selkeyttäisi asiaa, jos tässä katsotaan, että lastensa hoitoa ja valvontaa ei saisi laiminlyödä.

Ed. Karhulle erikoisesti: Muutama päivä sitten varmaan olimme samassa paikassa, jossa todettiin, kuinka rangaistuksella on merkitystä maassa, jossa, jos heitti purukumin maahan, siitä sai 4 000—5 000 markkaa sakkoa. Siinä maassa ei yhtäkään purukumia eikä roskaa näkynyt. Kyllä rangaistuksella on oma merkityksensä. Ei tämä välttämättä asiaan niin liittynyt, mutta kyllä kurillakin pystytään saamaan jotakin aikaan.

8 **Tero Rönni /sd:** Arvoisa rouva puhemies! En useinkaan ole ed. Myllyniemen kanssa asioista samaa mieltä, mutta tässä kohtaa kyllä täytyy sanoa, että olen samaa mieltä. Olen törmännyt vuosien kuluessa siihen, että minusta kunnille ja yhteiskunnalle on monien perheitten taholta sälytetty aivan liikaa vastuuta. Unohdetaan kasvattajan vastuu kotona kokonaisuudessaan. Jo alle puolivuotiaita lapsia kannetaan päivähoitoon, kun halutaan itse mennä ja olla ja elää niin kuin halutaan. Ei muisteta, että vanhemmuus on jotain muuta kuin vapaana oloa. Se tietää myöskin sitä, että ihmisiä ja lapsia pitää kasvattaa. Liian paljon erityisesti suurkaupungeissa pyörii pitkin nurkkia nuoria, jotka tekevät pahaa. Mielestäni tällä kohdalla vanhemmille pitää asettaa rajat ja vastuut, elleivät he itse osaa niitä omille lapsilleen laittaa.

9 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Asia ei ole kyllä niin yksinkertainen kuin tässä ajatellaan ja puhutaan. On sillä tavalla nimittäin, että tämä ylenpalttinen vapaus, jota on perään-

kuulutettu jo vuosikymmeniä, vapaa kasvatus, on kasvattanut myös vanhemmista sen verran vapaita, jotta vanhat perinteiset arvot ovat hävinneet. Näen kyllä aikamoisen riskin myös siinä. Välttämättä vanhemmat eivät saa tänä päivänä lapsiaan sillä tavalla kuriin, kuin odottaisi, koska katsotaan esimerkkejä, joita jokapäiväinen tiedonvälitys tuo television kautta, joita näkee naapurustossa, kaikkialla yhteiskunnassa. Voi olla, että aika moni mökki menisi myyntiin, jos ed. Myllyniemen aloite toteutettaisiin näin.

Nämä kysymykset eivät ole niin yksinkertaisia. Ei ole narusta vedettävissä joitakin asioita, että tämä pannaan näin ojennukseen ja tämä on kunnossa ja vanhemmat vastaamaan. Jokainen, kellä lapsia on, näkee, jotta lapset ovat erilaisia. Kaikkia niitä ei välttämättä pysty sillä tavalla komentamaan. Kyllä minä näen omat vaaransakin tässä. Sen takia luulen, että nykyinen lainsäädäntö, mihin ed. Myllyniemi esittää muutosta, on siinä mielessä ollut kuitenkin pehmeämpi, jotta se on ollut inhimillisempi. Näkisin, ettei tästä lainsäädännöstä pitäisi hirveän tiukkapipoista tehdäkään, vaan siinä pitää olla harkintaa hyvin paljon mukana, ei tiukasti sillä tavalla, että raakasti vain sakkoa ja linnaa ja putkaa ja mökki pois, jos ei pentujaan pysty hallitsemaan.

[10] **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin arvata saattoikin, vasemmistosta, salin vasemmalta laidalta, tuli juuri tämmöistä tekstiä, jossa henkenä näyttää olevan — ed. Rönniä lukuun ottamatta, mutta hän onkin aivan eri luokan mies, hänessä on juurevaa suomalaisuutta koko miehessä ulkomuoto mukaan lukien — että yksilölle riittää, kun vain siittää lapsen. Kyllä se sen jälkeen on yhteiskunnan asia, mitä se lapsi tekee. Ei se näin toimi. Kyllä todellakin ed. Myllyniemen lakialoite on erittäin hyvä ja tarkoittaa vain sitä, että vanhemmuuteen kuuluu myös vastuuta. Kun kerran lapsen päättää hankkia, silloin täytyy luopua jostakin. Tänä päivänä puhutaan hyvin paljon ongelmanuorista. Kyllä olisi paljon oikeampaa puhua ongelmavanhemmista. Kyllä vanhemmat heittävät lapsiaan liian helposti heitteille.

Totta kai on ongelmanuoria, joille ei se sana tehoa, mutta hyvin usein näkee, että kielletään lasta ensimmäisen kerran vasta silloin, kun hän tekee jotain todella rikollista. Kalevalassakin jo neuvotaan, että ei lasta voi kasvattaa enää sen jälkeen, kun se olan yli katsoo. Lapsenkasvatus pitää aloittaa ja vastuu lapsesta ottaa silloin, kun se on polvella ja sylissä. Silloin, jos vanhemmat sen asian kunnolla hoitavat, pääsääntöisesti lapset pysyvät hallinnassa. Englannissakin on laki, että alle 15-vuotiasta lasta ei saa jättää edes kotiin yksin ilman vanhemman valvontaa. Eikä siinä ole mitään sotaa ja kriisiä, niin kuin ed. Karhu mainitsi. Se on vain yksinkertaisesti niin, että se on vanhempien valvonnan alla, niin kauan kunnes täyttää tietyn ikävuoden. Kyllä tämä ed. Myllyniemen aloite on erittäin tervetullut ja kannatettava.

[11] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa puhemies! Pyysin oikeastaan puheenvuoron provosoituneena edustajakollega Rönnin puheenvuorosta. Tuli pikkuisen semmoinen olo, että täällä kollegat, jotka ovat varmasti kovin paljon olleet kotona hoitamassa niitä pieniä lapsiaan ihan henkilökohtaisesti, käyttävät kovin järeitä äänenpainoja. Kun valiokunnassa kuuntelee puheenvuoroja esimerkiksi lastenpsykiatriasta, kyllä huomaa, että tässä maksetaan nyt lama-ajan laskua monessa suhteessa. Meillä voi olla sellaisia lapsia, jotka eivät ymmärrä, että yksi puukonisku voi tappaa, saatikka kahdeksantoista, että se ei ole sama asia, kuin jollain pehmeällä kämmenellä sivelisi, vaan todella, että se on tappava lyönti. He eivät todella ymmärrä sitä.

Ei tämmöisiä asioita korjata millään rangaistuksilla. Ne vaativat aivan toisenlaista perheiden, vanhemmuuden tukemista kuin tavallaan maton vetämistä jalkojen alta. Tämä perheiden, vanhempien syyllistäminen täällä ottaa pikkuisen pirtaan. Tuskin kukaan tahallaan tämmöisiä asioita tekee. Kyllä se ongelma on jossain muualla, jos näin käy. Sitä kautta pitäisi edetä.

Haluan tässä huomauttaa esimerkiksi siitä, että meillä on tässä maassa peräti 50 000 sellaista perhettä, jossa on ala-asteikäinen lapsi yhden vanhemman perheessä. Monet heistä tekevät vuorotyötä. Ei meillä ole joka puolella järjestelmää, että tällainen ala-asteikäinen lapsi päätyy johonkin hoitoon koulun jälkeen, jos vanhempi on työvuorossa yöllä, illalla. En halua mitenkään leimata yksinhuoltajan lapsia, olin yksinhuoltaja itsekin pitkään. Mutta on selvää, että jos lapsi on pitkään yksinään, siinähän tulee huomattavasti nopeammin kolttoset mieleen. Kaikilla ei ole taloudellista mahdollisuutta palkata hoitajaa hoitamaan. Meillä ei tällaista järjestelmää edes ole. Kyllä sanon, että tämän täytyisi edetä ihan muita

reittejä kuin tämäntapaisella aloitteella. Todella sanon, etten ymmärrä tätä perheiden ja vanhempien piiskaamista tässäkin asiassa, vaan täytyisi enemmän antaa tukea mieluummin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

12 **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Olen itsekin koko illan tänään vähän jupissut, kun on tullut puheenvuoroja kovin paljon. Minä taidan syyllistyä tähän itse.

Tämä ei todellakaan ole rangaistuspykälä. Myös ed. E. Lahtelalle vielä kerran: Jos vanhemmat yrittävät parhaansa, yrittävät pitää kuria, mutta siitä huolimatta tämä lapsi menee yöaikaan ja tekee vahinkoa, ei silloin ole korvausvelvollisuutta. Tämä koskee vain niitä tapauksia, kun tieten tahtoen tahallisesti sallitaan. Ei edes yritetä pitää järjestystä kotona, niin silloin tämä korvausvelvollisuus syntyy ja syntyy vain, kun se on toistuvasti tapahtuvaa. Ei yhdestä vahingosta, ei kahdesta vahingosta, ja nimenomaan yöaikaan eikä päiväsaikaan. Toistettakoon vielä: se pykälä on oikeastaan olemassa samanhenkisenä, mutta se on vaikeasti kirjoitettuna.

13 **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun luin tämän ed. Myllyniemen lakialoitteen, minua jossain määrin viehätti, että ed. Myllyniemi on kiinnittänyt huomiota lakialoitteen kautta näinkin vakavaan asiaan. Kysymyksessähän ei ole rangaistuksen tuottaminen, ei vanhemmille eikä lapsille, vaan säätäminen siitä, kuinka syntynyt vahinko korvataan ja kuka siitä on vastuussa. Tässä tapauksessa tämä on määritelty hyvinkin tarkasti siten, että vanhemmat ovat vastuussa tuottamuksellaan, mikäli lapsi on öiseen aikaan ilman vanhempien valvontaa olosuhteissa, joita ei ole pidettävä hyväksyttävänä.

Kyllä tämä menee sille alueelle, jossa vanhemman vastuu lapsestaan on eittämättä olemassa. Silloin myös helposti voidaan katsoa, että siinä on vahingonkorvausvastuu syntymässä. Minusta tämä on ennen kaikkea aiheellinen herättämään keskustelun tästä kysymyksestä, mutta pidän erittäin huomionarvoisena myös sitä, että syntyneestä vahingosta myös korvataan, mikä on luontaisesti periaatteessa oikein. Joku on aina vastuussa, ellei kysymyksessä ole aito vahinko.

14 **Tapio Karjalainen /sd:** Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu ajautuu väärille urille silloin, kun ruvetaan puhumaan vasemmisto—porvaristo-eroista. Minusta on syytä todeta, että kyllä tälläkin puolella aivan hyvin tunnetaan vastuu ja huoli, ja ymmärrän ed. Myllyniemen aloitteen pohjimmaisena huolenaiheena olevan lasten kohtalon, ja siihen on syytä yhtyä. Onko tämä lakiesityksen muoto oikea, se on sitten toinen asia. Minustakin siinä on sellaisia asioita, jotka ihan lakiteknisestikin ja tekstin kannalta ovat epäselviä.

Minusta on syytä todeta ihan lyhyesti, että kyllä vanhempien vastuuta on syytä korostaa. Kriminalisointi on toinen asia, mutta täytyy sanoa, että kyllä meidän liberaaliutemme lasten suhteen ilmeisesti on eurooppalaisissa oloissakin mennyt holtittomuuksiin saakka. Monissa muissa Euroopan kulttuurimaissa samanlainen lasten ulkona oleminen ja esimerkiksi alkoholin käyttö ei ole mahdollista. Minusta kaikki ne toimenpiteet, kaikki ne aloitteet, joilla tätä keskustelua pidetään yllä, ovat sinänsä oikeutettuja.

15 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Moni lapsi meidän yhteiskunnassamme tällä hetkellä tuntee turvattomuutta ja joutuu olosuhteiden pakosta olemaan aika pitkiäkin aikoja yksin vailla aikuisen seuraa, koska vanhempien on jokapäiväinen leipä myös hankittava.

Tässä yhteydessä on hyvä nostaa esille myös se, millaista ohjelmaa lapset ja nuoret katselevat vapaa-aikoinaan ja mikä esimerkiksi on väkivaltaviihteen merkitys sellaisessa tapauksessa, johon ed. Karhu viittasi, että ei ole enää minkäänlaista käsitystä siitä, että puukonisku satuttaa. Meidän yhteiskunnassamme on niin paljon väkivaltatarjontaa, että sen vaikutus nuoren ja lapsen elämään on aivan varmasti merkittävä, ja se johtaa helposti sen kaltaisiin ilmiöihin, että ei oikein ymmärretä, että ihmishenki voi lähteä, jos toista puukottaa tai toiselle tekee muuta väkivaltaa.

16 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Itsekin vierastan sitä ajatusta, joka täällä todettiin, jotta tässä suhtautumisessa näkyy selkeästi vasemmiston ja porvareiden ero. Kyllä kai vasemmistolaistenkin lapsista, ainakin joistakin, tulee

ihan kunnon ihmisiä tähän yhteiskuntaan. Myöskään joistakin porvareidenkin pennuista ei tule välttämättä hirveän hyviä. Tämä ei välttämättä mene poliittisen jakauman mukaan.

Minusta kuitenkin ongelma on se, josta aikaisemminkin on puhuttu joidenkin puhujien toimesta, jotta köyhyys ja syrjäytyneisyys tuovat mukanaan vielä enemmän ongelmia. Vaikka varakkaissakin perheissä holtittomuutta on olemassa, niin että ei välttämättä pidetä lapsista huolta, mutta kun on se toivottomuus, kun ei pystytä enää omaa elämää pitämään oikein järjestyksessä, sitä kautta tulevat ongelmat sillä tavalla, että ei enää pystytä hallitsemaan kasvatusta ja oikeita ja vääriä asioita eikä välttämättä kyetä pitämään huolta lapsesta ja alkoholi ja muut tulevat mukaan.

Sen takia tämä on sinällään aika mielenkiintoinen. Ajatus on hyvä, mitä ed. Myllyniemi esittää, jotta tässä on huoli lapsista. Mutta kun kysymys on vanhempien korvausvastuusta, niin millä tavalla toimeentulotuella elävä, täysin yhteiskunnan varassa oleva perhe sen hoitaa? Kyllä siinä korvausvastuu jää aika pieneksi, koska ei sosiaalitoimisto lähde maksamaan korvauksia kuitenkaan. Köyhyys pitäisi hoitaa pois, että saataisiin sitä kautta vastuuntuntoa, kun korvaus menisi omista rahoista. Kun saadaan työllisyys kuntoon, sitten uskon, että monessa mielessä ongelma kanssa poistuu tai ainakin vähenee.

[17] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Myllyniemi on saanut aloitteellaan aikaan vilkkaan keskustelun, joka ilmeisesti oli yksi aloitteen tavoite ja jossa on tuotu esille tärkeitä näkökohtia asiaan liittyen.

Haluan yhtyä nyt ennen muuta ed. Seivästön äsken esille tuomaan näkemykseen, mitä lapset ja nuoret katsovat vaikkapa televisiosta tai omaksuvat muista joukkoviestimistä. Sieltä tulee sellaista oheiskasvatusaineistoa, joka ei ole oikein ja osaltaan mitätöi koulun ja ehkä vanhempienkin hyviä aikeita. Näkisin, että ei tässä välttämättä kuljeta köyhyyden tai taloudellisen hyvinvoinnin akselilla. Monta kertaa köyhässä perheessä, jos elämänarvot ovat oikein, opitaan työntekoon ja näkemään rahan ja rehellisyyden arvo. Ei tämä aivan noinkaan ole, vaan on kysymys ihmisen asenteista ja monista ongelmista, joita voi olla kaikissa yhteiskuntapiireissä. Tässä halutaan peräänkuuluttaa vanhempien vastuuta, ja se on mielestäni aivan oikea asia.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Laki arvonlisäverolain 85 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 136/2000 vp (Lauri Oinonen /kesk)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tekemälläni lakialoitteella n:o 136/2000 vp, laki arvonlisäverolain 85 a §:n muuttamisesta, olen halunnut päästä siihen, että kun luontaistuote ostetaan, arvonlisäveroprosentti olisi sama, ostettiinpa tuote luontaistuotekaupasta tai apteekista, sama verotuskäytäntö kohtelisi tuotetta. Mielestäni tämä olisi hyvin tasapuolinen periaate.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Laki vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 147/2000 vp (Virpa Puisto /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Virpa Puisto /sd:** Arvoisa puhemies! Kun kävimme jokin aika sitten kunnallisvaalit, oli erittäin myönteistä, että puolueesta riippumatta kaikkien tavoitteena oli taata kansalaisille mahdollisimman hyvät ja monipuoliset palvelut, eri-ikäisille, eri elämäntilanteissa oleville ihmisille.

Ehkä ideologiset erot syntyvätkin siinä, miten palvelut toteutetaan.

Hyvin voimakasta keskustelua on käyty kyselytunneilla ja eri hallituksen esitysten, selontekojen ja välikysymysten yhteydessä myös siitä, minkälaiset mahdollisuudet kunnilla on selvitä lakisääteisten tehtäviensä hoidosta. On totta, että kuntien valtionosuuksien, verotulojen ja muiden vähennyksiä on 90-luvun aikana toteutunut — vähän riippuu, ovatko Kuntaliiton vai kenen laskelmia — joka tapauksessa 20—25 miljardia markkaa. Hyvin oikeutettua on odottaa, että ainakin veroratkaisujen aiheuttamat verotulojen vähennykset korvattaisiin kunnille, jotta kunnat kykenevät toimimaan ja selviämään tehtävistään.

On selvää myös, että kaikkia palveluja ei ole järkevää järjestää kunnan omana palveluna, vaan että palveluverkko koostuu julkisen sektorin omista palveluista, järjestöjen ja yhteisöjen täydentävistä palveluista ja kolmantena — järjestöistä virheellisesti käytetään kolmas sektori -nimitystä, ne ovat toinen — tulevat voittoa tuottavat yksityiset palvelujen tuottajat, jotka täydentävät julkista sektoria. Tämä on se järjestys, joka tähän maahan on yhteisesti hyväksytty. Tätä on toteutettu hyvin tasapuolisesti, kuitenkin siten että kaikissa kunnissa ovat edelleen säilyneet ikään kuin hirsitalon runkona kunnan omat palvelut, joihin kuuluvat peruspalvelut ja kunkin kuntalaisen, avuntarvitsijan, jokapäiväiset elintärkeät palvelut.

Laman syvimmässä vaiheessa, kun kunnat joutuivat hyvin vaikeisiin taloudellisiin tilanteisiin, aloitettiin sen tyyppinen kilpailuttaminen, jossa laatu ja palvelun toteutus eivät enää aina olleetkaan päällimmäinen kriteeri palvelujen tuottajan valinnassa, vaan ratkaisevaa oli, millä hinnalla ulkopuolinen yksityinen tarjoaa jotain palvelua, joka kuuluisi lakisääteisesti kunnalle. (Ed. Ala-Nissilän välihuuto) — Puhun lakialoitteesta, arvoisa edustaja, lakialoitteesta, joka koskee kunnan kansaneläkemaksua, työnantajamaksua. — Kun olemme todenneet, että kilpailuttaminen on koko ajan edennyt, on hyvin tärkeää taata se, että kunnan mahdollisuudet selvitä työnantajana on turvattu. Tästähän olimme yhtä mieltä.

Viime keväänä lisätalousarvion yhteydessä käsittelimme pienten yksityisten palvelujen tuottajien kansaneläkemaksua, jolloin aika yllättäenkin yllättävässä yhteydessä, lisäbudjetin yhteydessä, aika pienellä valmisteluajalla, varoituksetta — ilmeisesti kuitenkin hallituksen sisällä pitkäänkin valmisteltuna — tuli 0,40 prosentin alennus palvelujen tuottajien kelamaksuun. Se herätti aika runsaasti keskustelua hallitusryhmien sisällä, erityisesti sosialidemokraattisessa ryhmässä, jossa hämmästeltiin kunnan ja yksityisen palvelujen tuottajan eriarvoiseen asemaan saattamista.

Tämän merkitystä on kuitenkin vähätelty porvaririntamassa ja kiistämättä tälle löytyy perustelut: työllistämissyyt. Mutta työllistää se kuntakin. Tästä sitten lisäbudjetin hyväksymisen yhteydessä hyväksyttiin lausuma, että asiaa seurataan ja siitä raportoidaan. Hallitusryhmien kesken on myös sovittu, että asiaan palataan budjettiriihessä ja ero, joka oli ennen lisäbudjettia eli kesäkuun loppuun asti 0,75 kunnan ja yksityisen palvelujen tuottajan välillä kelamaksun osalta ja on 1,15 tällä hetkellä, palautetaan entiselle tasolle eli 0,75:een.

Näin ei nyt kuitenkaan ole tapahtunut. Huolestuttavaa on se, että kaiken aikaa tiedot vahvistuvat siitä, että kunnat kilpailuttavat yhä laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusektorin eri palveluja ja ulkoistavat näitä. Tässä tapauksessa on tietoisesti saatettu yksityinen palvelujen tuottaja edullisempaan asemaan kilpailutilanteessa.

Jotta ei jäisi sellaista oloa kenellekään, että tässä tehdään ikään kuin kärpäsestä härkänen, että kunnan asema koettaisiin turhaan uhatuksi, kannattaa lukea edellispäivän Taloussanomat. Siinä yrityspuolen toimitusjohtaja Jussi Järventaus ottaa voimakkaasti kantaa, että kunnat suhtautuvat vanhakantaisesti yritysten etenemiseen, että kuntien pitää löysätä otettaan ja ulkoistaa erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Tämä haastattelu on Taloussanomissa. Samassa lehdessä toisella aukealla samasta aiheesta Kilpailuviraston apulaisjohtaja Martti Virtanen lausahtaa, että hänen mielestään Kilpailuviraston tulisi puuttua siihen, että kunnat tahallaan vaikeuttavat kilpailutilannetta yksityisten palvelujen tuottajien osalta, ja että Kilpailuvirasto aikoo edistää kuntien palvelujen ulkoistamismahdollisuuksia.

Siis totta kai yrittäjien puheenjohtaja, Kilpailuviraston edustaja ja porvaririntama hallituksessa ovat ulkoistamassa julkisen sektorin peruspalveluja. Tästä syystä meidän eduskuntaryhmämme on painopisteitä hakiessaan halunnut taata, että peruspalvelut säilyvät julkisella sektorilla. Totta kai kunnan on pärjättävä kilpailussa, sen on

oltava yhtä taloudellinen, yhtä tehokas, ja samaan hintaan on hymyiltävä niin kunnalla kuin yksityisellä. Mutta haluamme, että kilpailun lähtökohdat ovat samat eli että kunnan kelamaksua alennetaan 0,40:llä, jolloin ero palaa keväiseen tilanteeseen. Väittämiä siitä, että kunta olisi monin osin, synergian osalta ja muuten mahdollisesti, paremmassa asemassa, en usko, koska vertailtaessa esimerkiksi eläkerasitteita ja muuta uskon, että siltä osin ollaan samalla viivalla.

Tämä on asia, jonka tiedämme olevan tällä hetkellä myös mukana tuponeuvotteluissa, mutta emme voi tietää, miten se painottuu tai eteneekö se siellä. Ellei, haluamme, että se käsitellään ja ratkaistaan tänä syksynä budjetin yhteydessä. Tämä on meidän ryhmämme viimekeväisten ja erityisesti kesäkokouksessa uudelleen läpikäytyjen painopistealueidemme eräs osa, jonka olemme priorisoineet toteutettavaksi, ja siltä osin 36 sosialidemokraattisen ryhmän kansanedustajaa on allekirjoittanut tämän aloitteen ja on vakavissaan tämän toteuttamassa. Toivottavaa on, että se korjautuisi jo tupon yhteydessä, jotta energiaa tässä talossa säilyisi muihin asioihin. (Ed. Ala-Nissilä: Budjettiin vai?) — Olisi ollut varmasti mukavaa, jos se olisi ollut budjetissa, niin ei tarvitsisi lakialoitteella asioita hoitaa. Budjetti on eduskunnan käsissä, ed. Ala-Nissilä. Se on opposition ja hallitusryhmien osalta kansanedustajien käsissä tällä hetkellä.

Sitten aloitteen toinen osa, joka koskee eläkeläisiä. Olen aiemminkin sanonut, että varmasti olisi erittäin hyvä, että joku mahdollisimman objektiivisesti tekisi sosiaalibarometrin koko lamaajalta siitä, mitkä ovat ne ryhmittymät, jotka eniten ovat joutuneet kaltoin kohdelluiksi laman aikana. Kun kuuntelee ihmisiä kentällä, en ole tavannut vielä yhtään ryhmittymää, joka ei olisi kokenut tulleensa kaltoin kohdelluksi laman aikana palvelujen ja talouden osalta. Mutta ihan varmaa on, että useita paketteja tältä osin on kulkenut eläkeläisille. On turhaa ryhtyä väittelemään siitä, kuka eniten on luvannut eläkeläisille. Lupauksia tuntuu paljon löytyvän kentällä, vähän villoja ja toteutuksia valitettavasti tässä salissa.

Kovin vähän tuntuu kannettavan myös vastuuta siitä, kuka mitäkin on aikanaan tullut päättäneeksi. Sateenkaarihallituksen aikana, sen ensimmäisellä jaksolla, palautettiin ensimmäiseksi eläkeläisille indeksit, jotka oli porvarihallituksen, Ahon hallituksen, aikana jäädytetty, poistettiin ylimääräinen kelamaksu, joka oli Ahon hallituksen aikana asetettu. (Ed. Ala-Nissilä: Pohjaosan poisto!) — En puhu siitä, puhun niistä ikävistä asioista, joita Ahon hallituksen aikana eläkeläisille asetettiin, varmaankaan ei kiusallaan vaan siksi, että elimme vaikeaa aikaa. Aloitin puhumalla siitä, että kaikki ryhmittymät joutuivat laman aikana kaltoin kohdelluiksi.

Samoin ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistaminen aloitettiin jo viime eduskuntakaudella, ja poistamisen jatko on kirjattu hallitusohjelmaan. Kysymys on siitä, että tämän tyyppinen asia tulee poistaa tällä hallituskaudella, ettei tällaisia vääntöjä käydä loputtomasti täällä syksyllä siitä, mikä nolla-pilkku-penniä ensi vuoden budjettiin saadaan aikaiseksi. Selvää on, että 0,30:n vauhdilla tämä ei poistu tällä kaudella, joten poistumaa on korotettava. Ryhmämme edustajista valtaosa on allekirjoittanut aloitteen, jossa esitämme, että poisto on 0,70. Yhtä tärkeää kuin prosentin määrä on se, että sitoudutaan siihen ja selkeästi kirjataan, että se poistuu tällä vaalikaudella.

Olin iloinen siitä, että kun lakialoite jätettiin, keskustapuolue oli erittäin voimakkaasti puheenjohtajansa Pekkarisen monin puheenvuoroin, jotka löytyvät arkistosta, tuomassa tukea tälle aloitteelle. Pari päivää myöhemmin hän ilmoitti, että vetää tukensa pois. Minusta se on ikävää eläkeläisten kannalta, joille kentällä on luvattu kovasti, että te olette sitä mieltä. Ei se, että itse on esittänyt 0,80:tä, oikeuta kertomaan yhtenä päivänä, että tukee 0,70:tä ja seuraavana ei. Sehän on politiikan tekemistä eläkeläisten kustannuksella!

Siksi minusta asiaan pitää suhtautua vakavasti ja hoitaa se siten, että viedään asia rauhallisesti päätökseen. Varmasti hallitusryhmien keskinäisin neuvotteluin ja kirjauksin tämä asia poistuu ja eläkeläiset voivat suhtautua siihen rauhallisesti. Toivottavasti myös korjataan muut epäkohdat, joita varmasti tänään tullaan luettelonomaisesti kertomaan: pohjaosan poisto, kahteen kertaan leikkaukset ja taitettu indeksi, ja ehkä vielä veronhuojennuksia olisi syytä saada lisää. Kun kaikkeen löytyy vaan varat, olen lämpimästi niitä tukemassa mutta en yhtä varauksettomasti kuin ed. puheenjohtaja Pekkarinen tuki tätä aloitetta ja veti kahden päivän päästä tukensa pois.

Toivon, että tämä lakialoite kulkee myönteisesti, rauhallisesti, rakentavasti eteenpäin, ja mikäli kunnan kelamaksu hoituu tupon yhteydessä ja hallitusryhmät kykenevät rakentavasti neuvot-

telemaan poistuman tälle kaudelle ja aikataulun sille, varmasti saamme ministeri Perholta silloin muutoksen hallituksen tämänhetkiseen esitykseen. Se on vain kirjelmä valiokunnalle ja numerot muuttuvat. Näin on tehty ennenkin. Siinä ei ole mitään uutta. Uutta on ehkä siinä, että saman tien ratkotaan tämä poistuma tällä kaudella. On naurettavaa, että me täällä istumme pitkää iltaa odottamassa, että voimme aloittaa räväkän keskustelun siitä, onko prosentti 0,30 vai 0,70 vai 0,80 — vuosi vuoden jälkeen.

Toinen varapuhemies: 1 minuutin vastauspuheenvuorot edustajat Vehviläinen ja Ala-Nissilä.

2 **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto, teidän puheenvuorostanne sai sen käsityksen, ikään kuin keskustan eduskuntaryhmä ja ed. Mauri Pekkarinen olisivat tämän lakialoitteen savaosuuden pahin vastustaja. Se ei todellakaan pidä paikkaansa. Me olemme lämpimästi sitä mieltä, että pitää tehdä huomattavasti suurempi alennus tähän kuin hallitus on esittänyt.

Enemmän meitä on hämmästyttänyt syksyn aikana se, että kun eläkeläisasioista on keskusteltu, hallituspuolueitten riveistä ei ole tullut selkeää priorisointia. Meillä ei ole tässä vaiheessa muuta priorisointia kuin se, mikä on hallituksen esitys. Te sosialidemokraatit vaaditte ed. Puiston nimissä nyt savamaksun korkeampaa alennusta. Vasemmistoliitto vaatii taas kansaneläkkeen suurempaa tasokorotusta. Meitä kiinnostaisi tietää, mitä te oikein haluatte yhdessä.

3 **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä on sanojen ja tekojen ristiriita. Aikanaan taitettu indeksi taisi maata siellä teidän valiokunnassanne aika pitkään ja sinne raukesi, ed. Puisto, vaikka se oli 155 kansanedustajan aloite.

Mutta, arvoisa puhemies, hämmästyttää, että hallituspuolueet täällä tekevät, kunnallisvaalien alla kylläkin, aloitteita, jotka poikkeavat budjettilinjasta. Pääministeri ei tähän yhdy eivätkä muut hallituspuolueet. Tämä on tällaista eläkeläisten höynäyttämistä vaalien alla. Kerrotaan, että tämä on tavoite, eikä mitään takeita ole siitä, että tämä toteutuu tällaisena. Kuten todettiin, on muitakin esityksiä, kuten tasokorotus, joka nousee hyvin tärkeänä asiana esille. Keskustahan on tukenut tämän savamaksun systemaattista poistamista. Siitä ei ole kysymys. Mielestäni tämä on sellaista kahden housun ja hameen politiikkaa, jota pienituloiset eläkeläiset eivät olisi ansainneet, vaan hallituksen pitäisi kokonaisuutena ottaa vastuu eläkeasioissa.

4 **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toin ed. Pekkarisen nimen esiin, koska löytyy kyllä eduskunnan pöytäkirjoista se, että hän voimakkaasti täällä käytti ensin puoltavia, sitten selkeästi tukensa poisvetäviä puheenvuoroja. Minusta se oli erikoista menettelyä.

Se, että olemme tämän aloitteen viemässä, savan poiston, tällä kaudella, on yksi osa. Se ei ole tasokorotuksen mahdollista korotusta ja ennen kaikkea sen aikaistamista vastaan. Nämä ovat asioita, jotka tukevat toisiaan.

Ed. Ala-Nissilä, on surullista eläkeläisten osalta, jos koette tappiona, että nämä asiat tänä syksynä hoidetaan.

5 **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa puhemies! Aluksi haluan todeta ed. Puistolle: Olisikohan jokin väärinkäsitys tässä? Ikinä en tällä syönnillä usko, että ed. Pekkarinen ei olisi tukemassa tätä esitystä, koska keskusta on tehnyt tästä jo viime kaudella ja viime vuonna samanlaisia esityksiä, jotka ovat samassa linjassa kuin ed. Puiston nyt esittämä 0,70. Keskusta on esittänyt 0,80. Ed. Akaan-Penttilä on esittänyt nyt 0,85. Tässä ovat ne esitykset, jotka tänään löysin, jotka eivät todellakaan paljon poikkea toisistaan, joista kaksi on siis hallituspuolueitten esitystä. Ne ovat samassa linjassa keskustan esitysten kanssa. Ei ole mitään syytä epäillä, ettei koko keskustan ryhmä ole tätä mieltä. Luulisin, että siinä on jokin väärinkäsitys. Jos näin on, pyydän suorastaan ed. Pekkarisen puolesta anteeksi, jos hän on formuloinut sanansa niin heikosti, että on tullut se käsitys, että keskusta ei olisi tämän esityksen takana. Tuemme lämpimästi tätä ja olemme sitä mieltä, että tämä todellakin pitää nyt hoitaa.

Mitä tulee lama-ajan jäänteisiin, näin todellakin on, että silloin tämä ikäväksi koettu maksu on tullut. Mutta lama-aikana tietysti tuli paljon muillekin: palkansaajille, yrittäjille ja työttömille. Ainakin Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimusten mukaan, joita professori on sieltä ollut sosiaali- ja terveysvaliokunnassa jo viime kaudella esittämässä, eläkeläisten suhteellinen asema ei heikentynyt laman aikana.

Mutta ottaen huomioon, että kaikilla heikkeni niin paljon, ei hurraamista varmastikaan ole. Nyt on todellakin tämä tilanne korjattava. Olen iloinen siitä, että ed. Puisto on kerännyt nimiä hallituspuolueista, että tämä asia saataisiin näin pois päiväjärjestyksestä.

Erikoiselta tietenkin näin oppositiosta tuntuu, että hallituspuolueet ovat näin hajallaan tässä asiassa. Mikä on sitten lopputulos? Pannaanko riita sitten halki jostakin puolestavälistä, se nähdään. Keskustalla on siellä oma esitys 0,80:stä, ja totta kai olemme sen takana, mutta ed. Puiston esitys on, kuten sanottu, linjassa ja sitä on helppo tukea.

Sen sijaan sitten tasokorotuksesta on useita esityksiä. Kristillisethän ovat esittäneet — siinä oli joku muukin nimi — 200 markkaa vuoden alusta kansaneläkkeisiin, keskusta on esittänyt 100 markkaa maaliskuun alusta lähtien, ja vasemmistoliitosta ed. Uotila on esittänyt myöskin 100:aa markkaa — en muista, oliko se juuri ensi vuoden alusta lähtien. Elikkä tasokorotuksessakin on useita erilaisia esityksiä sisällä. Nythän Kansaneläkelaitoksen laskelmien mukaan kansaneläkkeitä pitäisi korottaa 340 markalla kuukaudessa, jotta saataisiin niiden jälkeenjääneisyys työeläkkeisiin nähden kurottua umpeen. Jälkeenjääneisyyshän nimenomaan kansaneläkkeissä johtuu siitä, että niihin ei ole tehty tasokorotuksia 16 vuoteen ja niitä tarkistetaan vuosittain pienemmällä indeksillä kuin työeläkkeitä.

Hallituksen esittämä 50 markkaa kesäkuun alusta lukien ei todellakaan ole paljon, jos ajattelemme, että samaan aikaan jo indeksikorotus tulee olemaan 70—80 markkaa, koska meillä on nyt inflaatio aika kovaa luokkaa. Siitä huolimatta eläkkeen ostovoima kyllä laskee, näin on aivan varmasti. Jos hallituksen esittämä 50 markan tasokorotus toteutetaan vuositasolle jaettuna, koska sehän tulee vasta kesäkuun alusta, se tekee 30 markkaa kuukaudessa tasokorotusta kansaneläkkeeseen, mikä ei varmasti ole mikään hurrattava.

Tässä on ehdottomasti pienimpien eläkkeitten kohdalta liikuttava ottaen huomioon myöskin sen, että osa eläkeläisistä on edelleen leikkausten kohteena, kun pohjaosa poistetaan kokonaan ensi vuoden alusta, ja sehän merkitsee 92 markan leikkausta yli 300 000 eläkeläiselle. Kansaneläkkeistä säästyvä osuus on muistaakseni 370 miljoonaa tällä säästöllä. Pohjaosan leikkauksethan ovat kohdentuneet selvästi alempiin työeläkkeisiin, ja ne ovat myöskin lisänneet eläkeläisten välisiä tuloeroja. Nehän ovat nyt kasvamassa muiden tuloerojen lailla räjähdysmäisesti, ja myöskin eläkeläisten kohdalla tasainen tulonjako on repeytynyt. Leikkaukset ovat kohdistuneet erityisesti 4 500—6 000 markkaa kokonaiseläkettä saaviin.

Kyllä kai eläkepolitiikan tavoitteena tulee olla vähävaraisten eläkkeensaajien elintason säilyttäminen. Sen takia olemme koko ajan vaatineet, että kansaneläkkeen pohjaosaa ei tule leikata, ja edelleen, että ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Hyssälä, keskustelun kohteena on lakialoite, joka koskee sairausvakuutusmaksua ja työnantajan kansaneläkemaksua. Pyydän, että palataan siihen aiheeseen.

Puhuja: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys priorisoinneista, mihin täällä on viitattu, eli siitä, mitkä ovat nyt priorisoinnit eläkeläisten kysymyksissä: Onko se sairausvakuutusmaksun alennus vai onko se eläkkeiden tasokorotus vai onko se kansaneläkkeen lapsikorotus? Sitä on myöskin vasemmistoliitto ollut vaatimassa. Arvoisa puhemies! Tämän takia esitin näitä, koska tämä kuuluu kokonaisuuteen, mitä eduskunta priorisoi, kun asiaa käsitellään. Tässä on aika monta osiota, jotka ed. Puistokin omassa esityksessään otti esille.

Varmasti valiokunnissakin joudutaan vielä miettimään priorisointia, koska myös nämä eläkeläiset, joilta on kahteen kertaan pohjaosa poistettu, ottavat runsaasti yhteyttä kansanedustajiin. Heitä on 124 000, ja tämä on myös koettu erittäin epäoikeudenmukaisena, jolloin se joudutaan varmasti tässä samassa yhteydessä puntaroimaan.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee kuntien työnantajamaksuihin, niin keskustahan esitti jo silloin, kun tuli valtion työnantajamaksun alennus, sitä samaa myöskin kuntatyönantajalle, ja olemme tässäkin tukemassa ed. Puiston esitystä. Se on tasan tarkkaan siten kuin hän kertoi, että kilpailuasetelma ei varmasti ole samanlainen eri julkisyhteisöjen työnantajilla, jos maksut ovat erilaisia.

Kuten todettu, kyllä kunnat ulkoistavat palveluja ja niitä kilpailutetaan kovasti. Kyllä kuntatyönantajan houkuttelevuus työnantajana osaltaan on kiinni myöskin näistä maksuista, koska silloin kyetään palkkatasoa ja houkuttelevuutta

säilyttämään. Tämä on varmasti lähivuosina aika iso ongelma.

Keskusta on kannattamassa sitä, että peruspalvelut säilyvät kuntien toimintana, mitä kaikkea peruspalveluihin kuuluukaan, mutta pääsääntöisesti niiden pitää olla kuntien omaa toimintaa, koska vain sillä tavalla pystymme turvaamaan vähävaraiselle kansanosalle korkeatasoiset palvelut.

[6] **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteen toinen ehdotus pitää sisällään kuntatyönantajan kansaneläkemaksun alentamisen.

Viimekesäisen pientyönantajien kansaneläkemaksun alentamisen taustallahan oli se, että suuremmat työnantajat saivat helpotusta työnantajamaksuihinsa työttömyysvakuutusmaksun alenemisen kautta, josta suurin osa kuntia myös pääsi osalliseksi. Kun tehdään veroratkaisuja, jotka vähentävät kuntien verotuloja, varmasti kansaneläkemaksun alentaminen kompensaationa tästä sinänsä on varmasti ihan paikallaan juuri sen työllisyysnäkökulman vuoksi. Toivottavasti a) syntyy tupo ja b) sen yhteydessä mahdollisesti juuri tämän kaltainen ratkaisu.

Kun ed. Puisto oletti, että viimekesäisen ratkaisun yhtenä taustana on se, siteeraan ed. Puistoa, "että porvaririntama haluaa ulkoistaa julkiset palvelut", niin irtisanoudun tästä periaatteesta. Totean sen, että uskoisin ja ne uskovat, ketkä nyt sitten kokevat kuuluvansa porvari-otsakkeen alle, että tärkeintä nyt on se, että julkinen valta, tässä tapauksessa hyvin pitkälle kunta valtion tuella, valtionosuuksilla, vastaa siitä, että kuntalaisille on tarjolla riittävät ja laadukkaat palvelut. Se, tuottaako ne kunta, tuottavatko ne järjestöt vai tuottaako ne yksityinen, on minusta tarkoituksenmukaisuuskysymys. Mutta aina ja kaikissa olosuhteissa kunnan vastuu ja velvollisuus on huolehtia siitä, että ei syyllistytä siihen, että ainut kriteeri on palvelun hinta. Se tietysti edellyttää kuntien päättäjiltä hyvin selkeätä linjausta.

Savamaksun kohdalta näkisin erittäin hyväksi sen, että tänä syksynä voitaisiin päättää siitä aikataulusta, millä ylimääräinen savamaksu tämän hallituskauden ja eduskuntakauden aikana poistetaan. (Ed. Puisto: Oikein!) Tästä asiasta keskusteltiin tänään myöskin kokoomusryhmässä. Siellä vallitsi hyvin pitkälle yksimielinen näkemys siitä, että näin tulee menetellä. Niin kuin parlamentarismiin kuuluu, hallitusryhmät sitten tekevät yksityiskohtaisemmat päätökset siitä, mikä on ensi vuoden alennusmäärä ja mikä kahtena seuraavana vuonna.

Syy siihen, että tämä hallituksen esitys on 0,3 penniä, on nimenomaan priorisointi, jota ed. Hyssälä peräänkuulutti. Hallitus halusi aikaistaa kansaneläkkeen tasokorotuksen nimenomaan sosiaalipoliittisista syistä. Olen edelleen sitä mieltä, että jos näitä asioita pitää panna järjestykseen, niin tasokorotus on siinä mielessä ykkönen, että se kohentaa kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asemaa.

Kun täällä on kritisoitu ed. Hyssälän puheenvuorossa ja aiemmin tässä salissa, että tasokorotus on niin pieni, muistutan taas siitä, että tämän vaikutus käteenjäävässä tulossa on suurempi, koska myös eläketulovähennys korottaa tätä vaikutusta. Sen vuoksi, kun tätä keskustelua täällä eduskunnassa käydään eläkeläisten asemasta, toivon, että tämä näkökohta otetaan huomioon.

[7] **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin verosaantien kompensoinnista, joka on kirjattu hallitusohjelmaan: Kelamaksun alennus ei edes täysin korvaa sitä. Tällä hetkellä veroratkaisusta tiedetään tulevan noin 550 miljoonaa vähintään verotulojen vähennystä. Kelamaksun alennuksen on laskettu olevan noin 320 miljoonaa markkaa. Eli kompensoitavaa vielä tämänkin jälkeen jää.

Toinen asia: On totta, että lakisääteisesti on hoidettava palveluvastuu. Ideologista on se, mikä on prosentuaalisesti kunnan omaa ja mikä ulkoistettua.

[8] **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta olisi tärkeää, että kuntatyönantajan kelamaksua todella kyettäisiin nyt alentamaan ja voitaisiin varmistaa se, että tässäkin taloudellisessa tilanteessa kunnat pystyisivät palvelut tuottamaan. Pääosinhan ne kuitenkin tuotetaan peruspalvelujen osalta omalla henkilöstöllä.

Tässä, arvoisa puhemies, nostaisin esiin myös seurakuntien tilanteen. Niidenkin osalta tilanne on varsin kireä. Veromuutokset ovat koskeneet myös niitä, samoin yhteisöveron muutos. Se on tuonut lisää taloudellisia ongelmia myös seurakuntien puolelle. Ne tekevät yhtä lailla myös tärkeää työtä palvelujen osalta. (Ed. Puisto: Se on mukana lakialoitteessa!)

Edelleen totean myös eläkeläisten asian. Toivoisi, että päästäisiin ripeämmin eteenpäin, että todella kyettäisiin, niin kuin ministeri Perho aivan oikein linjoitti, paitsi ylimääräisen sairausvakuutusmaksun osalta ripeästi ja määrätietoisesti ratkaisuun myös selkeämmin pienituloisten eläkeläisten aseman osalta ratkaisuun eläkkeiden tasokorotuksen myötä.

[9] **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta näiden puheenvuorojen avulla on tullut esille, myöskin ministeri Perhon kohdalla, että me emme puhu nyt vain niistä palasista, mitkä eläkeläisiä koskevat, vaan aivan ilmeisesti me puhumme nyt siitä, tullaanko sitä taloudellista liikkumavaraa, jota ilmeisesti on olemassa, käyttämään ja missä määrin nyt eläkeläisten hyväksi kaiken kaikkiaan, siis missä määrin enemmän kuin hallitus on esittänyt. Nyt näyttää siltä, että meillä on pöydällä hirveän monia osasia, jotka kaikki koskevat eläkeläisiä. Tästä syystä yksi ja toinen puhuu tietysti eläkeläisiä koskevasta paketista.

Minusta se on pienempi kysymys kuin todellakin se, paljonko olemme yhteensä valmiit panemaan lisää rahaa eläkeläisten asiaan. Kannatan kyllä sitä ajatusta, että nämä kaikki ongelmalliset kysymykset, jotka ovat kertyneet laman ajalta, pyrittäisiin nyt yhdellä kertaa purkamaan tänä syksynä ja tekemään niistä aikataulu, joka ulottuu tämän hallituskauden loppuun saakka.

[10] **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansaneläkkeen pohjaosan poistohan ei periydy lama-ajalta, vaan se on syntynyt edellisen ja tämän hallituskauden aikana. Mutta olisin kysynyt, kun ministeri Perho on vielä täällä paikalla: Onko nyt, itselleni ei kirkastunut tämä, liikkumavaraa tässä ed. Puiston aloitteessa, vai onko vain aikataulu, jota tämän vuoden aikana rustaillaan? Onko käsitettävä niin, että ed. Puiston ja näitten kymmenien muitten esitys ikään kuin raukeaa ottaen huomioon kuitenkin, että täällä on sisällä myöskin ministeri Perhon puolueen edustajan Akaan-Penttilän oma aloite, jossa lukema on 0,85? Tässä on jotenkin hämmentynyt olo, mikä tässä hallituksen linja itse asiassa nyt on.

[11] **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Perho totesi ihan oikein, mikä on kannatettava ajatus, että tämän hallituskauden aikaan aiotaan ylimääräinen savamaksu poistaa. Mutta tällä nykyisellä aikataululla, mitä tässä on suunniteltu, se ei poistu. Sen takia minusta nyt pitäisi tehdä, niin kuin ed. Vehkaoja totesi, semmoinen kokonaispaketti. Katsotaan kaikki nämä palaset kasaan ja saadaan eläkeläiset tavallaan uskomaan tähän yhteiskuntaan ja siihen, että päättäjät haluavat hoitaa tämän asian kuntoon. Kunnallisvaaleissa moni eläkeläinen taisi jäädä kotiin nukkumaan. He katsoivat, etteivät nämä hoida mitään juttuja, ja jäivät nukkumaan, eivät viitsi vaikuttaa enää yhteiskunnan toimintaan.

Sitten ulkoistamiseen. Kyllä käytännön elämässä käy joka tapauksessa sillä tavalla, sanottiinpa täällä mitä hyvänsä. Omassa kunnassani muun muassa porvarit ovat vaikka yöhoidon ostamassa ulkoa, mikä tuntuu ihan järjettömältä. Ostetaan yksi pala vain: yöhoitoa, mikä on ihan järjetön juttu, jostakin yrityksestä. Sieltä tulee tällaisia pöllöjä, jotka ovat jatkuvasti vain yöllä töissä ja joita ei muuhun voi käyttää.

[12] **Seppo Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi sitten keskusta teki ihan vastaavanlaisen talousarvioaloitteen, josta äänestimme. Ed. Bremer oli mukana siinä äänestämässä puolesta, samoin minä. Sosialidemokraateista olivat ed. Esa Lahtela ja ed. Marjaana Koskinen, mutta ei silloin muita löytynyt. Vasemmistolaisia aluksi kuusi, mutta sitten osa häipyi käytävään, kun tuli pakottavia paineita.

Lakialoitetta, olkoon ed. Akaan-Penttilän tai ed. Virpa Puiston, voidaan käsitellä ihan samalla tavalla kuin ed. Virpa Puisto käsitteli minun lakialoitettani: Puoli vuotta laatikossa, ja sen jälkeen valtiopäivien päätyttyä se raukesi.

Mutta ed. E. Lahtela on tehnyt samasta asiasta talousarvioaloitteen. Siitä me äänestämme. On mielenkiintoista nähdä, pysyvätkö nämä 36 sosialidemokraattia sen takana, koska se on itse asiassa ihan sama asia. Sen haluaisin nähdä. Kun siihen liittyvät keskusta ja kristityt ja muutamia muita, meitähän on yli sata.

Mitä tulee eläkeläisten menetyksiin, ne ovat 20 miljardin luokkaa 90-luvulla. Sitä ei heti helposti paikata.

[13] **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla ei ole mitään kuvaannollista eikä konkreettista rahasalkkua, jolloin voisi sanoa, että näin

paljon enemmän voitte tehdä kuin hallitus on esittänyt. Tähän asiaan pätevät aivan samat pelisäännöt kuin mihin tahansa muihinkin asioihin, joista hallitusryhmien on keskenään löydettävä yhteisymmärrys. Se, minkä halusin osaltani viestittää, on se, että tänä syksynä toivoisin päätettävän siitä aikataulusta, millä tavoin ylimääräinen savamaksu tämän hallituskauden aikana poistuu. (Ed. Vehkaoja: On muitakin ongelmia!)

Sitten kysymys esimerkiksi pohjaosan poistosta. Olen eri yhteyksissä todennut, että ne asiantuntijat, jotka ovat tehneet tästä jo useampia selvityksiä ja vaihtoehtoja, ovat kaikki päätyneet siihen, että tehtävä on, ellei mahdoton, niin äärettömän vaikea. Olen pyytänyt tästä asiasta vakuutusosastoltamme analyysin, mitä maksaa, mitä hyviä tai huonoja puolia on. Sen pohjalta tämä asia pitää hallituksessa keskustella. Valitettavasti valmista mallia ei ole. Olisin sen varmasti tuonut käsittelyyn jo aikoja sitten, jos tämä asia olisi niin yksinkertainen.

[14] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevassa, ed. Virpa Puiston ensimmäisenä allekirjoittamassa aloitteessa on kaksi sisältöä. Niistä eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on saanut kaiken huomion julkisuudessa ja me demariedustajat jopa lunta tupaan eläkeläisten mielistelystä juuri ennen kunnallisvaaleja. Mielestäni meitä olisi yhtä hyvin voitu syyttää myös kuntatyöntekijöiden kosiskelusta, sillä tämä toinen osa on aivan yhtä tärkeä kuin eläkeosakin.

Ed. Virpa Puisto perusteli laajasti tämän osuuden. Siinähän on kysymys siitä, että kunnalta, kuntayhtymältä, kunnalliselta liikelaitokselta tai kirkolta perittävää kansaneläkemaksua alennettaisiin 0,4 prosenttiyksiköllä. Näinä kaiken kilpailuttamisen aikoina on kunnille ym. yhteisöille saatava samanlainen kilpailuasetelma kuin yksityisellä on. Yksityisellähän maksua alennettiin jo viime kesänä.

Voi tuntua tietysti jonkinlaiselta pahan maalaamiselta seinälle, mutta voin sanoa työskenneltyäni pitkään suuren julkisen työnantajan palveluksessa, että omaan myös jonkinlaista kokemusperäistä aineistoa siitä, mitä tapahtuu, kun isossa yhteisössä siirrytään semmoiseen sisäiseen laskutukseen, joka ei tee oikeutta firman omille työntekijöille, vaan heillä on tietynlainen laskennallinen hinta, joka perustuu erilaisiin tekijöihin, joihin he eivät voi itse vaikuttaa. Se jos mikä vääristää kilpailua, ja vaikka ministerikin muun muassa kommentissaan esitti toivomuksen, että ainoa kriteeri kilpailutettaessa ei saa olla hinta, kyllä se käytännössä hyvin usein on ainoa kriteeri.

Sen takia, kun joka paikassa toistetaan, niin kuin aloitteessakin, että välillisillä työvoimakustannuksilla, kuten nyt työnantajan kansaneläkemaksulla, on merkitystä, sillä todella on merkitystä erityisesti matalapalkkaisilla, työvoimavaltaisilla aloilla, joita esimerkiksi ovat palvelualat, joilla kunnat mielellään käyttävät yrityksiä, kilpailuttavat omien työntekijöidensä kanssa ja ottavat alimman tarjouksen. Täytyy sanoa, että me kaikki haluamme mielellämme peruspalvelut. Yhtä hyviä voi tulla tietysti ulkopuoleltakin, mutta lähtökohdan pitää olla se, että kaikki ovat lähtökohtaisesti kilpailutilanteessa samassa asemassa. Tässä me voimme vaikuttaa siihen, että kuntatyöntekijät ovat samalla viivalla yksityisten kanssa.

Ihmettelinkin sitä, kuinka Kilpailuvirasto ei puutu tähän asiaan näin päin. Toimiiko se kerta kaikkiaan vain toisin päin? Jos toimii, sitten aletaan ihmetellä, kannattaisiko Kilpailuvirasto kilpailuttaa kenties jonkin vähän reilummin toimivan instanssin kanssa. Jotta kilpailuvääristymää ei syntyisi, pitää ehdottomasti toimia kuten aloitteessa on ehdotettu ja ensi vuoden alusta heti, jotta saadaan asiat rullaamaan oikeaan suuntaan.

Sitten tämä toinen osuus, joka on saanut kaiken julkisuuden ja suurimman osan keskustelusta tässäkin salissa, eli eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alennus. Tällähän on demariryhmässä juurensa jo reilun vuoden takaa, ensimmäisestä kesäkokouksesta, johon minullakin uutena kansanedustajana oli tilaisuus ... (Ed. Puisto: Useamman vuoden takaa!) — Anteeksi? (Ed. Puisto: Useamman vuoden takaa!) — Varmasti useamman vuoden takaa on aloitus — Mutta oma kokemukseni on todella tämän oman ensimmäisen kesäkokoukseni ajalta reilun vuoden takaa, jolloin otimme kaksi kärkeä. Toinen oli opiskelijakärki, toinen oli savakärki, ja lähdimme ajamaan sitä asiaa. Tätä taustaa vasten tuntuu erityisen kohtuuttomalta tämä piiskaus, mikä on tullut siitä, että tämä asia on otettu esiin tämmöisenä kunnallisvaalipoliittisena tietynlaisena pisteidenkeruuna.

Todellakin lähdimme ajamaan sitä, että eläkeläisten ylimääräinen savamaksu poistuu tämän eduskuntakauden aikana. Mikäli muistatte, niin

viime vuonna erittäin kovan väännön tuloksena lähdimme nollatarjouksesta tässä talossa liikkeelle. Seuraava tarjous oli muistaakseni 0,35 ja 0,35 kahdelle vuodelle, ja sitten lopputuloksena oli 0,7 prosenttiyksikköä toteutui tälle vuodelle. Sen takia jaksan uskoa tähänkin aloitteeseen.

Täytyy sanoa, että aina, ed. Seppo Kanerva, kaikissa pyynnöissä — kauppamies kun olette, tiedätte — on mukana myös pieni keskusteluvara. Sen täytyy olla tässäkin mukana. Mutta sanotaan näin, että kyllähän hallituksen esityskin vie oikeaan suuntaan tätä, se vie hallitusohjelman mukaisesti savamaksua alaspäin, mutta vauhti ei ole riittävä. Maksu ei ehdi poistua tämän eduskuntakauden aikana, jollei alennus ole erittäin takapainotteinen. Kun taloudella menee hyvin, näkisin, että olisi parempi satsata tähän asiaan nyt eikä sitten, kun kenties ei mahdollisesti ole enää, mitä laittaa, jotta saamme tämän ylimääräisen raippaveron pois. Mielestäni tässä on ennen kaikkea kysymyksessä oikeudenmukaisuus.

Vielä semmoinen asia, jonka haluan ottaa esiin, on se, että tässä on todella allekirjoittajana 36 sosialidemokraattista kansanedustajaa. Haluan tässä korjata myös sen erheen, joka jossain lehtikirjoittelussa on näkynyt, että kysymyksessä on meidän eduskuntaryhmämme opposition allekirjoittama aloite. Siitähän ei todellakaan ole kysymys, tai sitten täytyy kysyä, miten näitä asioita hoidetaan. Tämä on todellakin meille tietynlainen sitoumuksen paikka. Haluamme todella vaikuttaa tähän asiaan. Tähän vaikuttaminen ei poissulje muita asioita. Se on laskennallinen seikka, miten tässä edetään, mutta olemme vilpittömästi tässä asiassa liikkeellä. Todella, mikä se summa sitten onkin, pääasia on toteutumassa. Kun ministerikin oli samaa mieltä, pitäisi saada jonkinlainen paketti aikaiseksi siitä, miten savamaksu poistuisi korotusosaltaan tämän eduskuntakauden aikana. Mielelläni minäkin näkisin, mitkä ovat myös ne tulevaisuuden prosenttiyksiköt, millä saadaan tämä raippaosuus pois ja siten oikeudenmukaisuus toteutumaan.

[15] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Keskityn tähän ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun aluksi.

Yleisesti ottaen minusta näyttää siltä, että tähän suhtautuminen alkoi tökkiä saman tien, kun Lipposen toisen hallituksen hallitusohjelmaan kirjoitettiin ylimääräisen sairausvakuutusmaksun kohdalta niin, että tämän ylimääräisen sairausvakuutusmaksun "alentamista jatketaan". Todennäköisesti oli jo silloin tiedossa, että tämä tulee herättämään suurta närää. Siitä huolimatta näin haluttiin tehdä ja tässä hengessä, koen, on tämä puolitoista vuotta täällä salissa tätä asiaa kuunneltu. Niissä lukuisissa keskusteluissa, mitä kyselytunneillakin on käyty, ainakin minä olen kuullut jopa pääministerin kaksi kertaa sanovan, että tämä tulisi poistumaan tällä kaudella. Silti siitä ei ole minkäänlaista varmuutta miltään osin hallituksesta tullut. Silloin, totta kai, moni tulkitsee tämän pelin taktiseksi tai pelkästään poliittiseksi peliksi, varmaan moni muukin kuin minä.

Jos tarkastellaan, mitä vakuutettu ajattelee tältä pohjalta tästä asiasta ihan omassa sisikunnassaan, ensinnäkin hänellä on "ylimääräinen" sairausvakuutusmaksu. Se "ylimääräinen"-sana toistuu, se lyö silmille, se koetaan negatiivisena asiana, se on aivan selvä. Vaikka olisi väärä se tunto, se on kaikissa näissä ihmisissä. He kokevat, että veroa on 1,7 penniä jäljellä, se on se markkamääräinen puoli.

Nyt kun hallitus toisessa budjettiehdotuksessaan ehdottaa, että 0,3 penniä sitä vähennetään, niin tämä yksityinen vakuutettu, jos hän osaa laskea ja ottaa asioista selvää, niin kuin eläkeläiset näissä asioissa kyllä osaavat, niin keskiarvohan menee niin, että 5 000 markan kuukausitulolla tämä 0,3 pennin vähennyksen vaikutus on peräti 10 markkaa. Jos eläkettä on 8 500 markkaa kuussa, sen vaikutus on 25 markkaa. Se ei ole suuren suuri tosiaan, ja kun tästäkään ei saada varmuutta, että se voisi olla enemmän, niin totta kai tämä keskustelu silloin jatkuu.

Toisaalta järjestelmän kannalta, siis päinvastaiselta puolelta, jossa tietysti on toisenlainen know-how, tilannehan on semmoinen, että 0,1 penniä vaikuttaa noin 60—70 miljoonaa markkaa tietojeni mukaan. Jos vertaa tätä järjestelmää esimerkiksi kaikkiin niihin lakisääteisiin eläkemaksuihin, mitkä Suomessa menevät vuodessa maksuun — joka tietenkin on ihan toisenlainen summa, mutta johonkinhan näitä pitää myös verrata järjestelmässä, se on 83,9 miljardia — silloin tämän 0,1 pennin vaikutus jää alle promillen, jolloin tulee lisätiiliskivi siihen päälle, miksi tämmöinen asia on niin vaikea mukamas Suomessa ratkaista. (Ed. Vehkaoja: Sen takia politiikan teosta ei ymmärretä enää mitään!) — Niin, en tiedä, ed. Vehkaoja, kuka tässä ymmärtää ja kuka ei, ja kuka milläkin lailla siihen suhtautuu, mutta tästä ajatellaan eri lailla riippuen siitä,

kummalla puolella aitaa ollaan. — Kuitenkin pitäisi muistaa se, että 1990-luvun aikana eläkemenokasvua leikattiin täysin harkitusti ja siinä myös onnistuttiin. Se oli selvä asia. Tämän tietää suurin osa myös vakuutetuista niiden lukuisten lehtikirjoitusten ja muiden kannanottojen perusteella.

Nyt itse koen, että kun tämmöistä ongelmaa joutuu ratkaisemaan, niin jotain kriteerejähän siinä pitää tietenkin käyttää.

Yksi kriteeri on se, että katsotaan, miten verokohtelu kohdistuu eri väestönosiin, palkansaajiin, eläkkeellä oleviin. Sieltä saadaan yhdenlainen mittaristo. Sitä on aika paljon käytetty motiivina siihen, että 0,3 penniä pitäisi riittää. Itse katson, että se on hyvin yksipuolinen mittari. Totta kai se on yksi, mutta vain yksi.

Toinen tapa olisi ajatella niin, että verrataan keskenään eläkeläisten ja palkansaajien sairausvakuutusmaksuosuutta, mikä on paljon lähempänä totuutta tietenkin.

Kolmas kriteeri, jota helpoin tässä on käyttää, tavallaan näin miniatyyriasiassa, on tietenkin asian poliittinen luonne, siitä tehtävä poliittinen päätös. Tämän salin useissa keskusteluissa on tullut täysin selväksi se, että poliittinen päätöshän tästä tullaan tekemään tavalla tai toisella, se on aivan selvä. Ei tarvitse kuin referoida tämän päivän sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokousta ja lukuisia meidän aikaisempia kokouksiamme. Koko näiden eläkeprobleemien keskellä vallitsee hyvin suuri yksimielisyys siitä, että lopputuloksen pitää olla aivan toisenlainen kuin hallituksen esityksessä nyt on. Tätä tietenkin kohderyhmä eli vakuutetut kuuntelevat hyvin herkällä korvalla eivätkä voi ymmärtää, miksi asia ei tahdo mennä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Näihin syihin perustui se, minkä takia minä tein lakialoitteen n:o 109, joka aikanaan käsiteltiin tässä salissa. Siinä ehdotin 0,85:tä penniä, pelkästään siitä syystä, että silloin kahdessa vuodessa tällä talouskasvulla tämmöinen miniatyyriongelma pyyhkäistäisiin pois, sitä ei enää olisi. Minusta tämmöistä piikkiä eläkeläisten lihassa on aivan turha pitää. Kiinnostaa kyllä takarivin kansanedustajana, miten tästä näin korkeaprofiilinen keskustelu halutaan saada aikaan, mitä toisin sanoen halutaan peittää tämän asian varjolla.

Ed. Puiston esityshän on tähän nähden aivan oikean suuntainen, mutta tietenkin voi sanoa, että se ei ole aivan riittävä. Mutta näiden erohan on hyvin marginaalinen, se toki on myönnettävä. Vaikka itse olen edelleen 0,85:n kannalla johtuen siitä, että minkäänlaista varmuutta ei ole siitä, minkä kohtelun asia tässä salissa saa, niin haluan kyllä myöskin kertoa, että kokoomusryhmämme tänään teki alustavan päätöksen, niin kuin ministeri osin jo kertoi, että kokoomus ryhmänä tulee olemaan sillä kannalla, että tästä ylimääräisestä sairausvakuutusmaksusta eli nyt 1,7 pennistä tullaan tekemään hallitusneuvotteluissa ehdotus, että se tulee poistumaan kokonaan tämän hallituskauden aikana. (Ed. Valpas: Sehän on jo hallitusohjelmassa!) Siihen, mikä on aikataulu, ei ryhmä vielä ottanut kantaa. Minusta sen pitäisi olla hyvin voimakkaasti etupainotteinen, ja henkilökohtaisesti toivon edelleen, että maksu poistettaisiin kahdessa vuodessa.

Kaiken tämän keskustelun ohella pitäisi muistaa nämä neljä, viisi, kuusi muuta seikkaa: kaksinkertainen pohjaosan leikkaus, kansaneläkkeen tasokorotus ja sen aikaistaminen, taitetun indeksin ongelmat, pohjaosan leikkaaminen ja, arvoisa puhemies, erityisesti uusi eläkejärjestelmä, millä tavalla se aikanaan muotoutuu tässä maassa. Se on paljon isompi asia kuin tämä, mistä me tänään täällä nyt olemme puhuneet.

Vielä lopuksi olisin kommentoinut ed. Puiston esitystä toiselta osin eli koskien peruspalveluja vain ihan sillä tavalla, että kun sanoitte, että kuntien peruspalvelut ovat lakisääteisesti kuntien velvoitteena, se on tietenkin totta. Primäärisesti ne on kuntien järjestettävä tavalla tai toisella eikä itse kaikkea tehdä. Tärkeysjärjestys vähän särähti korvassani, kun sanoitte, että toissijaisesti on kolmas sektori mukana ja vasta kolmannella sijalla on voittoa tuottavat yksityiset firmat.

Tämä marssijärjestys mahdollisesti voisi olla näin, mutta otan esille tämän vain sen takia, että Raha-automaattiyhdistyksen rahojen käyttö semmoisten kunnallisten palveluiden tuottamiseen, jotka selvästi ovat kuntien lakisääteisiä velvoitteita, ei ole mahdollista. Tämä on Raha-automaattiyhdistyksen toiminnassa myöskin tietty hankaluus. Silloin ei voi minun mielestäni tehdä niin, että voittoa tuottavat yksityiset ja koko yksityinen sektori jäävät tavallaan automaattisesti joka paikassa jälkeen. Ehkä niitä on parempi pitää tietyllä lailla yhdenvertaisina. Se on kuntakohtainen asia, kunhan siinä yhteistyö luonnollisella tavalla toteutuu. Tämän halusin tuoda esille.

Vielä lyhyt kommentti Suomen Yrittäjien Järventauksen artikkelista. Minäkin luin sen eilen lävitse ja ymmärsin sen lähinnä positiivisella tavalla niin, että siinä oli tarkoitus signaloida, että ei ole kovin helppoa yksityisillä yrityksillä aina neuvotella kuntien kanssa. Siihen sisältyy myöskin paljon sopimusteknisiä vaikeuksia, jotka tietenkin ovat voitettavissa, jos työ tehdään hyvin. Silloin laatu ja kaikki toiminnan toteuttaminen ovat mahdollisia.

[16] **Pirkko Peltomo /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielenkiintoni todella heräsi ed. Akaan-Penttilän puheenvuoron johdosta, kun hän totesi, että kokoomuksen eduskuntaryhmässä on tänään käsitelty eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ja nimenomaan tätä aikataulua. Te ette sanonut, tarkoittaako se sitä, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuu tämän hallituskauden aikana. Ette myöskään sanonut, tyydyttekö 0,30 pennin alennukseen veroäyriltä. Näihin haluaisin teiltä täsmennyksen.

[17] **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tarkentaa, kun tässä on edellisessä ja sitä edeltäneessäkin puheenvuorossa tuotu aikataulu esiin. Se on ollut tämän lakialoitteen tarkoitus, että se aikataulu kirjataan, että savamaksu poistuu tämän vaalikauden aikana. Saattaa olla, että joudumme neuvottelemaan siitä, mikä on tarkka prosenttimäärä, mutta ratkaisevaa on, että se on nyt enemmän kuin 0,3 ja maksu poistuu tällä vaalikaudella.

Lisäksi haluan sanoa ed. Akaan-Penttilälle, että kolmannen sektorin järjestöissä, jotka toisena täydentävät kuntia, eivät kaikki palvelut, joita ne tuottavat ja myyvät ostopalveluina kunnille, ole Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamia. Ne ovat ihan järjestöjen tuottamia palveluja, joista saaduilla voitoilla taas tehdään projekteja jne.

[18] **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että te, ed. Akaan-Penttilä, toitte esille omassa puheenvuorossanne sen, mitä minkäkin kokoiset alennukset maksavat. Tämä on hyvä realismina tuodakin esille.

Sitä minä kyllä edelleenkin kysyn sekä sosialidemokraateilta että myös kokoomukselta, millä tavalla te, hallituspuolueiden edustajat, evästätte omia ministereitänne, kun he menevät hallituksessa budjettiriiheen. Kun kuuntelen tätä keskustelua, niin täällä on aivan selvät sävelet riviedustajilla ja aloitteita molemmilta päähallituspuolueilta, mutta täällä käydään ne keskustelut. Ihmettelen kyllä, minkälainen keskusteluyhteys teillä on hallitukseen päin.

[19] **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Peltomolle sanoisin lyhyesti, että jo puhujakorokkeelta yritin sanoa, että kokoomuksen eduskuntaryhmä päätyi tänään keskusteluissaan siihen, että koko tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu tulee poistumaan tämän hallituskauden aikana, ja aikataulusta tullaan neuvottelemaan muiden hallitusryhmien kanssa. Minä olen toistaiseksi oman ehdotukseni kannalla, koska tämä toinen vaihtoehto on kuitenkin epävarma. Mutta tällainen päätös eduskuntaryhmässämme tänään tehtiin.

Se, miten ministereitämme on evästetty hallitusneuvotteluiden yhteydessä, on asia, johon en osaa vastata, koska en ollut niissä neuvotteluissa silloin mukana. Mutta luulen, että siellä on ihan tarpeellinen määrä ollut tietoa paikalla. Hallitusneuvotteluissa on ollut myös keskustapuolue mukana aikanaan.

[20] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Vehviläiselle voisi todeta siitä, kun hän oli huolissaan, käydäänkö evästyskeskusteluja. Demariryhmässä ainakin käydään niin paljon, että pitäisi kuulemma ottaa lisäpäiviä käyttöön ryhmäkokouksia varten. Varmaan kohta pitää ottaa sunnuntaipäivätkin käyttöön, kun viikolla ei ennätetä asioita jauhaa.

Tässä lakialoitteessa molemmat asiat ovat tärkeitä ja hyviä. Ihmettelen sitä, jotta emme ole vieläkään onnistuneet kuntatyönantajan maksuja saamaan kilpailukykyiseen asentoon. Toivon mukaan tässä nyt korjataan se homma. Selkeästihän on nähtävissä kuitenkin ollut jo pitkään se, jotta joka tapauksessa porvarisiipi haluaa yksityistää kunnallisia palveluita. Ilmeisesti kansaneläkevakuutusmaksun eriarvoisuudella, kun se aikanaan jäi tähän, oli omalta osaltaan tarkoituskin jouduttaa sitä kierrettä.

Kysymys on siitä, onko kunnalla samat tuottamisedellytykset tarjota palveluita kuin yksityisillä. Siihen liittyy myös "Rahiksen" vääristävät toimenpiteet. Tällä hetkellä ei kai uusia sen tyyppisiä hankkeita ole mahdollista enää laittaa käyntiin, mutta tiedän ihan lähikuntia, joissa on täm-

möisiä hankkeita laitettu pystyyn kotipalvelun osalta. Jopa kahdeksan vuoden projekteja on rahoitettu sillä, jotta Raha-automaattiyhdistys antaa sinne useamman satatuhatta tukea vuodessa, jolloin kunta on voinut lopettaa kotipalvelua ja tarjota sitä jopa toisen kunnan puolellekin. Mitä muuta se voi tehdä kuin vääristää kilpailua? Kun ostava kunta on omaa kotipalvelutuotantoaan purkanut, se on kokonaan perustunut siihen, jotta ne ihmiset eivät ole pystyneet kilpailukykyisesti tekemään sitä, mutta Raha-automaattiyhdistys on rahoittanut tätä projektia. (Välihuuto) — Tämä on kyläyhdistys. Tämä on ihan oikea esimerkki Hummovaaran kylältä. Hummovaaran kyläyhdistys järjestää tämmöistä Pohjois-Karjalassa. Tämä on määräaikainen juttu.

Samaten EU:n sosiaalirahasto kuulemma on rahoittanut tämän tyyppisiä projekteja, mihin löytyy uutta, on olevinaan jotakin uutta. Sehän tarkoittaa sitä, jotta sen jälkeen, kun projektin ulkopuolinen rahoitus loppuu, loppuu todennäköisesti myös työ siellä kyläyhdistyksessä. Jos ei tule muuta rahoitusta sivusta, kuntahan joutuu sen palvelun tarjoamaan sille kylälle. Saa nähdä: toivon mukaan se jatkuu ja hankkivat rahoituksen muualta, mutta tällä hetkellä se toimii juuri tällä tavalla. Oman kunnan alueelta yksi kylä ostaa toisen kunnan puolelta palvelut sillä tavalla, ja tämä on vääristetyn kilpailun aiheuttamaa.

Sitten savamaksukysymykseen. Ed. Akaan-Penttilä, te olette ilmeisesti tehnyt lakialoitteen. Itse tein tästä kyllä talousarvioaloitteen. Keräsin siihen jonkin verran nimiä. Siinä on kokoomuksesta, demareista ja taitaa olla vasemmistoliitostakin nimiä. Esitin siinä 0,7:ää ensi vuodelle, seuraavalle vuodelle 0,7:ää, ja sitten se viimeinen häntä muutaman kuukauden on 0,3, jolloin ennen uusia vaaleja pitäisi olla sujut se homma eli koko ylimääräinen savamaksu poissa.

Itse asiassa, jos mennään ihan tarkasti, eihän lakialoitteista äänestetä talousarvion yhteydessä. Mutta kun talousarvioesitys on tehty, 0,7:stä tullaan äänestämään ed. E. Lahtelan esityksen pohjalta. Toivon mukaan tämän valiokunta tulee sitten hoitamaan, jotta tästä ei tarvitse Lahtelan talousarvioaloitteen pohjalta äänestää. Minä odotan sitä, koska onhan se aika nolo homma, jotta Pohjois-Karjalasta tulee kaveri, joka äänestyttää eduskuntaa, kun eduskunta ei pystynyt tekemään semmoista työtä, jota odotetaan saatavan aikaan. Viime joulun alla eduskunta oli sitä mieltä, että tämä hoidetaan kuntoon, samoin edellisen joulun alla. Tämä on aina ollut. Niin pitkään kuin olen eduskunnassa ollut, aina on sanottu, että tämä homma hoidetaan. (Ed. Puisto: Mehän tuplattiin se viime vuonna!) — Tuplattiin. Ja okei, tehtiin hyvä työ.

Nyt tämä asia toivon mukaan saadaan ed. Puiston esittämän lakialoitteen pohjalta hoidettua, minä toivon: ed. Puiston lakialoitteen pohjalta. Olen allekirjoittanut sen. Toivon mukaan kokoomuksen ryhmässä ajattelu lähtee myös siltä pohjalta eikä mistään sellaisesta poliittisesta väännöstä, että siellä ajateltaisiin, että tätä ei voi millään hyväksyä, vaan kokoomus sanoo, että ensi vuonna hoidetaan vähän isompi nakki tässä hommassa. Minä toivon, että tämä mennään rehellisesti läpi: tasan 0,7 ja 0,7 tai jokin tämän tyyppinen juttu eikä niin, jotta kun tämä nyt on ed. Virpa Puisto tekemä aloite, tämähän pitää muka ehdottomasti saada kokoomuksen torpedoitua ja 0,4 olisi vain ensi vuonna, mutta seuraavana vuonna kyllä kokoomus suostuu sitten vähän reilumpaan niin, että olisi vaikka 1. Unohdetaan tämmöinen juttu kokonaan. Ed. Virpa Puiston aloite on hyvä.

Kysymys on tietysti siitä, millä tavalla nyt suhtaudutaan, ed. Vehkaoja sen oikein hyvin totesi, millä tavalla nyt hoidetaan. Kun talouskasvu kuitenkin laman jäljiltä on ollut suhteellisen hyvä ja tasainen, millä tavalla hoidetaan ne epäkohdat ja vääristymät, mitä laman aikaan jouduttiin väkisin tekemään? Se on kieltämättä totta, että jotain piti tehdä. On tehty todennäköisesti virheitä, mutta kuitenkin on jouduttu tekemään leikkauksia. Ne pitäisi nyt korjata.

Sekin pitää ottaa huomioon, että ei välttämättä tiedetä, jatkuuko talouskasvu vuosia eteenpäin yhtä tasaisena, koska se riippuu kaikesta: Amerikan vaaleista ja kaikesta, mitä tapahtuu Euroopassa, energian hintakysymyksestä ja monesta muusta asiasta. Toivon mukaan meillä saadaan jatkumaan tämä samanlaisena, koska se olisi aina parempi. Mutta historiaa kun katsotaan taaksepäin, niin näyttää siltä, jotta aina jossakin vaiheessa markkinataloudessa tulee myös lamoja, ja voi olla, että lama on muutaman, kahden kolmen, vuoden päästä. Viimeistään jos sitä ennen ei saada ylimääräistä savamaksua korjattua, käy sillä tavalla, että se jääkin korjaamatta.

Sen takia toivoisi, jotta ilman sarvia ja hampaita myös kokoomus lähtisi mukaan ja keskustakin voisi jättää sen knoppailun, onko se 0,8 vai mikä se juttu on. Ed. Pekkarinen korokkeelta va-

kuutti aikoinaan — olisi pitänyt ehdottomasti saada allekirjoitus siihen — jotta tämä on hyvä esitys, mutta ilmeisesti vt. puheenjohtaja Jäätteenmäki sitten, taisi olla sunnuntai vai mikä päivä mahtoi olla, kun hän totesi, jotta kepu ei sitoudukaan tähän juttuun. Seuraavalla viikolla jo ed. Pekkarinen ilmoitti täällä, jotta keskusta ei valitettavasti hyväksykään tätä. Minusta tämä on ihme veivaamista, leikkimistä. Tietysti se on eläkeläisten äänten kalastelua, mutta jotenkin halveeraamista eläkeläisten mielipiteillä. Minusta otetaan asiat vakavasti ja hoidetaan homma kuntoon.

21 **Seppo Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. E. Lahtelalle sanoisin, että yllätys yllätys. Siinä ed. Lahtelankin hymy hyytyy, kun hän äänestää vielä ed. Akaan-Penttilän talousarvioaloitteen puolesta, ja sen takana on lakialoite. Ed. Lahtela nuorempana kansanedustajana ei vain huomannut talousarvioaloitteen taakse tehdä lakiesitystä, mutta hänen vanhempi edustajatoverinsa kyllä huomasi tehdä sen, ja siitä me nyt keskustelemme. Että tähän malliin.

22 **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. E. Lahtelalle: Kun hän sanoi omasta talousarvioaloitteestaan, niin ilmoitan vaan, että minä olen myöskin tehnyt 0,85 pennistä talousarvioaloitteen, jonka ed. S. Kanerva on allekirjoittanut.

23 **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa puhemies! Viimeksi tämän viikon maanantaina Heinolan senioreitten kokouksessa koin, kuinka paljon eläkkeensaajia ärsyttää kaikki ylimääräinen ja nimenomaan juuri nyt keskustelun alla oleva ylimääräinen sairausvakuutusmaksu. En ole tehnyt aloitetta. Tyydyn toistamaan budjetin lähetekeskustelussa esittämäni puheenvuoron, jossa pidän kaikkien eläkkeensaajajärjestöjen yhteistä esitystä 0,7 pennillä alentamisesta ensi vuonna paikallaan olevana.

Nimenomaan haluan myöskin yhtyä siihen, vaikka en päässyt tänään virkamatkan vuoksi olemaan kokoomuksen eduskuntaryhmän kokouksessa, että todella eläkkeensaajille varmistetaan se, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuu tämän hallituskauden aikana. Vaikka kysymys on pienistä rahoista, kuitenkin suurista asioista erityisesti niillä, jotka nauttivat pieniä eläkkeitä. Maksu ärsyttää juuri heitä. Tämän haluan vain tuoda esiin.

24 **Tapio Karjalainen /sd:** Arvoisa puhemies! Oma nimeni ei ole 36 edustajatoverini allekirjoituksen joukossa. Se johtuu siitä, että olin silloin valiokuntamatkalla enkä ollut tilaisuudessa allekirjoittaa aloitetta. Siksi haluan todeta eduskunnan pöytäkirjaan tässä vaiheessa jo, että tuen hanketta.

Aloitteen jättämisen ajankohtaan liittyvien motiiviepäilyjen takia totean lisäksi, kuten huomataan, että aloite on edelleen ajankohtainen. Molemmat aloitteen osaesitykset ovat olleet koko ensi vuoden budjetin valmisteluprosessin ajan koko sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tavoitteita.

Osaesityksistä pitäisin vähintäänkin yhtä tärkeänä kuin savamaksua kuntien kelamaksun alentamista kahdesta syystä. Ensinnäkin se on kilpailunvääristymien oikaisemista, ja toisekseen se on pieni mutta oikean suuntainen askel kunta—valtio-rahoitussuhteen osalta.

Lisäksi totean puheenvuoroni lopuksi, että on ilo kuulla, että kokoomuksen eduskuntaryhmä on päättänyt liikkua samaan suuntaan. On miellyttävää todeta, että suurimpien hallituspuolueitten mielipiteet — sanoisinko: tällä kertaa — kulkevat yhdessä oikeaan suuntaan.

25 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa puhemies! Keskityn savamaksuun ja eläkeläisten asiaan.

Täällä on kyselty priorisoinnista vasemmistoliitolta. Sanoisin, että kyllä me keskitymme kansaneläkkeen tasokorotukseen, niin että se 100 markalla tehtäisiin. Se on hyvä nimenomaan pienituloisille eläkeläisille.

Mutta toki kannatan savamaksun alentamista. Se on piikki eläkeläisten lihassa. Nyt puolueet ja varsinkin hallituspuolueet näkyvät käyvän kauppaa ja kilvoittelevat, kuka eniten lupaa. Se on ihan hyvä asia, että näin on. Toivottavasti sen seurauksena todella savamaksu alenee ja poistuu. Mielestäni koko savamaksu on kumminkin summana sellainen, että pitäisikö meidän nyt sitten ruutia tuhlata vuodesta toiseen, kuten hallitus aikoo vielä pari vuotta. Poistuisi kokonaan ja se olisi sillä kuitattu.

Kyllä nämä iltaistunnot voisivat poistua jo vihdoin viimein, koska näyttää olevan kumminkin niin, että valtiontalous kasvaa taaskin tänä

vuonna useita miljardeja enemmän kuin on luultu taikka tunnustettu.

Tietenkin eläkeläisillä on vielä pohjaosan kaksoisleikkaus ja taitettu indeksi, yhtä kipeitä ongelmia kuin savamaksu. Niin kuin ed. Akaan-Penttilä totesi, jos savamaksu tekee 10—20 markkaa kuukaudessa, poisto ei kyllä kovin paljon helpota eläkeläisten oloa, vaikka maksu heitä harmittaakin.

[26] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Vaikka kello on jo aika paljon, mielestäni asia on edelleenkin puhumisen väärti.

Ed. Virpa Puiston lakialoite n:o 147 on erittäin tärkeä. Sitähän syyllistettiin siitä, että se on pisteiden hankkimista varten tehty ennen kunnallisvaaleja. Kaikki näemme, ettei se pisteitä tuonut, enkä usko, että se on sitä varten tehtykään.

Minkä takia sitten yleensä vaaleissakin tapahtui etenkin se, että äänestysprosentti oli niin tavattoman matala? Se johtui tietysti uskonpuutteesta, siitä että politiikalta on mennyt uskottavuus, ja nimenomaan monien eläkeläisten kohdalla luottamus politiikkaan on rapissut. Ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, siis eläkeläisten korotettu sairausvakuutusmaksu, on mielestäni, puhemies, yksi syy uskottavuuden puutteeseen.

Täällä on moni puhuja todennut, että eduskunta ei ole pystynyt tätä vuosien saatossa poistamaan. Itse maksun kahdeksanvuotispäivä on 18. päivä joulukuuta. Nimittäin 18. joulukuuta 92 eduskunta äänin 100—77 tämän äänesti. Mukana "jaa" äänestämässä oli koko joukko niitä kansanedustajia, jotka edelleenkin istuvat eduskunnassa. Kukaan heistä ei nyt kyllä ole paikalla. Joka tapauksessa edelleen 1,7 penniä on eläkeläisten verotusta rasittamassa. Tämä pitää vähintään nyt esitetyllä tasolla poistaa, ja mielestäni kyllä suuremmallakin poisto-osalla voitaisiin edetä vuoden 2001 budjettiin, esimerkiksi poistaa yksi kokonainen penni tässä. Mutta 0,7 olisi se minimi. Se että tehtäisiin, niin kuin täällä on usea todennut, selvä poistoaikataulu pariksi seuraavaksi vuodeksi, että tämä poistuisi kokonaan, on vähintä, mitä voi odottaa.

Ed. Akaan-Penttilä käytti hyvän puheenvuoron. Hän on myös ollut itse aktiivisesti tässä liikkeellä. Haluaisin todeta, että vasemmistoliiton puolelta täällä jo ed. Kangas puhui tasokorotuksesta ja sen prioriteetista. Missään tapauksessa ei myöskään vasemmistoliitto näe ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamista pienenä asiana. Se on hyvin paljon periaatteellinen, niin kuin täällä todettiin, mutta myös rahakysymys. Sairastamisen kustannukset, lääkkeiden hinnat, se että Suomi on Portugalin jälkeen Euroopan unionin toiseksi kallein maa sairastaa potilasmaksuja ajatellen, nämä kaikki, puhuvat sen puolesta, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu pitäisi nopeasti ja pikaisesti myös poistaa.

Toinen asia samassa lakialoitteessa on työnantajan kansaneläkemaksu ja se, miten se liittyy kuntatyönantajaan. Haluaisin todeta, että tämän päivän keskustelukin osoittaa valitettavasti sen tosiasian, että kokoomuksessa on voimakasta virettä palvelujen yksityistämisen suuntaan, ja valitettavasti myös monissa kunnissa se näkyy aivan selvänä, hyvin määrätietoisena pyrkimyksenä. En väitä, että suinkaan kaikki kokoomuksen kansanedustajat tai yleensäkään kansallinen kokoomus olisi tässä asiassa monoliittinen, että kaikki kansanedustajat ajaisivat tätä linjausta, ei suinkaan, mutta aivan selvästi pyrkimystä siihen myös on. Sitä vain kuvataan eri sanankääntein eikä sanota niin sanotusti rumaa asiaa, niin kuin se on.

Kuntatyönantajan mahdollisuutta toimia vähintäänkin tasavertaisesti yksityisten palvelujen tuottajien kanssa on vahvistettava. Tältä osin tämä aloite on myös erittäin tervetullut.

Lopuksi, puhemies, nyt tämänhetkisen hallituksen budjettiesityksen mukaan eläkeläisten käteenjäävä kuukausieläkekorotus on pienimmillä eläkkeillä noin 120 markkaa kuukaudessa, 6 000—7 000 markan kohdalla 320 markkaa kuukaudessa, 5 000 markan kohdalla noin 270 markkaa kuukaudessa. Nämä luvut ovat kuitenkin sellaisia, että kun niistä puhuu tavalliselle eläkkeensaajalle, hänen on vaikea uskoa sitä, että todellakin vuonna 2001 jäisi selvästi enemmän rahaa eläketulosta kuukaudessa, koska hän on niin usein pettynyt viime vuosina. Tässä on nyt eduskunnan yhteinen etu sairausvakuutusmaksun kohdalla poistaa tuo raippavero. Nimittäin olen aivan vakuuttunut, että sen jäljelle jääminen vuosien taistelujen ja puhumisten jälkeen tulisi romuttamaan koko eduskunnan arvovallan.

[27] **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Puiston lakialoitteen osalta, joka koskee vuodelta 2001 suoritettavia sairausvakuutusmaksuja ja työnantajan kansaneläkemaksuja, ensiksi muutama sana työnantajan kansaneläkemaksun alentamista kunnilta, kuntayhtymiltä ja

kunnallisilta liikelaitoksilta koskevasta osuudesta.

Minusta lakialoite näiltä osin on erittäin kannatettava ja tarpeellinen, kun ehdotetaan, että tuota kansaneläkemaksua alennettaisiin 0,40 prosenttiyksiköllä. En niinkään näe tätä tarpeellisena kilpailun vääristymisen osalta tai sikäli että sitä tasapainotettaisiin, varsinkaan kun meillä suurimmassa osassa kuntia sosiaali- ja terveyspalvelujen yksityistämisen osalta ei ole kilpailua olemassa. Monissa kunnissa ei ole edes yksityisiä palvelun tarjoajia. Ennen kaikkea näen keskeisenä kysymyksenä sen, että tämä on merkittävä osa kuntien tulopohjan vahvistamista, sen varmistamista, että kunnilla on kyky tuottaa laadukkaat ja hyvät peruspalvelut kuntalaisilleen kunnan sijainnista riippumatta.

Siitä huolimatta että parasta aikaa selvitysmies Pekkarinen laatii ehdotusta kuntien tulopohjan vahvistamiseksi ja rahoituksen tasapainottamiseksi, ja kun ne ehdotukset todennäköisesti tulevat voimaan vasta vuonna 2002, on toivottavaa, että myöskin tällä kansaneläkemaksun alentamisella kyetään edesauttamaan kuntien taloutta. Mehän muistamme, että meillä on vuosikatteella mitattuna alijäämäisiä kuntia viime vuodelta runsaat 80. Kuntien talous on hyvin eriytynyt johtuen valtionosuuksien leikkauksista ja yhteisöveron jako-osuuksien epätasaisuudesta ja itse asiassa siitä, että verotulojen tasausjärjestelmä ei ole kyennyt riittävästi kuntien tuloja tasaamaan. Siinä mielessä toivon, että kun näinkin mittava joukko sosialidemokraattisia kansanedustajia on aloitteen allekirjoittanut, myöskin näiltä osin lakialoite viedään kunnialliseen päätökseen. Tämä ansaitsee kannatuksen.

Mitä tulee lakialoitteen toiseen osaan eli korotetun savamaksun alentamiseen eläkeläisiltä, siitähän on muistettava, että keskustan eduskuntaryhmä on tehnyt rinnakkaisaloitteen sairausvakuutusmaksun alentamisesta 0,80 pennillä vaalikauden alussa. Keskustan ohjelma oli poistaa korotettu sairausvakuutusmaksu kolmessa vuodessa eli tuo 0,80 penniä vuodessa. Minusta nyt, kun olemme saaneet kuulla, että sosialidemokraatit ja kokoomus ovat vakaasti tehneet ryhmäpäätökset siitä, että kuluvan vaalikauden aikana tämä korotettu savamaksu tulee poistumaan, se on hyvä asia ja ansaitsee kannatuksen. Näin tämä saadaan kunnialliseen päätökseen.

Minusta eläkepolitiikka sinällään ei tule sillä vielä hoidetuksi, että korotettu savamaksu poistuu, vaan meidän on vakavasti vietävä eteenpäin myöskin kansaneläkkeen tasokorotus ja taitetun indeksin poistaminen ja saatettava ne vääristymät pois, mitkä taloudellisen laman aikana eläkeläisille säädettiin rasitteeksi. Eläkkeellä olevien on päästävä osalliseksi tämän yhteiskunnan tulonjaosta siinä suhteessa kuin myöskin muut kansalaisryhmät.

28 **Tero Rönni /sd:** Arvoisa puhemies! Olen allekirjoittanut tämän aloitteen. Molemmat esitykset ovat kannatettavia asioita, joista kuntien aseman korjaaminen erityisesti viehättää sillä tavalla, että nythän kunnissa on hyvin pitkälle matalapalkkaisia työntekijöitä, joitten palkkoja voitaisiin myöskin tällä tavalla vähän kohentaa, jos sairausvakuutusmaksua alennettaisiin. Kustannuksia saataisiin täten pienennettyä, jolloin kuntatyönantajalla olisi paremmin varaa maksaa vähän parempia palkkoja, josko hoitohenkilöstökin sitten saataisiin sitoutumaan ja paremmin paikalle tulemaan.

Eläkeläisten kurjistaminen on myös nyt kerta kaikkiaan lopetettava. Kohentuneessa taloudellisessa tilanteessa se on savamaksusta hyvä aloittaa. Tasokorotus varmasti keskusteluttaa meitä myöskin erityisesti pieneläkeläisten kohdalla, koska pitäisi saada pieneläkeläisten asema kohenemaan. Savahan ei suoraan heitä koske. Muutaman satasen korotus olisi varmaan paikallaan. Kaikille alle 5 000 markkaa saaville tai, sanotaan, jopa alle 4 000 markkaakin saaville eläkeläisille on erittäin tärkeää elämisen laatu ja sen kohentaminen.

29 **Marjatta Vehkaoja /sd:** Arvoisa puhemies! Laaja keskustelu eläkeläisten etuuksista liittyy kysymykseen poliittisesta uskottavuudesta. Olemme sen tilanteen edessä, että vastauksia on kyettävä antamaan, ja se käy parhaiten sillä tavalla, että näistä eri kysymyksistä, jotka eläkeläisiä nyt koskettavat, tehdään, sanotaanko, kokonaisuus ja myöskin niin, että jäljellä olevan hallituskauden ajaksi ohjelmoidaan se, mitä näissä eri osasissa tulee tapahtumaan, niin että eläkeläiset voivat palauttaa uskonsa siihen, että asioita myöskin hoidetaan.

Sava-asiahan on parhaillaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä. Asiantuntijat on jo kuultu ja asian käsittely on keskeytetty itse asiassa odottamaan juuri sitä hetkeä, jolloin voitaisiin

ottaa lopullinen kanta siihen, mitä eri osasille tullaan tekemään.

Itse asiassahan lakialoitteet eivät ole lainkaan välttämättömiä, jotta valiokunta voisi tehdä toisinkin kuin hallituksen esitys on. Sitähän tapahtuu tämän tästä. Mutta se on erittäin hyvä tapa kuitenkin varmistaa se, että asiaan kiinnitetään huomiota. Tällä hetkellä meillä on tästä asiasta useita kilpailevia lakialoitteita sisällä, niin kuin tiedetään. Kaikki aikaisemmat aloitteet luonnollisesti on jo otettu käsittelyyn asian tässä vaiheessa ja tämä tietenkin tullaan liittämään siihen yhteyteen.

Arvoisa puhemies! Itse en ole tätä lakialoitetta allekirjoittanut, ja syy on se, että olen valiokunnan puheenjohtajana välttänyt allekirjoittamasta mitään lakialoitteita, jotka tulevat valiokuntani käsittelyyn, siitä syystä että hallituspuolueen edustajana tiedän, että hallituksen esityksestä poikkeaminen edellyttää hallitusryhmien yhteistä sopimista, ja näin ollen sitä toimitilaa jää tällä menettelytavalla paremmin, kuin jos lähtisi varsinkin valikoiden allekirjoittamaan sinänsä varmasti hyvin usein mitä perustelluimpia lakialoitteita.

Itse olen sitä mieltä, että poliittinen vahinko tässä on. Me teemme niitä näköjään toinen toisensa perään. Aika usein ne ovat koskeneet juuri eläkeläisiä viime aikoina. Se on kurja juttu. Nimittäin oikeastaan vuosi sitten tehtiin viimeksi tässä asiassa vahinko. Siinähän tapahtui sillä tavalla, että samanaikaisesti kun me saimme tingittyä, lähinnä sosialidemokraatit sen, että hallituksen esitys ylimääräisen savamaksun alentamiseksi saatiin tuplattua, niin kokoomukselle lähinnä ei kelvannut se, että olisi sitouduttu saman tien jo viime syksynä pitemmälle näissä alennuksissa. Sen me kaikki hyvin muistamme. Jos muistan oikein, niin ehkä näistä historiasyistä savamaksu ei myöskään ollut mikään suuri kysymys, kun sosiaali- ja terveysministeriö teki budjettiriiheen omia esityksiään. Eli ollaan nyt ikään kuin toista kertaa siinä tilanteessa, että eduskunta on aktiivisempi kuin hallitus omassa piirissään tässä kysymyksessä.

Minusta tätä voi kutsua tyhmyydeksi siinä mielessä, että viisas oppii. Viisautta on se, että oppii edellisestä kerrasta. Minusta meille on tarjottu tilaisuus oppia ja me emme oppineet tai hallitus ei ole oppinut. Minä toivon, että nyt kun on kaksi kierrosta menty läpi tätä asiaa, vihdoin olisi opittu riittävästi niin, että voidaan solmia paketti kaikiksi näiksi loppuvuosiksi koskien savaa, mutta myöskin näitä muita osasia, joista kaikkien ei ole tarkoitettu tulevan hoidetuiksi eikä kaikkia pystytäkään hoitamaan välittömästi ensi vuonna.

En halua tällä puheenvuorollani viestiä asiaa niin, että meillä olisi mitään kykyä palauttaa eläkeläisille kaikkia niitä leikkauksia, joiden kohteiksi he ovat joutuneet. Tosiasia tulee olemaan ja pysymään, että suuri osa niistä on jäävä historiaan ja niiden kanssa on elettävä. Pitää katsoa eteenpäin, ja ehkä löydämme, ja varmasti löydämme, jos yhteistä tahtoa on, muita mahdollisuuksia parantaa eläkeläisten toimeentuloa ja hyvinvointia jatkossa.

Vielä olisin savasta ottanut sen näkökulman esille, että Suomi on Ruotsiin verrattuna vähän erikoinen maa, kun meillä ylipäätään eläkeläisiltä peritään mitään sairausvakuutusmaksua. Nyt se on peritty vielä korkeampana kuin muilta, ja meidän kansanedustajien tiedossahan on tästä johtunut iso ongelma, nimittäin Ruotsista Suomeen palanneet eläkeläiset, jotka tulevat juuri tämän ratkaisun johdosta verotuksellisesti hyvin kaltoin kohdelluiksi. En mene niihin kysymyksiin syvemmälti. Sen me kaikki tiedämme, mistä on kysymys.

Minusta pitkällä aikavälillä kannattaisi ehkä ottaa keskusteluun jopa se, onko aiheellista kantaa sairausvakuutusmaksua eläkeläisiltä. Olisiko siinä yksi tapa varmistaa se, että eläkeläisväestö, joka paljon sairastaa, ei enää silloin joutuisi kohtuuttomien maksurasitusten kohteeksi, vaan itse kukin hoitaisimme tämän koko elämänaikaisen sairausvakuutusmaksurasitteemme niinä vuosina, jolloin olemme työssä? Näin menetellään Ruotsissa tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Sitten lakialoitteen toiseen osastoon, joka koskee kuntatyönantajan kelamaksua. Kuunnellessani ed. E. Lahtelan puheenvuoroa Raha-automaattiyhdistyksen toiminnan arvostelusta en oikein nyt ymmärtänyt sitä. Jos ed. Lahtela on huoneessaan, saa terveiset livenä. Nimittäin omat tietoni ja käsitykseni ovat ne, että Raha-automaattiyhdistys ryhtyessään avustamaan jotakin järjestön hanketta edellyttää, että tämä hanke on sopeutettu kunnan palvelujärjestelmään. Käytännössä se tarkoittaa juuri sitä, että on tehty jo suunnitelma sen hetken varalle, joka koittaa, kun tämmöinen projektiaika päättyy. Oikeastaan kunnat joutuvat useimmiten sitoutumaan siihen, että tukevat tämmöistä palve-

lua sen jälkeen, kun Raha-automaattiyhdistyksen oma rahoitus siihen loppuu. Hämmästelin toisenlaista tietoa, mitä ed. Lahtelalta kuultiin.

Ihan lopuksi haluaisin toivoa: Kun puhutaan kunnallisista ja ei-kunnallisista peruspalveluista esimerkiksi, hinnan ohella tietysti laadun merkitys on olennainen, mutta yhdenvertaista kohtelua minusta pitäisi saada aikaan myöskin näiden palvelujen valvonnan puolella. Näin ei ole tällä hetkellä asianlaita.

30 **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoisin muutamaa asiaa ed. Vehkaojalle.

Ensinnäkin oli kysymys siitä, pitäisikö sairausvakuutusmaksu poistaa eläkeläisiltä. Minusta ylimääräinen sairausvakuutusmaksu pitäisi ilman muuta poistaa. Se varmasti olisi syytä tutkia, miten tämän lopun kanssa tehtäisiin, koska esimerkiksi päivärahaahan heille ei makseta, mikä olisi yksi peruste ehdottamaanne suuntaan.

Sitten aikaisempiin virheisiin: Kun ei yksistä virheistä opita, toisista pitäisi oppia. Sanoisin, että tämä on oivallinen osoitus positiivisesti ajatellen myöskin siitä, että yhteistyöllä me saimme vuosi sitten aikaan sen, että teimme positiivisemman ratkaisun, kuin oli hallituksen esitys. Nyt näyttää käyvän samalla lailla. Tämä kannattaa muistaa. Se on vähän kaikkien meidän ansiotamme. Sitä on ehkä turha painottaa, kuka siinä oli ensisijainen.

Raha-automaattiyhdistyksestä sanoisin vaan lyhyesti sen, että hyvä, että se on täällä tullut esille. Raha-automaattiyhdistyshän ei esimerkiksi saa kustantaa kunnan semmoisia palveluja, jotka kohdistuvat sairauden hoitoon tai kuntoutukseen, vaikka kuulokojeisiin. Niitä ei Raha-automaattiyhdistyksen rahoilla saa maksaa. Sen sijaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoja käytetään vaikkapa palvelukoteihin ja sotaveteraanien kuntoutukseen. Rajankäynnin pitää siinä olla kovin huolellinen.

31 **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin vielä painottaa sitä, mitä tarkoitin, kun puhuin viime vuodesta. Tarkoitin sitä, että tässä kysymyksessä harrastettiin turhaa poliittista vääntöä siltä osin, että jouduimme yhdessä maksamaan aikataululla sen, että saimme lisättyä savamaksualennusta. Minusta olisi ollut järkevämpää saavuttaa molemmat tavoitteet.

32 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite on hyvin mielenkiintoinen, ja täällä on jo paljon puhuttu, että se syntyi sopivasti kunnallisvaalien edellä. Sillä varmasti muun muassa KTV:läisiä ihmisiä lähestyttiin kuntia koskevan maksun osalta. Ehkä lopputulos vaaleissa ei kuitenkaan ollut aivan toivotunlainen. Hallituspuolueet kautta linjan vihreitä lukuun ottamatta kärsivät aikamoiset menetykset kunnallisvaaleissa. Tarvittaisiin vähän uskottavampia, pitkäjänteisempiä ja harkitumpia toimenpiteitä yhteiskunnallisten ongelmien hoitamiseen eikä ihan tällaista vaalitaktista toimenpidettä, mikä tässä oli kysymyksessä.

Kyllä kansa muistaa, varsinkin eläkeläiset, mitä viime syksynä tehtiin ja miten kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus jatkuu edelleen, samanaikaisesti kun esimerkiksi verotuksessa hyvätuloisten osalta tehdään täysin toisenlaisia päätöksiä. Tämä on se toimintaympäristö, jossa ed. Puiston ja muiden sosialidemokraattien, sosialidemokraattisen ryhmän pääosan, allekirjoittama aloite on syntynyt.

Aloite on kaikin puolin hyvä, ei siitä voi muuta sanoa. Ensinnäkin totean kuntien tilanteesta, kilpailuasemasta. On aivan selvää, että yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun alentaminen johtaa kilpailutilanteen vääristymiseen ja yksityisen työnantajan suosimiseen kuntien kustannuksella. Tästä syystä asiaa pitäisi vielä perusteellisemmin selvittää, missä määrin kilpailuasetelma on vääristynyt, ja siltä pohjalta tehdä hallituksessa päätös, että tämä asetelma pannaan tasaiseksi.

Tuon tähän vielä sen näkökulman, että meillä on paljon sellaisia kuntia, joissa ei yksityistä palvelutarjontaa ehkä olekaan ainakaan niin, että kunta voisi todella kilpailuttaa. Silloin kunnan on pakko maksaa korkeampi maksu palvelujen tuottamisesta. Vain sellaiset kunnat, joissa voidaan kilpailuasetelmaa käyttää hyväksi, pystyvät hyötymään yksityisen työnantajan alemmasta maksutasosta. Se ei ole oikeudenmukaista tästäkään lähtökohdasta. Toisaalta tietysti pitää päästä siihen, että niin kunta kuin yksityinen palvelujen tuottaja on mahdollisimman tasa-arvoisessa asemassa palveluja tuottaessaan. Nyt ei näin ole, varsinkaan kun maksut edelleen tällä tavalla muuttuvat kuin linja on viime aikoina ollut.

Tältäkin osin voin tätä kannattaa, mutta tietysti on niin, että tämä lakialoite ei varmaan ainakaan tältä osin tule toteutumaan, koska ei kokoo-

mus eikä varmaankaan osa sosialidemokraateista, erityisesti pääministeri, ole valmis tällaista linjaa viemään eteenpäin. Valitettavasti täytyy sanoa, että se oli kunnallisvaalitaktiikkaa eikä se silloin johda toivottuun lopputulokseen.

Sen sijaan eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun osalta uskon aloitteen johtavan pieneen muutokseen. Ainakin kovasti toivon sitä. Kun hallitus esittää 0,30:tä penniä ja aloitteessa esitetään 0,70:tä penniä, arvelenpa, että 0,50:een eduskunnassa päädytään. Toivon, että vähintään niin tapahtuisi, ja samalla toivon todella, että toteutuu, mitä täällä ministeri Perho lupaili ja ehkä ed. Akaan-Penttilä. Vasemmalta en ole kuullut mitään selviä viestejä, mutta nimenomaan mainittujen tahojen suunnalta tuli tietoa, että edellytetään, että hallitus tekee suunnitelman siitä, miten tämä ylimääräinen maksu poistetaan kokonaan tämän vaalikauden aikana.

Toivon, että eduskunta tekee sellaisen päätöksen, jos hallitus ei esitystä anna ja tee. Eduskunta voisi hyvin mielestäni hyväksyä tämän lakialoitteen mukaisen 0,70 penniä ensi vuoden alusta ja samalla tekisi päätöksen siitä, että seuraavana, ehkä viimeistään sitä seuraavana, vuonna koko ylimääräinen maksu poistettaisiin. Tämä olisi uskottavaa politiikkaa. Vakavasti varoitan, että jos nytkin suurimman hallituspuolueen eduskuntaryhmän enemmistön tekemän lakialoitteen osalta käy niin, että se tulee hylätyksi, se on vakava viesti eduskunnan työn uskottavuuden menettämisen osalta.

Eläkeläiset seuraavat tätä tarkoin, ja tällaisia toimenpiteitä ei pidä heitellä noin vain ja sitten äänestää toisenlaisen esityksen puolesta, kun pari isoa miestä ilmoittaa, että tämä ei käy. Jos näin todella käy, eläkeläiset aiheellisesti kokevat tulleensa petetyiksi, ja se näkyy seuraavissa vaaleissa aivan varmasti. Tietystikään se ei ole tärkeintä, että se näkyy vaaleissa, sehän on vain hyvä, koska oppositio, joka on vastuullisemmalla linjalla, eläkeläisten edun puolella, tietysti korjaa siitä ainakin suhteellisen hyödyn, jos käy niin kuin kunnallisvaaleissa, että hallituspuolueitten perinteiset äänestäjät jäivät nukkumaan ja oppositiopuolueiden äänestäjät lähtivät liikkeelle. Silloin tietysti voima ja valta siirtyy ja hallituspohja muuttuu, ja sitähän me totta kai toivomme ja koko kansa varmaan vähitellen alkaa toivoa, että hallituspohja muuttuisi sellaiseksi, että maassa olisi heikoimmassa asemassa olevan väestönosan etujen puolustamista ja solidaarisuutta enemmän kuin nyt on.

Meillä on varsin kylmää politiikkaa harjoittava hallitus, joka hyväosaisten edun ajaa lähes maksimissaan, mutta heikoimmassa asemassa olevat, muun muassa heikoimmassa asemassa olevat eläkeläiset, on jätetty lähes oman onnensa nojaan. Vasta ensi vuonna kesällä on tulossa 50 markan tasokorotus pienimpiin eläkkeisiin. Tänään olen saanut usean palautteen siitä, että tämä on häpeällistä. Meillä on kristillisen liiton eduskuntaryhmän aloite, että ensi vuonna korotettaisiin pienintä kansaneläkettä 200 markalla kuukaudessa. Se tuntuisi edes jossakin määrin, korvaisi sitä 15 vuoden jälkeenjääntiä, joka on tältä osin tapahtunut.

Pohjaosan leikkaus jatkuu. Tasokorotus on todella häpeällisen alhainen ja viipyy vielä pitkään. Ylimääräinen savamaksu alenee kovin hitaasti, ja verotusratkaisut ovat suurituloisia suosivia. Ei tällainen politiikka oikeudenmukaista kohtelua kansan suuntaan osoita. Hallituksen linja on kylmä ja todella epäoikeudenmukainen ja kasvattaa tuloeroja erittäin voimakkaasti. Se tuloerojen kasvu, joka on tapahtunut nyt parin kolmen viime vuoden aikana, oikeastaan Lipposen ensimmäisen hallituksen alusta lähtien, ja jatkuu edelleen ja ensi vuonna vain kiihtyy, tulee myös näkyviin oikein hyvin, aivan varmasti seuraavien vaalien alla 2003, ja silloin tullaan kysymään, kuka tätä hallituspolitiikkaa on johtanut. Tästäkin näkökulmasta katsoen nyt pitäisi ottaa todella vakavasti se viesti, että pienen eläkkeen varassa olevia ei pidä kohdella niin kuin nyt on kohdeltu.

Ylimääräinen savamaksu koskettaa niitä ihmisiä, jotka ovat työssä olleet, tehneet pitkän, raskaan elämäntyön, ovat nyt ansaitulla eläkkeellä, ovat maksaneet ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksut kiltisti ja tyynesti ja nyt saavat tämän kohtelun edelleen, vaikka kansantalous kasvaa huimaa vauhtia. Minä olin säätämässä tätä maksua silloin, kun lama oli syvimmillään ja piti hoitaa asioita niin, että saadaan maan talous kääntymään kasvuun. Se saatiin 94 kääntymään, ja nyt se on kasvanut, mutta sen kasvun hedelmät jaetaan nyt äärettömän epäoikeudenmukaisesti.

Arvoisa herra puhemies! Toivon, että tämä lakialoite johtaa siihen lopputulokseen, mihin sillä tähdätään.

33 **Reijo Laitinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kankaanniemi on ikään kuin epäilevä tuomas. Kun kuuntelin hänen puheenvuoroaan, väistämättä tuli sellainen ajatus mieleen, että tuomiopäivän pasuuna siinä nyt puhuu ja lukee tuomiota hallitukselle ja hallituksen jäsenille ja hallituspuolueiden kansanedustajille. Kun te sanoitte, että sopivasti kunnallisvaalien alla tämä aloite jätettiin, nyt on muistettava, että sos.dem. eduskuntaryhmä teki jo tämän vaalikauden alussa päätöksen siitä, että tavoitteena on, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu, palkansaajien maksua korkeampi eläkeläisten sairausvakuutusmaksu tämän vaalikauden aikana poistuu.

Te hyvin tiedätte sen, että aloite on jätettävä tässä talossa tiettyjen sääntöjen ja määräaikojen puitteissa. Jotta tämä aloite tulee ylipäätään käsittelyyn, se on jätettävä nyt määräajassa. Sillä tavalla tämä julistaminen vaalitempuksi on kansalaisten ja äänestäjien harhauttamista, mutta valitettavasti meni jossain määrin perille viime kunnallisvaaleissa.

Lopussa oli ihan kiva, kun oli synnintunnustus, että te olette ollut itse nostamassa korotettua sairausvakuutusmaksua eläkeläisille.

34 **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemelle: Kun hän puhui tämmöisestä totaalisesta kylmyydestä, niin että melkein rupeaa hyytämään täällä, niin olisin muistuttanut, jos on edustajalta unohtunut, että hallitus kuitenkin tuo verohelpotuksia yli 6 miljardia markkaa ja eläkeläisille siitä kohdentuu yli miljardi markkaa ja hyvin luotettavasti useiden virkamiesten taholta on kerrottu, että jokaiselle eläkeläiselle tulee jäämään kaikkien näiden uudistusten jälkeen kuitenkin 120 markkaa minimissään tai 250 markkaa kuukaudessa lisää käteen. Olisin kysynyt teiltä vastauspuheenvuorossani: Mikä miljardiluokka on se, joka ei enää teitä kylmäisi näin hirveästi? Se, että te vaalipropagandana pelkästään tätä pidätte, niin on minusta aika lailla mielenkiintoinen ja vähättelevä väite.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

35 **Toimi Kankaanniemi /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit olivat kesän budjettiriihessä jo mukana, niin kuin vasemmistoliitto ja kokoomuskin. Ihmettelen, että kun ryhmän selvä enemmistö sosialidemokraattien osalta on tällaisen asian takana, sitä ei ole sitten budjettiriihessä ajettu läpi, varsinkin kun kokoomuksen suunnaltakin tulee näin vankkaa tukea enkä epäile, etteikö vasemmistoliittokin olisi tällä kannalla. Kyllä tässä täytyy sanoa, että kun tämä kymmenen päivää ennen kunnallisvaaleja on jätetty, niin kyllä tässä vahva tuoksu on siinä suhteessa.

Se, mikä miljardimäärä lämmittää tai kylmentää, ei ole niinkään oleellinen, vaan se, että todelliset tuloerot ovat rajussa kasvussa tällä hetkellä, ja se kylmää erityisesti niitä ihmisiä, jotka putoavat tässä kehityksessä ja tässä yhteiskunnassa sinne unohdettujen luokkaan. Se on valitettavan suuri. Meillä on köyhiä, meillä on monessa eri väestöryhmässä — työttömissä, eläkeläisissä ja muissa — köyhiä ihmisiä, ja se on se, mikä minua kylmää.

36 **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! Eläkeläisiä ei ole kohdeltu oikeudenmukaisesti 90-luvulla. Ahon hallitus sai aikaan sen, että eläkeläisille säädettiin muita tulonsaajia korkeampi sairausvakuutusmaksu. Oli muuten mielenkiintoista kuulla, että ed. Kankaanniemi tunnusti rehellisesti olleensa mukana tässä puuhassa. Kaikki edustajat eivät ole tänä iltana näin kertoneet, vaikka tiedän kyllä, että täällä on paljon edustajia, jotka ovat tätä korkeampaa sairausvakuutusmaksua olleet säätämässä.

Lipposen hallitusten aikana on puolestaan leikattu muun muassa kansaneläkkeen pohjaosaa. Joiltakin eläkeläisiltä se tehtiin jopa kahteen kertaan. Viimeksi mainittua leikkausta ei haluta edes korjata, vaikka epäkohta yleisesti tunnustetaan. Syyksi ministeri Perho mainitsi täällä tänä iltana, että se on liian vaikea tehtävä. Käsittämätön juttu teknologian huippumaassa. Edellä esitettyä taustaa vasten tarkasteltuna eläkeläisten ylimääräinen savamaksun alennusvaatimus suurempana kuin hallituksen esitys 0,3 prosenttia on täysin oikeutettu.

Täällä on tänä iltana yritetty asettaa vastakkain eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alennus ja kansaneläkkeen pieni tasokorotus, joka on vain 50 markkaa kuukaudessa. Mielestäni nämä asiat eivät ole vaihtoehtoja.

Lähtökohta on nimittäin se, että hallitusohjelma edellyttää ylimääräisen savamaksun alentamisen. Hallitusryhmien ainakin tämäniltaisen tulkinnan mukaan sen tulee toteutua jo tällä vaalikaudella. Hallituksen esitys 0,3 prosenttia vuodessa ei toteuta tätä vaatimusta.

Näin pienillä alennuksilla ei päästä tavoitteeseen. Tästä syystä alennus on saatava suurempana, jotta eläkeläisten raippavero poistuu, mitä nopeammin, sitä parempi. Rahasta asia ei ole kiinni. Sitähän tuntuu tässä valtakunnassa olevan ainakin suurituloisilla, esimerkkinä verohelpotukset, jotka suosivat erityisesti suurituloisia.

Kansaneläkkeen tasokorotus, 50 markkaa kuukaudessa, sinänsä aivan riittämätön esitys, on pieni parannus kaikkien pienituloisimpien eläkeläisten toimeentuloon. Savamaksun alennusta ei kuitenkaan missään tapauksessa voida tehdä näiden eläkeläisten kustannuksella. Tämä jos mikä olisi hyvin epäoikeudenmukaista. Kansaneläkkeen tasokorotus täytyy hoitaa täysin erillisenä asiana. On suuri häpeä, että näille kaikkein pienituloisimmille eläkeläisille ei ole vielä voitu antaa tasokorotusta, vaikka siihen olisi jo ollut hyvät mahdollisuudet valtion taloudessa, vaikkapa silloin, kun verohelpotuksista päätettiin.

Arvoisa puhemies! Viime vuonna eduskunta osoitti hallitukselle, että sillä on budjettivalta. Ylimääräistä savamaksua alennettiin 0,7 prosenttia. Hallitus esitti silloinkin aluksi vain 0,35:tä prosenttia. Toivon, että tänä vuonna eduskunta pystyy vähintäänkin yhtä hyvään suoritukseen. Eduskunnan uskottavuuden kannalta tämä on välttämätöntä.

37 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksuista ja siihen liittyvä lakialoite n:o 147 ovat synnyttäneet vilkkaan ja hyvän keskustelun. Sopii vain toivoa, että aloite etenee sillä tavalla kuin sillä on haluttu asiaa vauhdittaa.

Kuntien savamaksujen korkeus on rasite kunnallistalouksille. Maksuja pitäisi päästä nopeasti alentamaan ja näin ollen helpottamaan kuntien taloutta myöskin sillä tavalla, että kunnat voisivat työllistää enemmän ja hoitaa paremmin palveluita, kuten tänäkin iltana on muussa yhteydessä mainittu.

Samoin pientä eläkettä saavien asia tulisi kyllä saada kuntoon. Tuo 50 markan kansaneläkkeen pohjaosan korotus on perin vähän, enkä ymmärrä, kuinka kaikkien eläkeläisten kuukausitulo nousee 150 markkaa kuussa, kun korotus on 50 markkaa ja verohelpotukset koskevat vain niitä, joilla on verotettavia tuloja. Siellä ei nämä parhaimmatkaan hyvää tarkoittavat alennusajatukset toimi. Olen sitä mieltä, että eläkeläisten ylimääräinen savamaksu alenee liian hitaasti ja sietäisi harkita, onko eläkeläisille aihetta ollenkaan asettaa minkäänlaista savamaksua.

Samoin täällä kiinnitettiin huomiota Ruotsista Suomeen palanneiden kohdalla olevaan epäkohtaan tämän asian kohdalla. Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että näihin asioihin saadaan parannusta.

38 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi täällä antoi mielestäni väärän todistuksen puhumalla siihen suuntaan, että ainoastaan vaivaiset 50 markkaa ensi vuoden kesällä tulisi eläkeläisille lisää eläkettä. On varsin kummaksuttavaa, että kansanedustaja Kankaanniemi sellaista puhuu, hänhän on vielä kristillisen liiton kansanedustaja, kun kaikki me tiedämme, että hallituksen nykyisten esitysten perusteella ilman eduskunnan mahdollisia parannuksia, kuten sairausvakuutusmaksun alenemaa, pienempien eläkkeiden kohdalla kuukaudessa jää, ed. Kankaanniemi, vähintään 120 lisää markkaa puhtaana käteen eläkeläisille. Siinä 5 000 markan kohdalla summa on noin 250 markkaa. Eksaktimmatkin numerot saadaan, jos halutaan.

Mielestäni, ed. Kankaanniemi, tuo 50 markkaa oli väärä todistus. Se hämää. Se ei ole totta. Kun tavalliselle eläkeläiselle puhutaan tuollaista, heidän tilannettaan ja uskottavuutta näihin asioihin mielestäni aiheetta vielä heikennetään. Tästä on moni muukin kansanedustaja täällä puhunut, muun muassa ed. Stenius-Kaukonen.

39 **Reijo Laitinen /sd:** Arvoisa puhemies! Itse en ole allekirjoittanut tätä lakialoitetta johtuen siitä, että olin silloin matkoilla enkä voinut sitä tehdä. Mutta luonnollisesti olisin sen, totta kai, allekirjoittanut, koska olen johdonmukaisesti pyrkinyt toimimaan sillä tavalla, että eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistetaan.

Samalla tavalla vähän tässä asiassa kyllä ajattelen kuin ed. Tiusanen ed. Kankaanniemen puheenvuoron suhteen. Minusta on epäoikeudenmukaista se, että julistetaan väärää tietoa, erityisesti teiltä, ed. Kankaanniemi, jota on pidetty

kuitenkin asiallisena ja totuuteen pyrkivänä kansanedustajana. Kyllä te hyvin tiedätte, mikä tämän eläkepaketin vaikutus eläkeläisten ansioon on. Onko se sitten riittävä tai ei, se on toinen juttu. Mielestäni nämä helpotukset eivät vielä ole riittäviä.

Nyt on korkea aika toimia johdonmukaisesti sen puolesta, että tällä vaalikaudella palkansaajia korkeampi eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistetaan, vähintään 0,7 prosenttia ensi vuonna ja loput viimeistään vuonna 2002. Toivon, että hallituspuolueiden sisältä — erityisesti tietysti nyt joutuu katsomaan kokoomukseen päin — löytyy, kokoomuksen eduskuntaryhmässä myöskin, tahtoa päästä tähän tavoitteeseen, niin kuin nyt uskon. Tiedän sen, että ed. Akaan-Penttilä on erityisesti näihin asioihin paneutunut. Uskon, että hänen kaltaistaan ajattelutapaa kokoomuksenkin eduskuntaryhmässä enemmän vallalla on. Hoidetaan tämä homma nyt yhdessä kotiin. Meidän velvollisuutemme on nyt poistaa ylimääräinen sairausvakuutusmaksu.

40 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Minä luin tietysti tätä keltaista kirjaa, ensi vuoden budjettiesitystä. Sen sivulla 439 sanotaan, että hallitus antaa kansaneläkelain muuttamista koskevan lakiesityksen siten, että 1.6.2001 lukien kansaneläkkeen täyttä määrää korotetaan 50 markkaa kuukaudessa.

Tietysti, jos etsitään kaikkia muita keinoja, joilla eläkkeet saattavat nousta, niin voidaan päästä isompiin summiin. Näin te tietysti laskette, ja näinhän hallituspuolueissa on tapana, että vielä vähän yläkanttiin arvioidaan. Mutta tänne on kirjoitettu tämä 50 markkaa. Tähän minä vetoan ja väitän, että en puhu silloin, kun luen tätä kirjaa tarkasti lainaten, omiani, vaan puhun hallituksen esityksestä. Se on yksiselitteisesti täällä näin sanottu.

Asiasta toiseen. Näin muuten väitettiin pohjaosan leikkauksen osaltakin, että keneltäkään ei eläke alene. Kuitenkin meillä on iso määrä eläkeläisiä, joilta on eläke alentunut teidän harjoittamanne eläkepolitiikan johdosta eli pohjaosan leikkauksen takia.

41 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Pohjaosan leikkaus oli virhe. Moni meistä, minäkin, syyllistyimme vuonna 95 siihen. Se oli tyhmä teko. Se synti on kannettu ja kannetaan edelleenkin, se on selvä, vaikka sen jälkeen monet meistä ovat äänestäneet sen jatkuvaa leikkaamista vastaan.

Mutta, arvoisa kansanedustaja Kankaanniemi, kuitenkin asia on sillä tavalla, että kun te puhuitte 50 markan korotuksesta, niin tosiasiassa pienimmät eläkkeet nousevat ensi vuoden keskivaiheilla hallituksen nykyisten esitysten mukaan 120 markkaa puhtaana käteen. 5 000 markan kohdalla nousu on jo noin 250 markkaa johtuen todellakin veronalennuksista ja muun muassa savamaksun alennuksesta ja muista eläkkeensaajan kannalta positiivisista asioista.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on jo edellisen vaalikauden aikana tähdännyt ja nyt tälläkin hetkellä tähtää tietysti sairausvakuutusmaksun ylimääräisen osan kokonaan lopettamiseen, jonka jätitte arvionne ulkopuolelle.

42 **Reijo Laitinen /sd:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti vielä. Minäkin tunnustan sen, että Lipposen hallituksen eläkepolitiikan suurimpia syntejä oli kansaneläkkeen pohjaosan tekeminen eläkevähenteiseksi. Sitä ei olisi näin pitänyt toteuttaa. Silloin, kun työeläkejärjestelmä täysipainoisesti on voimassa, sitä olisi voitu mahdollisesti harkita ja se toteuttaa.

Mutta kyllä tässä ed. Tiusanen on nyt, ed. Kankaanniemi, oikeassa. Luulen, että teidän on hyvä tutustua nyt siihen pakettiin, mistä tässä nyt kaikkinensa on kysymys, ja sen vaikutuksiin eläkkeensaajien käteenjäävään tuloon.

43 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Mielelläni tutustun siihen, mutta täytyy kyllä valitettavasti todeta, että siihen varmaan voidaan tutustua vasta vajaan vuoden kuluttua, kun nähdään todella, mitä on tapahtunut. Voi käydä niin kuin pohjaosan suhteen kävi, että hallitus vakuutti, että kenenkään eläke ei alene, mutta siitä huolimatta niin kävi.

Epäilen vielä kyllä sitä, ovatko nuokaan laskelmat, mitä te puhutte 120 markasta, paikkansa pitäviä kaikkein alimpien kansaneläkkeitten osalta. Siellä ei verokevennyksiä voi tulla, kun niistä eläkkeistä ei veroa käytännössä mene. Silloin eivät mitkään veronalennukset tule hyödyksi. Epäilen erittäin vahvasti teidän tietojanne. En tietysti voi väittää, että te väärin puhutte, mutta epäillä uskallan. Sitten se aikanaan nähdään, miten on käynyt. Mutta tänne on kirjoitettu, että 50 markkaa tulee kuukaudessa. Minä pahasti pel-

kään, että se on pienintä eläkettä saaville se, mikä tulee käteen.

44 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Jos en väärin muista, niin ed. Kankaanniemi oli silloin eduskunnan auditoriossa, kun ed. Stenius-Kaukonen esitti muun muassa kalvoilla Kansaneläkelaitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön laskelmat, jotka ovat niitä, joihin minun puheenvuoroni pohjaa, eli 120 markkaa kaikkein pienimpään eläkkeeseen, joka on vain kansaneläke ilman työeläkettä. Muistaakseni te kävitte silloin siinä tilassa.

Nimenomaan siihen liittyy moni muu, muun muassa eläkeindeksi, ja se kertaantuu, ed. Kankaanniemi, se viisikymppiäkin. Vasemmistoliitto ja muutkin hallituspuolueiden kansanedustajat tähtäävät sen korottamiseen 100 markkaan. Tasokorotus on priorisoitu ykköseksi. Siihen muun muassa myöskin ministeri Perho ansiokkaasti omassa puheenvuorossaan viittasi. Se on sen takia näin, ed. Kankaanniemi. Tuo viisikymppiä on budjettikirjassa. Nyt puhutaan siitä, miten paljon jää käteen kuukaudessa enemmän eläkettä ensi vuoden keskivaiheilla eläkeläisillä. Tässä mielessä uskon, että tekin tähän tosiasiaan päädytte, jos tuohon paneudutte.

Siitä olen teidän kanssanne samaa mieltä, että kannattaa seurata ensi vuoden puoleenväliin saakka eikä sokeasti uskoa, mutta yhtä väärin kuin sokeasti uskoa on se, että sanoo, että se ei ole kuin viisikymppiä, niin kuin teitte aikaisemmin.

45 **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin ed. Kankaanniemelle vielä uudestaan vähän sanoa näistä asioista, vaikka koen niin, että tässä menee kansaneläkkeen tasokorotus, 50 markkaa, vähän sekaisin sen kokonaisvaikutuksen kanssa, joka tulee eläkeläisten käteen ensi vuoden alusta. Nyt vain on niin, että esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa virkamiesvastuulla esittelijät ovat kertoneet valiokunnan kokouksissa, että minimissään käteenjäävä osuus on, ed. Kankaanniemi, 120 markkaa. Siinä on mukana muun muassa eläketuloverotukseen liittyviä asioita, indeksitarkistuksia, tasokorotus on vain yksi osa siitä. Kun te täällä isossa salissa sanotte, että epäilette tätä, niin epäilette silloin virkamiesvalmistelua, ja se on eri asia kuin että epäilette hallituksen sanomaa. Minä koen tämän vähän outona asiana.

Loppuun sanoisin vielä senkin, että niille teistä, jotka olitte mukana silloin, kun kaksinkertainen poisto tehtiin, esittelystä myöskin, ilmeisesti siinä ei kaikki tieto ole mennyt tässä monisäikeisessä järjestelmässä eteenpäin ihan niin kuin olisi pitänyt. Siitä varmaan pitää meidän kaikkien oppia, kun seuraava iso eläkejärjestelmämuutos tulee tähän taloon, niin kuin näyttää.

46 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kovasti toivon, että pienimmät eläkkeet nyt ainakin sen satakaksikymppiä nousisivat, mutta valitettavasti minäkin joudun epäilemään, mistä yhtälöstä se tulee, jos eläkkeet nousevat 50 markkaa tasokorotuksena. Jos indeksi korottaa tuon niin, että tulee 120 markkaa, niin silloinhan siitä tulee, mutta kaikkein pienimpiä eläketuloja saaville, joilta ei mene veroa, veronalennukset ja sairausvakuutusmaksun alennukset ovat hyödyttömiä, eivät ne heitä koske. Sieltä ei saada tuota laskettua summaa. Toivon, että tulisi se satakaksikymppiä, mutta pelkään, että kaikesta huolimatta se ei toteudu.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11) Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 158/2000 vp (Anu Vehviläinen /kesk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Anu Vehviläinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tähän aikaan ja tällä vatsalla ei kovin pitkiä puheita voi pitää, mutta muutama sana lakialoitteestani. Lakialoitteessa ehdotetaan, että kiintiöt poistettaisiin oppisopimuskoulutuksella hankittavasta lisäkoulutuksesta, ei peruskoulutuksesta vaan nimenomaan aikuisille suunnatusta lisäkoulutuksesta. Lakialoite on perusteltavissa hyvinkin monella tavalla.

Ensinnäkin tämä tukee elinikäistä oppimista käytännössä eli sillä mahdollistetaan ammatillisen koulutuksen hankkiminen myös myöhemmällä iällä. Tämä tukee aikuiskoulutusta, ja erityisesti nyt, kun tänä syksynä on keskusteltu paljon lisäkoulutuksen määrärahoista samoin kuin myös järjestelmän muutoksesta, pidän tärkeänä, että pystyttäisiin kuitenkin tekemään ratkaisuja, joilla edesautettaisiin mahdollisimman monen aikuisen, nimenomaan sellaisen aikuisen, jolla ei ole ammatillista koulutusta, edellytyksiä hankkia sellainen. Lakiehdotus on perusteltu yksilöiden kannalta, samoin tietysti yritysten kannalta. Jo nyt monet yritykset sanovat, että on olemassa työvoimakapeikkoja ja varsinaista työvoimapulaakin. Totta kai myös yhteiskunnan kannalta asia on perusteltu.

Oppisopimuskoulutuksessahan on kaksi puolta. Peruskoulutuspuoli on tavanomainen toisen asteen koulutus, jota järjestetään erityisesti nuorille henkilöille. Peruskoulutuksena järjestettävää oppisopimuskoulutusta ei ole millään tavalla määrällisesti säädelty. Niin moni nuori kuin haluaa hankkia sitä kautta koulutuksen saa sen vapaasti tehdä.

Sen sijaan lisäkoulutus on säädelty vuosittain asetetuilla kiintiöillä. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:n 1 momentissa määritellään aina se, minkä verran kiintiötä vuosittain on, eli asia päätetään valtion talousarvion yhteydessä. Kiintiötä tälle vuodelle oli 14 000 ja ensi vuodelle on kaavailtu, että olisi 16 000 oppisopimuspaikkaa lisäkoulutukseen. Tämä tapahtuu niin, että kun tämä on määritelty vuositasolla, niin kokonaispäätöksen jälkeen ministeriö jakaa alueellisesti kiintiöt.

Olen huomannut viime päivinä, että nyt keskeytyneinä olevissa tuponeuvotteluissa asia on ollut voimakkaasti esillä, kuten monia muitakin ammatilliseen koulutukseen liittyviä asioita. On ollut esillä, että alueelliset kiintiöt poistettaisiin nimenomaan sellaisten henkilöitten osalta, joilta puuttuu ammattitutkinto. Minusta tämä hanke on hyvin saman suuntainen kuin se, mitä itse olen esittämässä.

Ongelma on se, että vaikka kiintiöitä on vuosittain nostettu, ne eivät silti ole olleet riittävät. Itse olen kuunnellut usean vuoden asiantuntijoita sekä eri järjestöjen piiristä että myös yrityksien kautta, ja on ihmetelty sitä, miksi halutaan keinotekoisesti estää ihmisten hakeutumista koulutukseen ja mahdollisuutta saada koulutusta. Tästä on aivan selkeä viesti kentältä ja sekä työnantajapuolelta että myös työntekijäpuolelta. Oppisopimuskoulutushan on kaiken kaikkiaan sellaista koulutusta, joka on joustavaa ja nimenomaan sellaisille jo vähän iäkkäämmille ihmisille, jotka eivät niin koulun penkillä haluaisi olla, olisi hyvää koulutusta.

Tässä lyhyesti perustelut tälle. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kaikista perusammatti- ja erikoisammattitutkintoihin johtavista oppisopimuksista, joita lisäkoulutuksella tehdään, poistettaisiin kiintiöt ja tutkintoja voitaisiin vapaasti tehdä sen mukaan, kuin ihmiset haluavat.

2 **Reijo Laitinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Siitä huolimatta, että tämä on opposition edustajan tekemä lakialoite, on todettava, että tämä on erittäin hyvä lakialoite. Nimittäin olen hänen kanssaan henkilökohtaisesti samaa mieltä siitä, että kiintiöiden poistaminen oppisopimuskoulutuksella hankittavasta lisäkoulutuksesta tulisi toteuttaa.

Oppisopimuskoulutus sinänsä on järkevä koulutusmuoto, joka on lisääntynyt ja kasvaa kaiken aikaa sitä myöten, kun yrityksissä tietoisuus tämän koulutusmuodon hyväksikäytöstä lisääntyy. Totta kai on niin, että pitää myöskin valvoa, että tämä koulutusmuoto oikein toteutetaan sillä tavalla, että sen tavoitteena on hyvä ammattitaito ja osaaminen. Kyllä kiintiöt, jotka ovat myöskin alueelliset, niin kuin ed. Vehviläinen lakialoitteessaan toteaa, jäykistävät tämän järjestelmän käyttöä.

Toivon vilpittömästi sitä, että tämä aloite otetaan käsittelyyn valiokunnassa ja viedään eteenpäin. Tiedän sen, että kysymykset, joihin ed. Vehviläinen viittasi, ovat olleet tuponeuvotteluissa esillä, yhtenä kohtana oppisopimuskoulutuksen kiintiöiden poistaminen. Toivon myönteistä suhtautumista tähän aloitteeseen.

3 **Tero Rönni /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olen myöskin erittäin tyytyväinen tästä aloitteesta. On tässä henkilökohtaisiakin kokemuksia siitä, että oppisopimuskoulutukseen pääsee jopa sellaisia ei-lukuhaluisia nuoria, joille tie tätä kautta voi löytyä ihan oikealle uralle ja siihen ammattiin, joka kiinnostaa. Mielestäni se on erittäin kannatettava ja kannustettava järjestelmä, jossa tehdään työntekijöitä todella siihen ammattiin, johon haluaa mennä, ja valmiita osaajia, ei

niinkään pelkällä lukemisella ja oppimisella vaan sen työn parissa työskentelemällä.

Kaikki järjestelmät, jotka oppisopimuskoulutusta vaikeuttavat, mielestäni pitäisi purkaa. Tässä myöskin kiintiön poistaminen on erittäin hyvä asia. Kokonaisuutenakin ammatillinen aikuiskoulutus pitäisi uudistaa myöskin. Tulevaisuudessa sen tarve tulee entisestään korostumaan, kun vaikeasti työllistettävien joukko lisääntyy vielä lähiaikoina, jolloin meidän pitää löytää heille oikeita uria ja oikeita ammatteja.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

12) Työsopimuslaki ja eräät siihen liittyvät lait

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 161/2000 vp (Hannes Manninen /kesk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Tero Rönni /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Lehtitiedoista on saanut viime aikoina lukea, että keskustan puheenjohtajaksi tullut Anneli Jäätteenmäki on hylännyt työreformin, mutta kaikkien kohdalta se ei näköjään ole vielä perille mennyt, koko keskustan ryhmälle. Tässä aloitteessa mielestäni otetaan selvästi kantaa siihen, että edelleen työpaikalla sovittaisiin siitä, voidaanko soveltaa työehtosopimusta vai eikö sovelleta, mitä maksetaan ja mitä ei makseta. Lisäksi voitaisiin sopia siitä, maksetaanko palkkaa oikeastaan ollenkaan vai ei, eikä voitaisi jälkeenpäinkään sitä palkkaa vaatia.

Lisäksi käsittelyssä olevassa työsopimuslaissa kyllä on kahden vuoden kanneaika selvästi tuotu esiin eikä suinkaan kymmentä vuotta, joka tähän on laitettu. Se voitaisiin jollain kikkailulla toki kymmeneen vuoteenkin asti venyttää, mutta mielestäni siinä uudessa esityksessä kuitenkin puhutaan siitä, että kanneaika on vain kaksi vuotta. Se on nopeatahtinen toiminta, jolla pyritään pääsemään työsuhteen palkkakiistoista eroon. Siksipä ehdotankin, että lakialoitteelle annetaan sen mukainen kohtelu, minkä se ansaitsee.

[2] **Reijo Laitinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minä hivenen hämmästelen sitä, että ed. Manninen on tehnyt tämän lakialoitteen. Se, miksi hämmästelen, johtuu siitä, että työsopimuslakikomitea istui useita useita vuosia varsin ristiriitaisen asiakokonaisuuden kanssa ja päätyi viimein sitten esitykseen, joka nyt on eduskunnan käsittelyssä.

Kuten aivan oikein ed. Rönni totesi, keskustapuolueen vt. puheenjohtaja Jäätteenmäki on hyvin monissa eri yhteyksissä todennut sen, että keskusta lähentyy nyt ammattiyhdistysliikettä ja romuttaa työreformin. Ed. Mannisen lakialoitteessa on kuitenkin hivenen sellaisia piirteitä, jotka ovat tuomassa keskustan työreformin uudelleen käsittelyyn. Toivon, että tämä lakialoite ei saa edes keskustassa laajempaa kannatusta.

Hivenen myöskin olen ihmetellyt sitä, mistä ed. Manninen kymmenen vuoden ajan oikein täältä saa. Se vaatii kyllä melkolaista mielikuvitusta, että tuohon aikarajaan voitaisiin näissä tapauksissa päätyä. Kanneaika on, niin kuin ed. Rönni sanoi, selkeästi todettu tuossa lakiehdotuksessa kahdeksi vuodeksi.

Toivon, että tämä aloite ei saa valiokunnassa myötätuulta.

[3] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! En ole niin perusteellisesti paneutunut ed. Mannisen aloitteeseen kuin edelliset puheenvuoron käyttäjät, mutta haluan mielelläni yhtyä niihin havaintoihin, jotka edelliset puheenvuoron käyttäjät olivat tehneet ed. Anneli Jäätteenmäen näkemyksistä siinä, että Suomen keskusta ja ammattiyhdistysliike haluavat tehdä rakentavaa yhteistyötä. Haluan korostaa tätä nimenomaan työsopimuslain kehittämisen osalta. Se on työelämän perustuslaki, jonka tulee oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti turvata sekä työnantajan että työntekijän oikeudet, molempien oikeudet, jotta elämä sujuu työmarkkinoilla parhaimmalla tavalla.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys laiksi varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 91/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 133/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 27/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys laiksi yritystoiminnan tukemisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 150/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 25/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen